

A BOMBAVETŐK NYOMÁBAN

A bombavetőők nyomában

A HORTHY-KORSZAK EGYIK LEGHÍRHEDTEBB
BÜNTETŐPERÉNEK POLITIKAI KONTEXTUSÁRÓL
ÉS SAJTÓVISSZHANGJÁBÓL

– Előmunkálat egy nagyobb volumenű forráskiadványhoz –

A forrásokat közreadja, jegyzetekkel ellátta
és a bevezető tanulmányt írta:

KÁNTÁS BALÁZS

Lektorálta:

KUNT GERGELY

Hungarovox Kiadó
Budapest, 2020

A könyv megjelenését
a Zsolnay Vilmos Kulturális Egyesület támogatta

© Kántás Balázs, 2020

A Hungarovox Kiadó az 1795-ben alakult Magyar Könyvkiadó
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

ISBN 978-963-534-020-0

Hungarovox Bt. • 1137 Budapest, Radnóti Miklós u. 11.

Telefon: 06-1-340-0859 • 06-20-585-8212

www.hungarovox.hu • info@hungarovox.hu

Felelős kiadó: Kaiser László

A borítót Pereszlényi Helga tervezte

Nyomtatta: Vareg Hungary Kft. • www.vareg.hu

Felelős vezető: Egyed Márton

Bevezetés

Az Ébredő Magyarok Egyesületének Nemzetvédelmi Főosztálya egy volt azon polgári milíciák közül, melyek az I. világháború elvesztése utáni polgárháborús idők, a trianoni békeszerződés és a Tanácsköztársaság leverése után, az 1920-as évek elején megszilárduló Horthy–Bethlen-kormányzat tudtával és beleegyezésével működtek, bizonyos hatósági jogkörökkel is felruházva. Ennek a szervezetnek volt része az Ébredő Magyarok Egyesületének a IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztály névre hallgató alakulata, melynek tagjai 1922 tavaszán elhatározták, hogy az Erzsébetvárosi Demokrata Kör liberális politikai-társadalmi szervezet Dohány utca 76 szám alatti székhelye ellen egy nagy létszámú rendezvény alkalmával bombamerényletet követnek el, és ezáltal számos, általuk hazafiatlannak, a nemzet ellenségeinek tartott embert megölnek. A merénylet, majd a feltételezett elkövetők bírósági tárgyalássorozata az 1920-as évek egyik legnagyobb megdöbbenést és sajtónyilvánosságot kiváltott eseménye volt, a korabeli sajtótermékekben jórészt bombaper, illetve Márffy József elsőrendű vádlott után Márffy-per néven szerepel.¹

Tekintetbe véve, hogy Zinner Tibor az Ébredő Magyarok Egyesületének 1920-as évekbeli történetéről írott, 1989-es kiváló, és azóta is hiánypótló jelleggel bíró monográfiája igen alaposan összefoglalja és tágabb történelmi kontextusba helyezi a rajta kívül egész idáig kevesek által kutatott Márffy-per-t, így eredménye-

---

¹ Márffy József és társai peréről – a teljesség igénye nélkül – az alábbi sajtótermékek között az alábbi, legkülönbözőbb politikai irányultságú napilapok közöltek tudósítássorozatot: Az Est, Magyarország, Reggeli Hírlap, Népszava, Nemzeti Újság, Szózat, Esti Kurír, Pesti Napló, Budapesti Hírlap, Pesti Hírlap, 8 órai újság, Világ, Friss Újság, Új Nemzedék, Új Barázda, Dunántúl, Egyetértés, Szegedi Új Nemzedék, Az Ojság, A Nép, Szegedi Friss Újság, Pécsi Lapok, Miskolci Napló, Ellenzék, Magyar Jövő stb.

ire, megállapításaira pedig a jelen bevezető is nagymértékben támaszkodik.²

1922. április 2-án robbant fel a bomba az Erzsébetvárosi Demokrata Kör összejövetelén, nyolc ember életét oltotta ki, és huszonhárom embert sebesített meg. Tekintve, hogy a korabeli szélsőséges politikai helyzetben egyre-másra követték el a zsidóság, illetve az antantbarát(nak vélt) személyekkel, intézményekkel szembeni merényleteket, és mind mögött felsejlett az Ébredő Magyarok Egyesülete, a korszak egyik legnagyobb létszámú és legnagyobb politikai befolyással bíró szélsőjobboldali társadalmi szervezete, az erzsébetvárosi robbantás ügye már nem egyedül került a bíróságra, hanem a vádirat hármас csoportosításban tárgyalta azt egyéb antiszemita és antantellenes bűncselekményekkel:

1. Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör elleni merényletet összevonták egy, az újpesti ortodox zsinagóga ellen tervezett pogromkísérlettel, melyet két, az ÉME-hez köthető fiatalkorú egyén, Péter Tivadar és Salló Sános tervezett, de azt végül nem hajtották végre.
2. A Koháry utcai törvényszéki palota, valamint a francia és a csehszlovák követségek ellen ugyancsak bombamerényletet kíséreltek meg, és csupán a szerencsén múlt, hogy ezek a bombák nem robbantak fel.
3. Miklós Andor³ liberális hírlapíró és Rassay Károly⁴ liberális politikus, nemzetgyűlési képviselő, a korszak ismert ellenzéki

---

² ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

³ Miklós Andor, született Klein Ármin (1880–1933) újságíró, *Az Est*-lapok kiadója és tulajdonosa. Újságírói pályáját 1901-ben a Magyar Szónál kezdte. 1902-ben a *Pesti Napló* közgazdasági rovatának szerkesztésével bízta meg. 1910-ben megalapította az *Az Est* című politikai napilapot, melyet a 20-as, 30-as években a középrétegek népszerű és rendkívül elterjedt napilapjává fejlesztett. Főként friss, szenzációkat kereső hírszolgálatával tűnt ki, emellett igyekezett a függetlenség látszatát megőrizni anélkül, hogy valóban ellenzéki szerepre vállalkozott volna, aki lényegében a liberális nagypolgárság álláspontját képviselte a sajtóban, később vállalata érdekkörébe vonta a *Pesti Napló* és *Magyarország* c. lapokat. Sikerét annak is köszönhetette, hogy

politikai szereplői csomagot kaptak, benne bontásra robbanó nyeles kézigránáttal, és szintén csupán a szerencsén és a jelenlévők éberségén múlt, hogy ezek a csomagok nem robbantak fel. Ezzel párhuzamosan érkezett a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságára, a nemzetgyűlési elnökéhez, illetve a francia követségre is érkezett egy-egy életveszélyes fenyegető levél, melyet valakik „101-es bizottság” néven írtak alá.

Politikai kontextus – az Ébredő Magyarok Egyesülete és politika befolyása az 1920-as évek első felének Magyarországon

A bombaper politikai kontextusának megértéséhez szükséges áttekintenünk az Ébredő Magyarok Egyesületének (ÉME) történetét és a korszak politikai életére gyakorolt hatását sem, hiszen a per elsősorban e politikai kontextusban értelmezhető, nem csupán egy egyszerű köztörvényes bűnügyként a sok közül. Az ÉME egy volt a történelmi Magyarország összeomlásakor alakult számos haza-

---

a kor íróinak nagy részét, akik anyagilag rászorultak, napilapjainál rendszeresen foglalkoztatta. Tulajdonosa és irányítója volt emellett az Athenaeum Nyomdai és Irodalmi Intézetnek, a korszak legnagyobb könyv- és lapkiadójának. Felesége Gombaszögi Frida színésznő volt.

⁴ Rassay Károly (1886–1958), született Rasch Károly, jogász, politikus, lapszerkesztő. 1912-ben ügyvédi irodát nyitott Zentán, 1914-ben Budapesten törvényszéki jegyző, majd kúriai tanácsjegyző, 1915-től az igazságügy-minisztériumban miniszteri titkár. 1919-ben részt vett a Tanácsköztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésekben. A Huszár-kormányban (1919. november 25. – 1920. március 15.) az igazságügy-minisztérium politikai államtitkára. 1921-ben megalapította a Független Kisgazda, Földműves és Polgári Pártot, majd Vázsonyi Vilmos halála után a Demokrata Párttal egyesülve a Független Nemzeti Demokrata Pártot. Rövid idő múltán a pártban bekövetkező szakadás miatt létrehozta a Nemzeti Szabadelvű Pártot, amely 1935-ben a Polgári Szabadságpárt nevet vette fel. Mint a polgári demokrácia híve, és mint mérsékelt, több esetben a kormányokkal szemben lojális, de a szélsőjobboldali és németbarát irányzatokkal szemben álló ellenzéki képviselő hallatta szavát a parlamentben. 1923-ban megalapította és 1944-ig szerkesztette az *Esti Kurir* című liberális napilapot. 1944 márciusában a németek letartóztatták és Mauthausenbe hurcolták. Visszatérése után már nem vett részt a politikai életben, 1958-ban hunyt el.

fias egyesület közül, mely az 1920-as években a legbefolyásosabb ilyen szervezetek közé tartozott a Magyar Országos Véderő Egyesülettel (MOVE),⁵ illetve az Etelközi Szövetség (EX)⁶ nevű titkos

⁵ A Magyar Országos Véderő Egyesület 1918 novemberében, félkatonai-ellenforradalmi egyesületként alakult, és fokozatosan vált a Horthy-rendszer a rendszer egyik legnagyobb tömegbázisú szervezetévé, tagsága nagy részét katonatisztek adták. Egyik alapítója Gömbös Gyula későbbi miniszterelnök volt. Az 1920-as években az Ébredő Magyarok Egyesületével együtt korszak egyik meghatározó antiszemita-revizionista egyesülete, a vezetésben az 1930-as évek második felétől kezdve a nyilasok és más szélsőjobboldali pártok képviselő kerültek többségbe (pl. Bánkúti László, Baross Gábor, Endre László, Feilitzsch Berthold stb.). 1942-től vezetősége a magyar szélsőjobboldali szervezetek összefogására mozgósított, tagjai pedig nagy arányban adták a Nyilaskeresztes Párt párhadseregét. 1944 elején 144 fiókegyesülettel rendelkezett, melyek egyenként átlagosan 200 tagot számláltak. Csaknem mindegyikhez tartoztak fiatalokat tömörítő lövészklubok. A német megszállás után belügyminiszeri rendelettel a kisebb fasiszta jellegű egyesületeket is a MOVE-be olvasztották. Az egyesület töredékesen fennmaradt iratanyaga kutatható a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában: HU-MNL-OL-P 1360.

⁶ Az Etelközi Szövetség (EKSZ, EX, ET, X) az egyik legbefolyásosabb titkos szervezet volt a Horthy-korszakban, amely a magyar irredenta, fajvédő legális és illegális egyesületek többségét irányította, így azok egyfajta ernyőszervezetének tekinthető. Az EX tagjai a fenti rövidítéseket konspirációs okból felváltva használták. A szervezet 1919 novemberében alakult, s a későbbiekben kb. 5000 tagot számláló egyesületet a Vezéri Tanács, más néven Nagytanács irányította, és 1944. október 16-áig többnyire a MOVE fedése alatt, annak a budapesti székházában tartotta összejöveteleit. Az EX rítusaiban, külsőségeiben az általa gyűlölt szabadkőművességre kívánt hasonlítani, mintegy annak „hazafiasított” ellenpárjaként. Ironikus módon székhelyét is a betiltott Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy lefoglalt Podmaniczky utcai székházában rendezte be. Kapcsolatrendszerén keresztül jelentős hatást gyakorolt a korszak politikai életére, befolyását pedig jól mutatja, hogy tagjai voltak többek Bethlen István, Teleki Pál, Károlyi Gyula, Bánffy Miklós, vagy éppenséggel Eckhardt Tibor, az Ébredő Magyarok Egyesületének elnöke is. A szövetségbe meghívás alapján felvételüket kérők e célra kidolgozott misztikus szertartás keretében, életre-halálra szóló fogadalmat tettek az irredenta és fajvédő célok szolgálatára. A Vezéri Tanács az ország sorsát érintő csaknem minden fontos kérdést megtárgyalt. Az EX fedőegyesülete a Magyar Tudományos Fajvédő Társaság volt. A II. világ-

társasággal együtt, melyek tagsága és vezetősége között egyébként igen jelentős átfedések figyelhetők meg.⁷ Az ÉME alapításának pontos dátuma nem ismert, de valamikor az 1918-as év végére tehető. Alapvetően a kezdetektől fogva antiszemita, bünbakképző, történelmi traumákból, sérelmekből táplálkozó politikai szemlélet jellemezte, mely a zsidókat hibáztatta Magyarország megoldatlan társadalmi konfliktusaiért és az első világháborúért is.⁸ Alapítói között neves közéleti személyiségeket és katonatiszteket találni, mint például Bárdossy Ernő MÁV-titkárt és újságíró, Ilosvay Gusztáv államtitkárt, Mádl J. Géza újságíró, Fodor Gyula OTI-titkárt, Sármezey Endre MÁV-igazgatót, de olyan frontról hazatért, később, a fehérterror idején atrocitásaik nyomán hírhedtté vált radikális katonatiszteket is, mint Héjjas Iván, Raád Árpád, Francia Kiss Mihály vagy Prónay Pál.⁹

A radikális jobboldali szervezet már az első világháború vége előtt igen nagy politikai aktivitást fejtett ki, és nem volt ez másként a Tanácsköztársaság 133 napja alatt sem. Az ÉME vezetősége 1919. március 21-én, egy választmányi ülésen értesült a kommunista hatalomátvételtől, és ezek után – illegálitásban működve

---

háború alatt báró Feilitzsch Berthold, az EX egyik alapítója, hosszú időn keresztül a Vezéri Tanács elnöke, a nyilasokat támogatta és fokozatosan magához ragadta a szervezet teljes irányítását. A főleg katonatisztekkel és állami tisztviselőkkel álló szövetség éppen akkor nem támogatta Horthyt, amikor a legnagyobb szüksége lett volna rá, nagymértékben segítette Szálasi Ferenc és a nyilasok hatalomra jutását. Ld. Vö. SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, Tomus LVII, 1976, 3–60; 22–24. A szervezet működéséről fennmaradt egy mindössze egyoldalas, 1945-ös keltezésű, kritikával kezelendő jelentés a Magyar Kommunista Párt fegyveres erők, karhatalmi osztályának iratai között: HU-MNL-OL-M-KS 274-f-11. cs.-44. őrzési egység – Jelentés az Etelközi Szövetség működéséről, 1945. május 29.

⁷ PAKSA Rudolf, *A magyar szélsőjobboldal története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 49–59.

⁸ ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989, 13–15.

⁹ ZINNER, i. m. 16.

– aktívan részt vett az antibolsevista ellenforradalomban, embereket toborzott és fegyverzett fel az ellenforradalmi erők számára. A tanácskormány bukása és Magyarország román megszállása után folytatta politikai tevékenységét, és utcai plakátok elhelyezésével valóságos propagandaháborút vívott. Az egyesület tagjait ilyenkor igen gyakran zaklatták a románokkal együttműködő átmeneti magyar kormány hatóságai.¹⁰ Az Osztrák–Magyar Monarchia összeomlásával rengeteg volt katona és közszerződési alkalmazott deklassálódott, ez a társadalmi helyzet pedig jelentős tömegbázist teremtett a radikális egyesület számára. 1919-ben felmerült az ÉME politikai párttá szervezésének gondolata is, azonban az egyesület vezetése úgy döntött, hogy „minden politikától mentesen, csak társadalmi téren küzdenek tovább.”¹¹ 1919. augusztus 14-én az ÉME küldöttségét Horthy Miklós, ekkor még a Nemzeti Hadsereg fővezéréként maga fogadta Siófokon.¹² Horthy 1919. november 16-i Budapestre történő bevonulása után az ÉME a fővárosban kiterjedt antiszemita propagandát folytatott, és a zsidók jogait komolyan korlátozó törvények bevezetését követelte.¹³ Lapjában, az Ébredő Magyarországon az egyesület 830 000 ezer fős tagságára utalt, azt a benyomást keltve, hogy a lakosság jelentős részének támogatását élvezi.¹⁴ A tagság létszáma persze túlzó és megbízhatatlan adat, ám azt mindenképp ki kell emelnünk, hogy az egyesület ebben az időszakban valóban jelentős társadalmi bázissal rendelkezett és a háború utáni politikai helyzet egyik alakítója volt.¹⁵

---

¹⁰ ZINNER, i. m. 32–33.

¹¹ ZINNER, i. m. 34.

¹² ZINNER, i. m. 35.

¹³ PAKSA, i. m. 57–59.

¹⁴ ZINNER, i. m. 37.

¹⁵ A titkos és féltitkos antiszemita szervezetekről, politikai befolyásukról és már a kezdet kezdetén, 1919–1920 körül megjelenő zsidóellenes jogszabály-tervezeteikről kiváló összefoglalót nyújt korszak-monográfiájában Ungváry Krisztián is. Az antiszemita társaságok közül az Ébredő Magyarok Egyesületét, a Magyar Országos Véderő Egyletet, az Etelközi Szövetséget és a Kettőskereszt Vérszövetséget emeli ki, melyeknek alapítói és tagsága

Az ÉME 1919. november 30-án tartotta budapesti nagygyűlését, ahol dr. Zákány Gyula alelnök a zsidókérdésről adott elő, melynek nyomán újabb antiszemita, a zsidók jogait súlyosan korlátozó intézkedések bevezetését kérvényező határozatot juttattak el az – államfői hatalmat ekkor még csak de facto gyakorló – Horthy Miklóshoz, mint a Nemzeti Hadsereg fővezéréhez.¹⁶ A nagygyűlést több ezres tömegtüntetések követték, de mindennappossá váltak az utcai összetűzések, spontán zsidóverések is a fővárosban és vidéken egyaránt. Zinner Tibor, az egyesület monográfusa is felhívja rá a figyelmet, hogy az ÉME társadalmi bázisa ebben az időszakban meglehetősen széles és heterogén volt, a tagok között ugyanúgy megtalálhatók az első világháborút megjárt veterán katonák, mint az úri osztály hazafias eszméket valló tagjai, de a kispolgárság és a háború nyomán mérhetetlen szegénységben élő vidéki agrárproletariátus képviselői is.¹⁷ A háborús szegénység és bizonytalanság lényegében az egész társadalmat radikalizálta, a politikai szélsőségek megjelenése ebben az időszakban tehát szinte törvényszerű folyamat volt.

Szmrecsányi Györgyöt,¹⁸ az ÉME első országos elnökét ugyanazon a napon választották meg, mint Horthy Miklós kormányzót,

---

között egyébként jelentős átfedések voltak. A Kettőskereszt Vérszövetség tagjai elsősorban volt és aktív állományú katonák voltak, forrásbázisa viszont a mai napig meglehetősen szórványos és feltáratlan. Vö. UNGVÁRY Krisztián, *A Horthy-rendszer mérlege. Diszkrimináció, szociálpolitika és antiszemitizmus Magyarországon 1914–1944*, Pécs, Jelenkor Kiadó–Országos Széchenyi Könyvtár, 2012, 97–100.

¹⁶ ZINNER, i. m. 45.

¹⁷ ZINNER, i. m. 53.

¹⁸ Szmrecsányi György (1876–1932), legitimista politikus, Pozsony vármegye főispánja, nemzetgyűlési képviselő, az Ébredő Magyarok Egyesületének egyik vezetője. Jogi tanulmányainak befejezése után a statisztikai hivatalban, később a kereskedelmi minisztériumban dolgozott. 1905-ben a Szabadelvű Párt programjával választották országgyűlési képviselővé, de hamarosan a Néppárthoz csatlakozott. 1917 és 1918 között Pozsony város és vármegye főispánja volt. A Tanácsköztársaság alatt, 1919-ben, Bécsbe menekült és élénken részt vett a Bethlen István által vezetett Antibolsevista Comité tevékenységében. A legitimista mozgalom egyik legaktívabb sze-

1920. március 1-jén. A Horthy antiszemizmusát nem támogató Huszár Károly miniszterelnök ugyanezen a napon mondott le, a március 15-én megalakult Simonyi-Semadam Sándor vezette kormányból pedig kimaradtak a liberális politikusok. A kormányváltást az ÉME vezetősége örömmel fogadta, a román csapatok kivonulásában pedig ugyancsak a politikai élet feletti egyre nagyobb befolyás megszerzésének lehetőségét látta. Az ÉME gyakorlatilag a stabilizálódó Horthy-rezsim afféle lojális ellenzékévé vált, az államfőség kérdésében pedig szabadkirályválasztó álláspontot fogalmazott meg. 1920 tavaszán az ÉME – Eckhardt Tibor későbbi ÉME-vezető, Gömbös Gyula későbbi miniszterelnök és Prónay Pál képviselővel – már a külföldi, elsősorban osztrák és német (bajor) szélsőjobboldali pártokkal, szervezetekkel is kereste az esetleges nemzetközi antibolsevista együttműködés lehetőségét.¹⁹

Az ÉME más nacionalista szervezetekhez hasonlóan ebben az időben a kormány jóváhagyásával fegyveres segédrendőri alakulatokat tartott fenn egy esetleges újabb kommunista hatalomátvételi kísérlet megakadályozására. Az egyre hangosabb és egyre nagyobb társadalmi feszültségeket generáló antiszemita propaganda, az egyre több erőszakos cselekmény hatására, valamint a konszolidációs törekvések okán Rubinek Gyula földművelésügyi miniszter 1920. április 4-én javasolta az ÉME feloszlását.²⁰ A kormány azonban az instabil politikai helyzet miatt többszöri pró-

---

replőjeként, tagja volt a Tanácsköztársaság bukása utáni első és második nemzetgyűlésnek, amelynek 1920-tól 1921-ig az alelnöke is volt. IV. Károly visszatérési kísérleteit élénken támogatta, emiatt mind a politikában, mind az Ébredő Magyarok Egyesületében háttérbe szorult. 1932-ben hunyt el Budapesten.

¹⁹ ZINNER, i. m. 60–61.

²⁰ A földművelésügyi miniszter ezt követően az 1920. május 13-ai minisztertanácsi ülésen is annak adott hangot, hogy főként vidéken egyre kontrollálhatatlanabb az ébredők által alkalmazott erőszak. HU-MNL-OL-K 27-1920. 05. 13/5. napirendi pont – Az Ébredő Magyarok Egyesülete magatartása elleni panasz.

bálkozás után sem merte feloszlatni a szervezetet.²¹ Ebben az időben az ÉME budapesti központja körülbelül 300 000 főt tömörített, és az egyesületnek volt még országsszerte 98 fiókegylete is.²² A trianoni békeszerződés 1920. június 4-ei aláírása csak tovább fokozta az országban a feszültségeket, az antiszemitizmus mellett pedig az irredentizmus, a történelmi Magyarország területi revíziója lett a vezető eszme, ezzel összefüggésben az ÉME számos tagja, köztük sok leszerelt vagy még akkor is aktív állományú katona – habár a monarchia és annak reguláris hadseregének felbomlása miatt az állományviszonyokat és jogosultságokat is igen nehéz volt nyomon követni – jelentős szerepet játszott a fehérterrorban. Az erőszakos atrocitások, önkényes politikai gyilkosságok mögött számos konkrét esetben, csak úgy, mint a bombaper mögött is felsejlik Héjjas Iván²³ és Prónay Pál²⁴ ismert és hírhedt különítményparancsnokok neve.²⁵

1920. szeptember 19-én az egyesület újabb országos nagygyűlést tartott, melyen 25 pontos „ébredő programot” ismertettek, melyet aztán Szmezsányi György magának Teleki Pál miniszterelnöknek is átnyújtott, hangsúlyozva az ÉME hatalmi tényező mivoltát. A 25 pont lényegében kiáltvány volt az ország teljes zsidótlanítására, zsidóellenes kulturális és gazdasági követelésekkel, ám egyúttal szociálpolitikai javaslatokat is tartalmazott, és

---

²¹ ZINNER, i. m. 66–67.

²² ZINNER, i. m. 69.

²³ Héjjas Iván életrajzától lásd: BODÓ Béla, *Héjjas Iván*, 2000, 2010/10, 9–27.

²⁴ Prónay Pál életrajzáról és tevékenységéről lásd Bodó Béla írt angol nyelven kismonográfiát. Lásd: BODÓ Béla, *Pál Prónay. Palamilitary Violence and Anti-Semitism in Hungary, 1919–1921*, The Carl Beck Papers in Russian and East-European Studies, No. 2101, Pittsburgh, University of Pittsburgh, 2011. Valamint lásd Gyurgyák János PhD-értekezésként megvédett monográfiáját: GYURGYÁK János, *Magyar fajvédők. Eszme- és politikatörténeti tanulmány*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Főiskola, 2012, 170–189.

²⁵ Serfőző Lajos is felhívja rá a figyelmet, hogy az Erzsébetvárosi Demokrata Kör elleni merénylet mögött is jó eséllyel Prónay Pál és/vagy Héjjas Iván állhattak annak közvetett vagy közvetlen értelmi szerzőiként. Vö. SERFŐZŐ, i. m. 30–33.

miként arra Zinner Tibor is felhívja a figyelmet, e követelések a magyar szélsőjobboldali radikalizmus egyik első szellemi és gyakorlati megnyilatkozásának tekinthetők.²⁶

A kormányzat igyekezett ugyan a radikális szélsőjobboldalt valamilyen módon pacifikálni és visszafogni, ám annak széles társadalmi bázisa okán nem volt könnyű dolga. A helyzetet nehezítette továbbá, hogy az Ébredő Magyarok Egyesületével szimpatizáló személyek ekkora már beépültek a belügyminisztérium, a honvédelmi minisztérium és több korabeli fegyveres testület tagjai közé is, ezért az állami alkalmazottak között is igen jelentős volt a mozgalom támogatottsága. A felosztatás helyett így a kormány leginkább belülről igyekezett az ÉME-t bomlasztani, vagy legalábbis konszolidálni, és különböző manipulációk és alkuk révén a vezetői székekbe próbált valamivel mérsékeltebb személyeket juttatni.²⁷

Az egyre véresebb és kontrolálhatatlanabb atrocitások, az ÉME-hez köthető paramilitáris csoportok, különítményesek garázdálkodásai, különösen a Club Kávéház elleni akciók²⁸ nyomán a kormány végül elérkezettnek látta az időt a határozottabb fellépésre. Felosztatni még továbbra sem merte az egyesületet, mert úgy vélte, radikális jobboldali, sok esetben felfegyverzett tagok még mindig a kormány hasznára lehetnek egy esetleges baloldali hatalomátvételi kísérlet elfojtásában, ám mindenképpen korlátozni igyekezett a szervezet működését. Az 1920. november 10-i minisztertanácsi ülésen döntöttek arról, hogy az 1918 októbere óta

---

²⁶ ZINNER, i. m. 88–89.

²⁷ ZINNER, i. m. 88.

²⁸ A belvárosi Club Kávéházat az ÉME-hez köthető személyek többször is megtámadták, a zsidónak, hazafiatlannak kikiáltott vendégeket bántalmazták, a berendezést szétverték. Az egyik ilyen atrocitás kettős gyilkosságba torkollott, 1920. július 27-én Verebélyi Artúr bankigazgatót egy bajonettel szíven szúrták, Varsányi Géza ügyvédet pedig agyonlőtték. Vö. ZINNER, i. m., 72–73., valamint Vö. KOVÁCS Tamás, *Az ellenforradalmi rendszer politikai rendszetének genezise, 1919–1921*, Múltunk, 2009/2, 64–92, 87–91.

alakult egyesületeket vizsgálat alá vonják,²⁹ a gyülekezési jogot pedig erősen korlátozni fogják.³⁰ November 11-én a belügyminiszter felfüggesztette az ÉME budapesti központjának működését, mégpedig azzal az indoklással, hogy az egyesület saját nyomozószervet állított fel, amely hatósági jogkört bitorolt, és ezzel súlyosan veszélyeztette a fennálló államrendet. A Teleki-kormány egyre jobban féltette a világháború után konszolidálódó politikai és gazdasági kapcsolatokat az egyre nagyobb teret nyerő szélsőjobbaldaltól, ezért radikális tisztújítást követelt az ÉME-n belül. Weiss Konrád kénytelen volt lemondani alelnöki tiszteréről, helyére a kormány törekvéseit inkább támogató Zákány Gyula került, egyúttal pedig megtiltották az egyetemi diákság belépését az egyesületbe, ezzel pedig tömegbázisa egyik jelentős elemétől fosztották meg.³¹

Soltra József szolgálat közben – katonaruhás egyének által – agyonlőtt rendőr halála, mely 1920. november 10-én következett be, jó indokot szolgáltatott a kormánynak arra is, hogy az Ébredőkkel szoros átfedésben lévő tiszti különítményeket is igyekezzen fokozatosan felszámolni. Számos továbbra is működő paramilitáris egységet, például a Babarczy Jenő vezette hírhedt Ehmann-telepi³² brigádot csak fegyveres hatósági erőszakkal, halálos áldozatok árán sikerült leszerelni. Ferdinandy Gyula belügyminiszter bejelentette, hogy tudomása van róla, hogy az ÉME a hatalom puccsszerű átvételére készült, Rubinek Gyula kereskedelemügyi miniszter pedig ezzel párhuzamosan rendeletben tiltotta el a vasúti és postai alkalmazottakat az ÉME-tagságtól, ezzel tömegbázisa egyik újabb jelentős elemétől fosztotta meg a szervezetet. A meggyilkolt rendőr ügyéből kiindulva több más, különítményesekhez köthető gyilkosság és egyéb önkényes atrocitás kapcsán komoly vizsgálat folyt még Héjjas és Prónay, valamint a

²⁹ HU-MNL-OL-K 27-1920. 11. 19/6. napirendi pont – Az Ébredő Magyarok Egyesülete ellen folyamatba tett vizsgálat eredményeinek ismertetése.

³⁰ ZINNER, i. m. 96.

³¹ ZINNER, i. m. 97.

³² Az Ehmann-telep az ekkoriban még önálló településként létező Sashalom, Budapest mai XVI. kerületének egy része volt.

hozzájuk köthető irreguláris fegyveres csoportok ellen is, ám a kormányzóhoz és más politikusokhoz való személyes jó viszonyuk okán az ekkor már befolyásos radikális jobboldali politikusokként is funkcionáló különítményparancsnokoknak nem esett bántódásuk.³³

Az ÉME új vezetőséggel és nagy reményekkel vágott neki az 1921-es évnek. Az egyesület életében szakadást vetített elő a Habsburg-párti legitimisták és a szabadkirályválasztók vitája. IV. Károly trónra való visszatérési kísérlete kiélezte az ellentéteket. Az antanthatalmak nyilván nem engedtek volna Magyarországon egy Habsburg-restaurációt, ezért a stabilitás érdekében leginkább Horthy Miklós kormányzó hosszú távú régens államfősége tűnt a szemükben a legjobb megoldásnak. Horthy és körének hatalma az 1921. március 27-i és október 20-i, egyébként komolytalan királypuccsok megghiúsulása után még jobban megszilárdulni látszott. Szmrecsányi György legitimistaként exponálta magát, ezzel pedig a pozíciójával fizetett. 1921 áprilisában az ÉME úgynevezett csoportközi értekezletén Pálóczi Horváth István, az ÉME vidéki főosztályának vezetője nyilvánosan kijelentette, hogy a pártpolitika és a királykérdés az ÉME-től független kérdések, az Ébredők pedig továbbra is csak társadalmi tevékenységet kívánnak folytatni a nemzet javára, pártpolitikai ügyekbe pedig nem ártják bele magukat.³⁴

1921. április 14-én Bethlen István került a miniszterelnöki székbe, ezzel pedig megkezdődött a konszolidáció időszaka. Az ÉME egyesületi lapja is örömmel köszöntette az új kormányfőt. A szervezet Országos Központi Választmányából a királypuccs következményeként kivált Taszler Béla és Fangler Béla, illetve üressé vált az országos elnök pozíciója. Helyükre Hir György nemzetgyűlési képviselő, egykori különítményparancsnok és a magyar irredenta mozgalmak egyik fő szervezője, illetve Kmoskó Mihály egyetemi tanár és Budaváry László nemzetgyűlési képviselő,

---

³³ ZINNER, i. m. 106–107.

³⁴ ZINNER, i. m. 112.

jobboldali radikális újságíró kerültek.³⁵ 1921. július 1-jével a Bethlen-kormány feloszlatta a különböző polgári nemzetvédelmi milíciákat, így elvileg az ÉME felfegyverzett nemzetvédelmi osztályait is. 1921 áprilisában az ÉME Országos Központi Intézőbizottsága is elfogadta az egyesület új alapszabályának tervezetét, melyet a belügyminiszter 87101/1921.–VII. a. számú határozatával jóváhagyott.³⁶ Az új alapszabály így fogalmazta meg az ÉME alapeszméjét: „az egyesület célja a keresztény-nemzeti közszellem felébresztése, állandó ébrentartása és a fajiság társadalmi, kulturális és gazdasági téren. Az egyesület célját mint tisztán társadalmi alakulat mindennapi pártpolitikától mentesen kívánja elérni olyanképpen, hogy az egész keresztény társadalmat lakóhely, illetve foglalkozás szerint erős és fegyelmezett szervezetekbe csoportosítja, hogy ezáltal a keresztény, magyar faj társadalmi, kulturális és gazdasági érvényesülését, uralmát a törvényes rend keretén belül teljessé tegye és állandóan hathatósan biztosítsa”, valamint az egyesület tagja lehetett mindenki, „kinek felmenői között zsidó fajú nincsen, és semmiféle titkos, szabadkőműves vagy destruktív társaságnak nem tagja.”³⁷ (Azaz az ÉME gyakorlatilag destruktívnak tekintett mindenféle liberalizmust.) Az egyesület vezetőtestületei ekkor az országos közgyűlés, az Országos Elnökség, az Országos Központi Választmány, az Országos Központi Igazgatóság és az Országos Központi Felügyelőbizottság voltak. A fő végrehajtó szerv az OKI volt, feladata pedig a határozathozatal mindazon ügyekben, amelyeket az alapszabályok a közgyűlésnek, illetve a választmánynak fenn nem tartottak. A tisztikar mellett megválasztotta az igazgatóság és a főosztályok vezetőit is. Az egyesület további központi szervei az úgynevezett főosztályok voltak, ezek közül a Propaganda és a Nemzetvédelmi

---

³⁵ ZINNER, i. m. 118.

³⁶ A korszakban az egyesületek igen szigorú kormányzati kontroll alatt működtek, alapszabályaikat és azok módosítását a belügyminiszternek kellett jóváhagynia.

³⁷ Az alapszabály többek között fennmaradt az ÉME Magyar Nemzeti Levéltára Országos Levéltárában őrzött fondtörédékében is. HU-MNL-OL-P 2249–7. sorozat. Idézi: ZINNER, i. m. 119.

Főosztályok, valamint a Sportosztály váltak politikai tevékenységük révén a későbbiekben a leghírhedtebbé.³⁸ A Nemzetvédelmi Főosztály hatáskörébe például a társadalmi mozgalmak ellenőrzése tartozott, különös tekintettel a felforgató és nemzetellenes törekvések figyelésére és ellensúlyozására – ebből is látszik, hogy a szervezet még ekkor sem mondott le igazán a Tanácsköztársaság bukása után és a fehérterror ideje alatt magának vindikált katonai-karhatalmi hatósági jogkörökről.³⁹

Az ÉME továbbra is fennálló katonai jellegét erősítette az Ébredők igen markáns jelenléte a nyugat-magyarországi felkelésben is.⁴⁰ 1921 őszén, a Monarchia felbomlását követően jelentős feszültségeket okozott Ausztria és Magyarország kapcsolatában Burgenland hovatarozásának kérdése. Bár a Párizs környéki békeszerződések a területet Ausztriának ítélték, a magyar kormány megtagadta e területek átadását. Az ÉME-n belül szervezkedés indult ismét Prónay Pál, Héjjas Iván, Dániel Sándor és más egykori különítményes katonatisztek vezetésével, melyet a kormány hallgatólagosan támogatott. Bár az egykori tiszti különítményeket formálisan már feloszlatták, 1921-ben még mindig működtek az ÉME Nemzetvédelmi Főosztályának alárendelt nemzetvédelmi osztályok. Ezek lényegében a kormány által továbbra is hallgatólagosan megtűrt, irreguláris/félreguláris katonai alakulatok voltak, melyeknek a belső rend fenntartásában jutott volna szerep, és a

---

³⁸ ZINNER, i. m. 120., valamint az ÉME szervezeti felépítéséről lásd bővebben: CSELÉNYI Zsuzsanna, *Az Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) működése 1918–1920*, Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Sectio Historia, 1991/20, 51–67.

³⁹ Többek között Kovács Tamás hívja fel rá a figyelmet, hogy az Ébredő Magyarok Egyesülete önálló hírszerző osztályt is működtetett, mely már a Horthy-korszak elején a magyar állami szervekkel, ti. a politikai rendőri és titkosszolgálatokkal is igen szoros kapcsolatban állt. Vö. KOVÁCS Tamás, i. m. 86–90.

⁴⁰ A nyugat-magyarországi felkelésről jó összefoglalót nyújt például Botlik József tanulmánya. Lásd: BOTLIK József, *A nyugat-magyarországi felkelés. 1921. augusztus 28. – október 4.*, Valóság, 2007/3, 24–47, illetve 2007/4, 39–58.

honvédelmi tárcától kaptak bizonyos mértékű kiképzést és anyagi támogatást is.⁴¹ A Bethlen-kormány intenciói ellenére az ébredő milicisták tevékeny szerepet vállaltak a nyugat-magyarországi felkelésben is, a Prónay, Héjjas, Hir György és más egykori különítményparancsnokok által szervezett, mintegy 2000 főnyi, Rongyos Gárda névre keresztelt irreguláris katonai egység bevonult Burgenland területére. 1921. augusztus 28-án kezdődött meg a felkelés a mai Burgenland és Sopron környékének területén. A felek Ágfalvánál ütköztek meg, Héjjas 120 embere, az ún. Alföldi-brigád keveredett tűzharcba az osztrák csendőrökkel. A rongyosok gerillaharcot folytattak az osztrákokkal, így lehetetlenné vált, hogy Ausztria birtokába vegye a neki ítélt területet. Soprontól keletre szinte minden faluban jelen voltak a felkelők. 1921. október 4-én Prónay Pál felkelőcsapata kikiáltotta Lajtabánság de facto államot, az államfői tisztséget betöltő lajtai bán pedig maga Prónay lett. Horthy Gömbös Gyula későbbi miniszterelnököt és ÉME-vezetőt nevezte ki nyugat-magyarországi ügyekért felelős kormánybiztosnak, Bethlen István és kormánya pedig formálisan elhatárolhatta magát a Burgenlandot ellenőrzésük alatt tartó fegyveresektől, akiknek egyébként körülbelül 70%-a volt tagja az Ébredő Magyarok Egyesületének.⁴² Az 1921. október 11-i velencei konferencián Bethlen olyan alkut tudott kötni az antanthatalmakkal, mely szerint ha az irreguláris magyar csaptok kivonulnak Burgenlandból, Sopron lakossága népszavazáson maga dönthet a város hovatarozásáról. Az 1921. december 14–16-i soproni népszavazás – részben a városban tartózkodó, ébredő illetőségű fegyveresek jelenléte miatt – Magyarország számára kedvezően alakult. A néhány hétig fennálló Lajtabánság de facto állam ezután megszűnt létezni, a magyar fegyveresek kivonultak a területről.

1921 telére, IV. Károly második sikertelen visszatérési kísérlete után – melyben ugyancsak részt vettek legitimista ÉME-tagok is – sikeresen tűnt az ÉME integrálása a bethleni konszolidáció politikai rendszerébe. Ráday Gedeont 1921 decemberében Kle-

---

⁴¹ ZINNER, i. m. 124–126.

⁴² ZINNER, i. m. 131.

bersberg Kunó váltotta a belügyminiszteri székhelyben, akinek igen határozott elképzelései voltak a szélsőjobboldali mozgalmak visszaszorítására. Az egyesület elnöke végül az örkényi földbirtokos, a vidéki főosztály korábbi vezetője, Pálóczi Horváth István lett. A társelnöki pozíciókat gróf Széchenyi Viktor és dr. Hegedűs György, az alelnökök Bárczay Ferenc, Bernárd Ágoston, Budaváry László, Darányi Ferenc, Fáy Gyula, Sármezey Endre, Horváth Géza és Prónay Pál lettek. A vezetőségben megszűnt a szélsőségesek túlsúlya, a testület jóval heterogénebb lett, a szervezet vezetői közé kerültek például Balogh Ferenc miniszteri tanácsos, Hir György és Pröhle Vilmos nemzetgyűlési képviselők, Csilléry András és Ereky Károly volt miniszterek, Kövály Lajos író, Héjjas Iván egykori különítményparancsnok és földbirtokos, vagy Wolff Károly, a fővárosi politikát meghatározó keresztényszocialista politikus, a főudvarnagyi bíróság elnöke. A vezetőségi tagok igen vegyes társadalmi háttere és politikai nézeteik heterogenitása is egyfajta konszolidációt mutat, ugyanakkor a vidéki ÉME-vezetők között továbbra is igen sok volt a radikális-antiszemita elveket valló személy. A vezetőség összetétele ugyanakkor összességében a középrétegek dominanciáját mutatja az egyesületben.⁴³

Az ÉME a konszolidáció előrehaladtával egyre jobban bekapcsolódott a pártpolitikai küzdelmekbe is, és gyakorlatilag elválaszthatatlanul összekapcsolódott a szociálpolitikai követeléseit egyre hangosabban megfogalmazó keresztényszocialista mozgalommal.⁴⁴ A konszolidáció zálogaként Bethlen István miniszterelnök törekvései és tárgyalásai nyomán az 1920-as választások két legsikeresebb pártja, a Nagyatádi-Szabó István vezette Országos Kiszgazda- és Földműves Párt és a kormányon levő Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja 1922. február 2-án Keresztény Földműves-, Kiszgazda- és Polgári Párt néven egyesült. Az így létrejött új párt, melyet a köznyelvben a korszakban jórészt csak Egységes Párt néven emlegettek, agrárpártból széles gyűjtőpárttá válva

---

⁴³ ZINNER, i. m. 138–146.

⁴⁴ ZINNER, i. m. 147.

akarta folytatni konszolidációs politikáját, lehetőleg minél stabiliabb parlamenti többséget szerezve az 1922-es nemzetgyűlési választásokon. A választásokat persze immár az új, 2200/1922. ME. számú rendelet alapján tartották, amely gyakorlatilag csak Budapesten és környékén, illetve a törvényhatósági jogú városokban biztosították a titkos választójogot, a választópolgárok vidéken nyíltan szavaztak. Az Egységes Pártnak a tömegbázis biztosítása céljából szüksége volt az Ébredő Magyarok Egyesületére és a Magyar Országos Véderő Egyletre, a korszak másik, főként katonatiszteket tömörítő, emblematisz szélsojobboldali szervezetére, a választás közeledtével pedig az Ébredők politikai aktivitása is egyre nőtt. A szervezet politikai befolyását jól mutatja, hogy a nemzetgyűlés 245 mandátumából 143 helyet foglalt el abszolút többséggel az Egységes Párt mint új kormánypárt, az összesen 245 képviselőből pedig 31 egyúttal az ÉME tagja is volt. Igaz, ezek közül nem minden képviselő volt kormánypárti, hiszen az ÉME-n belül is megvoltak a mérsékelt és a radikális jobboldali szárnyak, az az ellentmondásos helyzet pedig, mely szerint a kormánypárt hol kihasználta az ÉME-t, hol kifejezetten ütköztek a kormány és az egyesület érdekei, az 1920-as évek első felében végig megmaradt. A radikális politikai erők a parlamenten belül mindazonáltal kisebbségben maradtak, így Bethlen és kormánya terve, hogy a konszolidációval és a lehető legnagyobb parlamenti többséggel a szélsőséges politikai irányzatokat pacifikálják, valamennyire sikeresnek bizonyult.⁴⁵

Az erzsébetvárosi bombamerénylet volt az az esemény, amely választási küzdelmet megzavarva újabb lehetőséget adott az állam kezébe a szélsőségekkel szembeni erőteljesebb fellépésre. Az Ébredő Magyarok Egyesületének fegyveres alakulatait ezek után végleg lefegyverezték, a zavaros, polgárháborús időkre visszavezethető rendvédelmi-katonai jogosítványait megszüntették.⁴⁶ A különböző jobboldali milíciák felfegyverzett tagjainak egy részét ugyanakkor 1922–1924 között fedés alatt a Belügyminisztérium-

---

⁴⁵ ZINNER, i. m. 159.

⁴⁶ ZINNER, i. m. 160.

ban Főttartalék néven katonai állományba szervezték, hogy a környező országokban végezzenek felderítő tevékenységet, tehát lényegében hivatásos hírszerzőkké váltak. Részben a Honvédelmi Minisztérium, részben a Belügyminisztérium alárendeltségébe tartoztak, és alkalmazhatók voltak a hivatalos magyar külpolitikai irányvonalba nem illeszthető feladatok (pl. a Rongyos gárdahadművelet, vagy különböző határon túl elkövetett szabotázs- és diverzánsakciók) végrehajtására. A II. világháború alatt ezeknek a hírszerzőknek egy része csatlakozott az antifasiszta ellenállási mozgalomhoz, egy másik része a nyilasoknak ajánlotta fel szolgálatait.⁴⁷

A Bethlen-kormánynak végül sikerült viszonylagos konszolidációt elérnie társadalmi-politikai téren. 1923. január 21-én Magyarország tagja lett a Népszövetségnek, az ország külpolitikai rehabilitációja lényegében megtörtént, az ÉME pedig innentől kezdve stabilan a kormánypárt egyfajta lojális szélsőjobboldali ellenzékét alkotta. A szervezet politikai befolyása, noha társadalmi egyesületként egészen 1944-ig működött, a részben belőle kinövő, új szélsőjobboldali pártok megjelenésével jelentősen lecsökkent.⁴⁸ 1924 és 1945 között a társadalmi egyesületek mozgásteret a hagyományos pártpolitikai élet előtérbe kerülésével jelentősen lecsökkent, a különböző, német-osztrák és olasz mintára szerveződő szélsőjobboldali, fajvédő pártok megjelenése pedig az ÉME vonzerejét is kikezdték, és a tagság létszáma is csökkent, noha természetes módon jelentős személyi átfedések voltak az 1920-as és '30-as évek radikális pártjai és az ÉME tagsága között.⁴⁹

---

⁴⁷ VARGA Krisztián, *Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásaiban*, Betekintő, 2009/1. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

⁴⁸ ZINNER, i. m. 184–185.

⁴⁹ Az ÉME úgynevezett fénykora után, igen nagyrészt belőle kialakult, nyugati mintára szerveződő szélsőjobboldali pártokról és egyéb szervezetekről részletesen lásd: PAKSA Rudolf, *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobboldali mozgalma, pártjai, politikusai, sajtója*, Budapest,

Márffy József és társai büntetőpere

A bombaügy politikailag igencsak terhelt, a per maga pedig minden bizonnyal politikailag motivált volt, miként arra Zinner Tibor is utal egyesülettörténeti monográfiájában,⁵⁰ hiszen a Bethlen-kormány és Horthy Miklós kormányzó egyre inkább az Antanttal való viszony rendezésére, külső és belső konszolidációra törekedett. Magyarország gazdasága talpra állítása céljából egy nagyobb kölcsönt készült felvenni Franciaországtól, így a magyar hatóságokon is igen nagy volt a nyomás, hogy eredményt mutassanak fel számos antiszemita és antantellenes bűncselekmény ügyében.

A Márffy-per tehát alapvetően egy politikai célú reklámpert volt,⁵¹ amelyben az elsőfokon eljáró budapesti királyi törvényszéknek igen nagy valószínűséggel koncepciója volt arról, hogy minden fent említett bűncselekmény értelmi szerzője, szervezője, megrendelője Márffy József 23 éves banktisztviselő, az ÉME IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztályának parancsnoka. A szervezet pedig nem volt más, mint egy magát hatósági jogkörökkel felruházott, szélsőjobboldali milícia, mely ugyanakkor valóban a Honvédelmi Minisztérium és a Belügyminisztérium jóváhagyásával működött, mint afféle segédrendőri erő. A IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztály felettes szerve, az ÉME Nemzetvédelmi Főosztálya 1922 márciusában utasítást küldött szét a 10 budapesti nemzetvédelmi osztálynak, ebben pedig arra utaltak, hogy a szervezet tevékenysége védekezőből egyre inkább átalakulhatnak támadóvá.⁵²

A dr. Schweinitzer József rendőrkapitány⁵³ által az ÉME-től lefoglalt iratok nyomán a Fővárosi Királyi Büntetőtörvényszék

---

Osiris Kiadó-MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2013.

⁵⁰ ZINNER, i. m. 166.

⁵¹ ZINNER, i. m. uo.

⁵² ZINNER, i. m. uo.

⁵³ Dr. Sombor-Schweinitzer József (1895–1953) jogász, rendőrtiszt, főkapitány-helyettes, 1919-től a magyar államrendőrség budapesti főkapitányságán különböző magas pozíciókat betöltve a Horthy-korszakban végig a magyar politikai rendőrség egyik ismert vezetője. Politikai nézeteit tekintve középutas volt, idegenkedett a szélsőségektől, keményen fellépett mind a

azzal vádolta a nemzetvédelmi milicistákat, hogy azok „eltértek a központi nemzetvédelmi céloktól, társadalomellenes támadásokat készítettek elő, az izraelita vallást követő állampolgárok Magyarországon való megmaradását pedig ún. zsidóverések és bombamerényletek útján akarták lehetetlenné tenni.”⁵⁴ Márffy Józsefet és társait továbbá úgynevezett vérbíróság megszervezésével és vádolták, mely a szervezet belső, önkényes bíraskodási szerve volt, és a tagok engedetlensége, kilépése, stb. esetén halálos ítélet kiszabására, azaz gyilkosságra is feljogosítva érezhette magát, Márffy József pedig ebből kifolyólag megfélemlítéssel, életveszélyes fenyegetéssel vette rá tettestársait, hogy a merényletek megszervezésében és végrehajtásában működjenek közre. Ennek elmentmond, hogy az iratok nyomán Márffy József vérbíróság, belső bíraskodási szerv létrehozására csak 1923. április 14-én adott utasítást,⁵⁵ amikor a vádban szereplő bűncselekmények jó része már lezajlott.

A bombaper vádlottjai Márffy József banktisztviselőn kívül Szász János leszerelt katona, Marosi Károly vámőr, Radó József fiatakorú, korábban drogériai eladó, pénzügyőri vigyázó, Horváth-Halas József villanygyári tisztviselő, Vargha Ferenc népjóléti minisztériumi díjnok, illetve ifj. Drenka Béla fővárosi tisztviselő voltak. Még a tárgyalás kezdete előtt rejtélyes körülmények

---

szélsőjobboldali, mint a szélsőbaloldali mozgalmakkal szemben. 1944. március 19-e után a Gestapo letartóztatta, és egy német koncentrációs táborba deportálták. A háború után az OSS, az amerikai katonai titkosszolgálat, a CIA elődszervezetének munkatársaként Himler Márton magyar származású amerikai ezredes segítőtársa a magyar háborús bűnösök felkutatásában. Amerikai emigrációban hunyt el 1953-ban. Történetileg értékes feljegyzést hagyott hátra a korabeli szélsőjobboldali szervezetekről, mely forráskiadvány formájában is megjelent: *Rendőrségi célkeresztben a szélsőjobb. Dr. Sombor-Schweinitzer József feljegyzése a szélsőjobboldali mozgalmakról 1932–1943*, forráskiad. KOVÁCS Tamás, Budapest, Gondolat Kiadó, 2009.

⁵⁴ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Az elsőfokú ítélet indoklásának második fejezete, valamint ZINNER, i. m. uo.

⁵⁵ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve, 233–238.

között elhunyt a merényletben a vád szerint ugyancsak közreműködő Kasnyik János géplakatos, akinek halála ugyancsak Márffy Józsefre terelte a gyanút. Természetes úton, súlyos tüdőbetegségben elhunyt továbbá a számos társa által mérnökként ismert, valójában kőműves, de valamiféle vegyészeti ismeretekkel rendelkező Chriaszty István, a bomba feltételezett összeszerelője, illetve Herczeg József, az Erzsébetvárosi Demokrata Kör – a vád szerint a robbantókkal összejátszó – portása.

Az ügyészség Márffy Józsefet mint elsőrendű vádlott ellen az alábbi cselekmények miatt fogalmazott meg vádiratot:

- a.) az Erzsébetvárosi Polgári Demokrata Körben 1922. április 2-án elhelyezett pokolgép felrobbantásával elkövetett 8 rendbeli gyilkosság 23 rendbeli gyilkossági kísérlet mint tettes,
- b.) a budapesti királyi Törvényszék Koháry utca 3. számú kapujában bomba elhelyezésével, 1922. augusztus 22-én megkísérelt gyilkosság büntette miatt mint felbújtó,
- c.) a Budapest VIII. kerület, Reviczky utca 6 számú ház kapujában bomba elhelyezésével 1923. november 16-án megkísérelt gyilkosság büntette miatt, mint tettest
- d.) Rassay Károly és Miklós Andor címére bomba küldésével, 1923. február 20-án megkísérelt gyilkosság büntette miatt, mint felbújtót
- e.) 1923 novemberében az ortodox zsinagóga,
- f.) 1923 októberében a cseh követség ellen gyilkosság elkövetésére irányzott szövetség büntette miatt, mint tettes,
- g.) a nemzetgyűlés elnökéhez, a magyar királyi államrendőrség budapesti főkapitányához és a Francia Köztársaság magyarországi követéhez 1923. november 17-én intézett levelekkel elkövetett hatóság elleni erőszak 3 büntette miatt, mint tettes.⁵⁶

Marosi Károly másodrendű vádlott ellen az alábbi vádakot fogalmazta meg az ügyészség:

---

⁵⁶ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – A vádirat.

- a) az Erzsébetvárosi Polgári Demokrata Körben 1922. április 2-án elhelyezett pokolgép felrobbantásával elkövetett 8 rendbeli gyilkosság 8 23 rendbeli gyilkossági kísérlet büntette,
- b) Rassay Károly dr. és Miklós Andor címére bomba küldésével 1923. február 20-án megkísérelt gyilkosság büntette miatt,
- c) 1923 novemberében az újpesti ortodox zsinagóga ellen gyilkosság elkövetésére irányzott szövetség büntette miatt, mint tettes;

Radó József negyedrendű vádlottat az ügyészség „mindössze” az Erzsébetvárosi Demokrata Körben 1922. április 2-án elhelyezett pokolgép felrobbantásával elkövetett 8 rendbeli gyilkosság és 23 rendbeli gyilkossági kísérlet büntette miatt mint tettest vádolta.

Szász József negyedrendű vádlottal szemben az alábbi vádpontokat fogalmazták meg:

- a) az Erzsébetvárosi Polgári Demokrata Körben 1922. április 2-án elhelyezett pokolgép felrobbantásával elkövetett gyilkosság 8 és gyilkosság kísérletének 23 bűn-tette miatt, mint bűnsegédet,
- b) Rassay Károly dr. és Miklós Andor címére bomba küldésével 1923. február 20-án megkísérelt gyilkosság büntette miatt, mint tettest,
- c) a nemzetgyűléselnökéhez, a magyar királyi állami rendőrség budapesti főkapitányához és a francia köztársaság magyarországi követéhez 1923.november 17-én intézett levelekkel elkövetett hatóság elleni erőszak 3 büntette miatt, mint bűnsegéd;

Horváth-Halas József ötödrendű vádlottat a budapesti királyi törvényszék V. kerület, Koháry utca 3. számú kapujában bomba elhelyezésével 1922. augusztus 22-én megkísérelt gyilkosság büntette miatt mint tettest vádolta az ügyészség.⁵⁷

Vargha Ferenc hatodrendű vádlottat az alábbi vádpontokkal szembesítették:

---

⁵⁷ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – A vádirat.

- a) a budapesti királyi törvényszék V. kerület, Koháry utca 5. számú kapujában bomba elhelyezésével, 1922. augusztus 22-én megkísérelt gyilkosság büntette miatt, mint bűnsegéd,
- b) 1923 októberében a cseh követség ellen gyilkosság elkövetésére irányzott szövetség büntette miatt, mint tettes.

Kis Ferenc hetedrendű vádlottal szemben az 1923 októberében a cseh követséggellen gyilkosság elkövetésére irányzott szövetség büntett, mint tettest ellen emelt vádat az ügyészség.

Ifj. Drenka Béla nyolcadrendű vádlott csupán azzal, a többihez képest viszonylag enyhe váddal nézett szembe, hogy a nemzetgyűlés elnökéhez, a magyar királyi állami rendőrség budapesti főkapitányához és a Francia Köztársaság magyarországi követéhez 1923. november 17-én intézett levelekkel bűnsegédi minőségben hatóság elleni erőszak büntettét követel el.⁵⁸

A vádirat csoportosításának megfelelően a bíróság először az újpesti zsinagóga elleni pogromkísérletet tárgyalta, mely szerint Péter Tivadar és Salló János fiatalok vádlottak⁵⁹ Márffy József rábeszélésére, felbujtására elhatározták, hogy kiutaznak Újpestre, és a zsinagógából istentisztelet után kijövő zsidókat válogatás nélkül inzultálják, megverik. A két fiatalember tervezett antiszemita akcióját nem hajtotta végre, helyette ironikus módon inkább betértek egy kocsmába. Márffy Józsefet itt, mint a csoport szervezőjét és a végül is végre nem hajtott antiszemita akció értelmi szerzőjét vádolták.

A Koháry utcai Királyi Törvényszéki palota elleni merénylet tervét Márffy József állítólag először 1922 augusztusában kezdte tervezgetni, noha Marosi Károly vádlott vallomása szerint korábban az is megfordult a fejében, hogy a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságát kellene felrobbantani.⁶⁰ A merénylők a

⁵⁸ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – A vádirat.

⁵⁹ Ügyüket korábban a Fiataikorúak Bírósága tárgyalta, végül mindkettőjüket felmentették. HU-BFL-VII-5-c-25646/1924. Salló János később a Nyilaskeresztes Párt egyik vezetője lett.

⁶⁰ ZINNER, i. m., 169; HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – A per elsőfokú ítélete, 52.

bombát végül is Budára, a Pestvidéki Királyi Törvényszék épületéhez, azonban mivel azt tapasztalták, hogy túl sok ember áll a kapuban, ezért inkább visszavitték azt az értelmi szerző, Márffy József lakására. Végül is a bombát a Koháry utcai fogház kapujában helyezték el a merénylők 1922. augusztus 22-én. Már a gyújtószinórt is meggyújtották, de a házmester és felesége, valamint az épület előtt őrt álló rendőr szerencsésen eloltották, így az nem robbant fel. Nesz Károly, az ÉME IX. kerületi nemzetvédelmi osztályához is kötődő, tényleges állományú katona, aki ellen párhuzamosan katonai büntetőeljárás is folyt, a Márffy-perben is tanúskodott, vallomásaiban pedig elmondta, hogy ezt a bombát valószínűleg Márffy József fürdőszobájában készítették, ő ugyanis járt Márffy lakásán, a fürdőszobából pedig zajt halott, a helyiségbe azonban nem engedték be.⁶¹

A nyomozó hatóságok és a bíróság feltételezése szerint Márffy 1923 első felében azt is eldöntötte, hogy mindenképpen megghiúsítja a franciák által Magyarországnak nyújtott kölcsön tervét, hogy ezzel álljon bosszút a szerinte egyre inkább az Ébredő Magyarok Egyesülete ellen tevékenykedő Bethlen-kormányon, ezt pedig oly módon fogja végrehajtani, hogy a francia, vagy valamely kisantant ország követsége ellen bombamerényletet követ el. A vegyészethez elvileg konyító, a tárgyalás előtt feltehetőleg természetes úton elhunyt – súlyos tuberkulózisban szenvedő – Chriaszty Istvánnal együtt készítették el a bombát, melyet 1923. november 26-án helyeztek el a francia követség Reviczky utcai épülete elé. A gyújtószerkezet hibája miatt azonban ez a bomba sem robbant fel, a merényletkísérlet nem sikerült.

A vád szerint Márffy József, Chriaszty István, Marosi Károly, Szász József és a később elhunyt Bekő Zoltán 1923 februárjában arra is szövetkeztek, hogy Rassay Károly nemzetgyűlési képviselő lakására, valamint Miklós Andor hírlapíró szállodai szobájába juttatnak el olyan becsomagolt nyeles kézigránátokat, amelyek a csomag kibontása után felrobbannak. A robbanó küldeményeket kézbesítették is, de Rassay felesége nem engedte a csomagot fel-

---

⁶¹ ZINNER, i. m. 169.

bontani, értesítette a rendőrséget, a Miklós Andornak szánt robbanó küldemény pedig ugyancsak felbontása előtt a rendőrségen kötött ki.

101-es bizottság aláírással életveszélyes fenyegető levelek jutottak el a magyar nemzetgyűlés elnökéhez, a francia követségre és a Budapesti Rendőr-főkapitányságra, melyekben a szerző halállal fenyegette meg Bethlen István miniszterelnököt, amiért az megítélése szerint jelentős engedményeket tett az Antantnak a genfi konferencián, ugyancsak halál várt Nádasy Imre országos és Marinovich Jenő budapesti rendőr-főkapitányokra, amiért a kormány politikáját támogatták, illetve a francia követség diplomatáira is, mert azok nem mások, mint a „magyarokon élősködő rablók”.⁶²

A helyzetet bonyolította, hogy a tárgyaláson Márffy Józsefre rótt bűncselekmények elkövetése idején éppen nemzetgyűlési választásokat tartottak, az ÉME pedig, mint igen erős társadalmi-politikai szervezet, a választásokba is igyekezett beavatkozni. Márffy József állítólag igyekezett IX. kerületi nemzetvédelmi csoportját függetleníteni az ÉME Országos Központi Igazgatóságától, és közölte az ÉME Nemzetvédelmi Főosztályával, hogy csak Héjjas Iván és Prónay Pál különítményparancsnokok utasításait ismeri el, de az ÉME Igazgatóságához, melyet abban az időben Pálóczi Horváth István vezetett, teljes bizalmatlansággal viszonyul.

A vádlottak a főtárgyaláson gyakorlatilag végig következetesen tagadták a terhükre rótt bűncselekményeket, és azt állították, korábbi, a nyomozati és a vizsgálati szakaszban tett beismerő vallomásaikat a rendőrség, elsősorban a nyomozást vezető Schweinitzer József rendőrkapitány utasítására kínzással, veréssel, éheztetéssel csikarta ki. Elsősorban Márffy József elsőrendű vádlott volt az, aki mindent mindvégig következetesen tagadott, és számos alkalommal vádolta a főtárgyalás folyamán is az ügyben eljáró rendőrnnyomozókat a sérelmére elkövetett fizikai atrocitásokkal.

---

⁶² HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – A vádirat.

A tárgyaláson meghallgatták Huszár Jánost, az ÉME IX. kerületi (civil, nem nemzetvédelmi, ti. milicista) csoportjának volt elnökét is, aki azt vallotta, hogy a kerületi nemzetvédelmi milícia már 1920-ban működött, ekkor azonban még korántsem Márffy József volt a vezetője. Huszár azt állította, Márffy csak azután lett a IX. kerületi ÉME-milícia vezetője, hogy ő lemondott a kerületi alszervezet civil szárnyának vezetéséről, és Márffy Józseffel nem voltak ellentétei.⁶³

A nyomozást vezető Schweinitzer József rendőrkapitány a fő-tárgyaláson tett tanúvallomásában⁶⁴ előadta, hogy 1924 januárjában kezdett el foglalkozni ez erzsébetvárosi bombamerénylettel. A rendőrség igyekezett összefüggésbe hozni a Jugoszláviában diverzáns tevékenység letartóztatott Balla Pap Géza ügyével. Bár a vajdasági magyar sajtó összefüggést igyekezett keresni a két ügy között, és valamilyen zavaros okból még maga Balla Pa Géza is magára igyekezett vállalni az erzsébetvárosi merényletet, a rendőrségi nyomozás a két ügy között végül nem talált összefüggést. Schweinitzer alaposan áttanulmányozta az 1922-es bombamerénylet iratanyagát, és ekkor lett figyelmes Kasnyik János, Marosi Károly és Radó József eltűnésének ügyére. Marosi Károly már a Rassay Károly és Miklós Andor ellen tervezett merénylet kapcsán a rendőrség látókörében volt. Előkerült Payer István római katolikus pap, Radó József nagybátyjának még 1922 áprilisában tett vallomása, melyet önként adott elő a rendőrségen azzal, hogy unokaöccse azt mondta neki, Marosi Károly ismeri az erzsébetvárosi merénylet körülményeit és a tetteseket. A rendőrség újra kihallgatta Payer Istvánt és Radó József anyját, végül magát a pénzügyörként szolgálatot teljesítő Radó Józsefet is. Schweinitzer elmondása alapján Radó József kihallgatása alkalmával zavartan viselkedett, és világossá vált a rendőrség számára, hogy az erzsébetvárosi bombamerényletben komoly része volt. Radó József a

---

⁶³ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve, 277–283.

⁶⁴ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve, 342–359.

tárgyaláson Schweinitzerrel szemben mindent tagadott, aki azonban elmondta, hogy végül Marosi Károlyt is előállította a rendőrség. A szintén vámorként szolgáló Marosi Károly első körben mindent hevesen tagadott, de amikor Radó József vallomásával szembesítették, Marosi sírva fakadt, és azt állította, Márffy József, Chriaszty István és Szász József rángatták bele a merényletbe. Márffyt és Marosit ezután a rendőrség szembesítette egymással, Márffy József azonban mindent tagadott, értetlenkedett, illetve később elmebetegséget próbált meg színlelni. Bár a vádlottak a per folyamán számos alkalommal panaszt tettek, hogy a rendőrségen a nyomozók veréssel és pszichikai kényszerrel csikartak ki tőlük beismerő vallomást, Schweinitzer József ezt is következetesen tagadta. Arra vonatkozóan ugyanakkor, hogy mi a magyarázata annak, hogy a nyomozati szakban Márffy József a francia követség elleni merényletkísérletet beismerte, az összes többi terhére rótt cselekményt azonban tagadta, Schweinitzer sem tudott magyarázatra szolgálni, ugyanakkor arra is felhívta a bíróság figyelmét, hogy Márffy a rendőrségi őrizetben őt magát, illetve Marinovich Jenő budapesti rendőrfőkapitányt is életveszélyesen megfenyegette. A rendőrség a vádlottakat egy utólagos helyszíni szemlére is elvitte 1924. február 5-én az Erzsébetvárosi Demokrata Kör épületébe, ahol egyértelműen kiderült, hogy Radó József vádlott korábban járt már ott, és felismerte a fűtőtestet, amely mögé a bombát rejtette.⁶⁵

Az ügy politikai súlyát jól mutatja, hogy az elsőfokú főtárgyaláson tanúként hallgatták ki gróf Csáky Károly honvédelmi minisztert és gróf Bethlen István miniszterelnököt. Miként azt Csáky

---

⁶⁵ Többek között Varga Krisztián is felhívja rá a figyelmet a Horthy-korszak politikai rendőrségéről szóló monográfiájában, hogy Hetényi Imre rendőrfőkapitány-helyettest, a politikai rendőrség befolyásos vezetőjét többek között az erzsébetvárosi merénylet kinyomozása terén elért siker emelte a hivatali hierarchiában egyre magasabbra. Hetényi részben ennek a nyomozásnak köszönhetően lett 1924-ben a Budapesti Rendőr-főkapitányság Politikai Nyomozó Főcsoportjának vezetője. Vö. VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015, 60–61.

Károly tanúvallomásában elmondta,⁶⁶ a Tanácsköztársaság bukása után a zavaros, polgárháborús időkben az országnak nem volt egységes, reguláris hadserege, a Horthy Miklósék által szervezett, ugyancsak félig-meddig irreguláris Nemzeti Hadsereg mellett ellenben csak Budapesten működött körülbelül ötven polgári milícia. Ilyen szervezetek voltak többek között az Ébredő Magyarok Egyesületének nemzetvédelmi osztályai is. Ebben a kaotikus helyzetben a megszilárduló új magyar kormánynak szüksége volt ezekre az irreguláris félkatonai alakulatokra a rend fenntartása érdekében, Berzeviczy Béla vezérkari főnök pedig 1919–20-ban igyekezett ezeket a milíciákat valamennyire a honvédség ellenőrzése alá vonni. Így jött létre a Kettőskereszt Vérszövetség, mint a különböző milíciákat tömörítő ernyőszervezet, részben a honvédség irányítása alatt. A honvédség becsületének megóvása érdekében a honvédelmi miniszter persze tanúvallomásában azt is hangsúlyozta, hogy bár a különböző nemzetvédelmi milíciák egyfajta katonai kontroll alatt működtek, személyi kérdésekbe, így az ÉME nemzetvédelmi osztályainak összetételébe a honvédségnek már nem volt beleszólása, a tagok a honvédség részéről komolyabban kiképezve és felfegyverezve nem lettek, inkább afféle tartalékos katonai karhatalmi alakulatoknak tekintették őket, amelyek szükség esetén a rend helyreállítása érdekében bevetethetők.⁶⁷ A miniszter állítása szerint jogi értelemben vett hatósági jogosítványokkal alapvetően nem rendelkeztek, arra maximum maguk jogosították fel önkényesen önmagukat, s tényleges bevetésre a különböző nemzetvédelmi milíciák tagjai mindössze egyszer, IV. Károly második visszatérési kísérletének alkalmakor került sor 1921. október 23-án, a mozgósított milíciák fegyvert és zsoldot is

---

⁶⁶ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve, 457–469.

⁶⁷ Naplójában Shvoy Kálmán tábornok, vezérkari főnök is utal rá, hogy a különböző nemzetvédelmi milíciák a honvédelmi és a belügyminiszter jóváhagyásával működtek. Márffy József és társai elfogását egy rövid bejegyzésben ugyancsak megemlíti. Vö. *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945*, forráskiad. PERNEKI Mihály, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983, 95.

csak erre az időre kaptak. Ám ezután a honvédelmi tárcának a különböző irreguláris milíciákra már nem volt szüksége. A Tanácsköztársaság restaurációja, egy esetleges újabb kommunista hatalomátvétel 1922-re már nem volt valós veszély, így a konszolidálódó Horthy–Bethlen kormányzat, és általában a trianoni békeszerződés után a külfölddel való viszonyait rendezni kívánó Magyar Királyság számára feleslegessé váltak az ÉME nemzetvédelmi milíciáihoz hasonló (szélső)jobboldali félkatonai alakulatok. A Kettőskereszt Vérszövetséget éppen azért kellett a kormánynak felosztatnia, mert egyes tagjai súlyos bűncselekményeket követtek el. A Márffy József-féle ÉME IX. kerületi nemzetvédelmi osztály tagjai az erzsébetvárosi merénylet elkövetése idején már mindenféle komolyabb katonai kontrol és utasítás nélkül, önjelölt civilekként működtek tovább, és amit tettek, azt saját elhatározásból tették.

Gróf Bethlen István miniszterelnök kevésbé az ügy politikai vonatkozásai miatt, mint inkább saját magát, mint magánszemélyt tisztázandó jelent meg tanúként a bíróság előtt.⁶⁸ Márffy József ugyanis a saját fontossága és befolyása fitogtatása céljából korábban azt állította, személyes jó ismeretséget ápol a miniszterelnökkel és családjával, s Bethlen István fiaival járt teniszezni, illetve gyakran a miniszterelnök autójával is gyakran utazott. Bethlen ezzel szemben a bíróságon kategorikusan tagadta, hogy akár ő, akár bármely családtagja akár csak felületesen is ismerné Márffy Józsefet. Márffy a főtárgyaláson hangos közbekiabálással vádolta hazugsággal a miniszterelnököt, mire a bíró az amúgy is előzetes letartóztatásban lévő vádlottat nyolc napi szigorított magánzárka fegyelmi büntetéssel sújtotta.

A Márffy-pert Zinner Tibor helytálló megítélése szerint elsősorban a külföldi nyomás tette szükségessé,⁶⁹ hogy a magyar állam demonstrálja az Antant, főként Franciaország felé, hogy az I. világháborút követő forradalmi-polgárháborús idők véget értek, a

---

⁶⁸ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve, 472–474.

⁶⁹ ZINNER, i. m. 172.

politikai-társadalmi rend helyreállt, a kormányzat elfogadta a trianoni békeszerződés által előírt területi veszteségeket, és végre megindult a konszolidáció folyamata.

Ezzel együtt nem állíthatjuk, és nem is áll szándékunkban állítani, hogy az Erzsébetvárosi Demokrata Kör elleni merényletet ne Márffy József és az ÉME IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztályának tagjai szervezték volna meg és hajtották volna végre, hiszen ez ügyben számos meggyőző közvetett és közvetlen bizonyíték felmerült, miként arról az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve is tanúskodik, az azonban inkább valószínűnek tűnik, hogy a többi számlájukra írt bűncselekményt a rendőrség, az ügyészség és a bíróság önkényesen és politikai motivációtól hajtva igyekezett a Márffy és társai által valóban elkövetett, önmagában is borzalmas bombamerénylettel összekapcsolni.

Az Ébredő Magyarok Egyesületének fegyveres alakulatait ezek után lényegében lefegyverezték, zavaros, polgárháborús időkre visszavezethető rendvédelmi-katonai jogosítványait megszüntették, a szervezet politikai befolyása, noha társadalmi egyesületként egészen 1944-ig működött, az új szélsőjobboldali pártok megjelenésével jelentősen lecsökkent, a Bethlen-kormánynak pedig sikerült viszonylagos konszolidációt elérnie társadalmi-politikai téren.

A királyi büntetőtörvényszék Márffy József elsőrendű vádlottat az a), b), é) és d) esetekben bűnösnek mondta ki és halálra ítélte, az e) és f) esetekben bizonyíték, a g) esetben bűncselekmény hiányában felmentette; Marosi Károly másodrendű vádlottat a) és b) esetekben bűnösnek mondta ki és halálra ítélte, a c) esetben bizonyíték hiányában felmentette; Radó József ötödrendű vádlottat bűnösnek mondta ki, és mivel a tett elkövetésekor fiatakorú volt, 10 évi fogházbüntetésre ítélte; Szász József negyedrendű vádlottat a b) esetben bűnösnek mondta ki és 6 évi fegyházbüntetésre ítélte, az a) esetben bizonyíték, az e) esetben bűncselekmény hiányában fölmentette; Horváth-Halas József ötödrendű vádlottat bűnösnek találta ki és 6 évi fegyházbüntetésre ítélte; Vargha Ferencet hatodrendű vádlottat az a) esetben bűnösnek mondta ki és 5 évi fegyházbüntetésre ítélte, a b) esetben bizonyíték hiányában fel-

mentette; Kis Ferenc hetedrendű vádlottat bizonyíték hiányában felmentette; ifj. Drenka Béla nyolcadrendű vádlottat bűncselekmény hiányában felmentette.

A halálra ítélt Márffy Józsefet és ugyancsak halálra ítélt társait persze korántsem végezték ki. A per másodfokon a Budapesti Királyi Ítéltáblán, harmadfokon pedig a Magyar Királyi Kúrián folytatódott, és sokkal enyhébb ítéletekkel zárult.

A másodfokon eljáró budapesti királyi ítéltábla Márffy József elsőrendű vádlottat a c) és g) esetekben, az utóbbinál közcsend elleni kihágást állapítva meg mondta ki bűnösnek és 6 évi fegyházbüntetésre mint fő-, illetve és 1.500.000 korona pénzbüntetésre, mint mellékbüntetésre ítélte; a b), e) és f) esetekben bizonyíték, a d) esetben bűncselekmény hiányában felmentette; Marosi Károly másodrendű vádlottat az a), b) és c) esetekben bizonyíték hiányában felmentette; Radó József harmadrendű vádlottat bizonyíték hiányában felmentette; Szász József negyedrendű vádlottat a c) esetben közcsend elleni kihágásban bűnösnek mondta ki és 20 napi elzárásra mint fő-, illetve és 1.500.000 korona pénzbüntetésre, mint mellékbüntetésre ítélte, az a) és b) esetekben bizonyíték hiányban felmentette. Horváth-Halas József ötöd-, Vargha Ferencet hatod- és Kis Ferenc hetedrendű vádlottat bizonyíték hiányában felmentette; ifjabb Drenka Bélát nyolcadrendű vádlottat közcsend elleni kihágásban bűnösnek mondta ki és egyhavi elzárásra, mint fő-, valamint 1.500.000 korona pénzbüntetésre, mint mellékbüntetésre ítélte.

A harmadfokon eljáró királyi Kúria Márffy Józsefet végül a c) és g) eseten kívül a d) esetben is bűnösnek mondta ki és 8 évi fegyházbüntetésre, mint fő-, valamint 1.500.000 korona pénzbüntetésre, mint mellékbüntetésre ítélte, míg az egyéb semmiségi panaszokat el-, illetve visszautasította.

Márffy József valamikor 1945 után hunyt el Kőszegen. Előbb mint a kormányzó Egységes Párt helyi párttitkára, később mint a Nyilaskeresztes Párt egyik helyi vezetője tevékenykedett a városban. A bombaperben elítélt Márffy Józseffel való azonosságát és börtönviselt múltját sosem tagadta, noha a korábban a terhére rótt cselekmények elkövetését sosem ismerte be.

A bombaper utóéletéhez tartozik az ÉME kis könyvecske formájában megjelent propagandakiadványa, melyet az ismeretlen szerző, Dr. Benevolus (azaz Dr. Jóakarató) álneven adott közre, és amelynek címe *A Dohány utcai bombamerénylet tettese*. A kiadvány szerzőjét nem sikerült egyértelműen beazonosítani, csak sejthetjük mögötte Budaváry Lászlót,⁷⁰ Ulain Ferencet, Kmoskó Mihályt vagy a szélsőjobboldali tömegegyesület egy másik lelkes, korabeli vezetőjét és propagandistáját. A súlyosan kegyeletsértő és provokatív pamflet, melyre az ÉME mindössze három hónapra kapott forgalmazási engedélyt, nem kevesebbet állít, mint hogy radikális zsidók ölték vagy ölették meg saját hitsorsosait, hogy azzal derék, keresztény magyar emberekre kenhessék a merényletet, az egész Dohány utcai bombamerénylet mögött pedig nem

---

⁷⁰ Budaváry László (1889–1962) néptanító, újságíró, radikális jobboldali politikus. Csáktornyan (1909–1910), Sáropatakon, Magyaromjáton és Ungváron dolgozott tanítóként (1910–1913), a magyarosítás terén szerzett érdemeiért szolgálatételre a budapesti tanfelügyelőségre rendelték be, közben az I. világháborúban mint póttartalékos szakaszvezető frontszolgálatot teljesített. A Tanácsköztársaság bukása után állásából elbocsátották. A két világháború között a magyarországi szélsőjobboldal egyik meghatározó, hírhedten antiszemita politikusa és politikai újságírója volt, aki elsősorban a magyarországi zsidókérdéssel foglalkozott. 1920-ban nemzetgyűlési indítványt nyújtott be a zsidókérdés „intézményes” megoldására, amelynek lényege, hogy hogyan és miként lehet hatékonyan és gyorsan a zsidókat minden vagyonuktól megfosztani. Ő alkotta meg továbbá a zsidók megrendszabályozására a hírhedten abszurd tíz pontot, amelyet törvénytervezetként is benyújtott. Az Ébredő Magyarok Egyesületének vezetőségi tagja, 1920–1930 között alelnöke volt. Politikai pályafutását a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjában kezdte, később szakított velük, és kezdeményezte a Magyar Nemzeti Párt megalakítását (a párt tagjai között voltak a hírhedt különítményparancsnokok, Prónay Pál és Héjjas Iván is). A párt Prónay Fasiszta Pártjából szerveződött, amely a Mussolini-féle pártstruktúrát igyekezett Magyarországon meghonosítani. A belügyminisztérium 1932-ben betiltotta a pártot. Budaváry az 1930-as évek végén a nyilas mozgalomhoz csatlakozott, ám hamar annyira kiábrándult Szálasiból, hogy népszerű könyvet írt ellenük. A II. világháború után letartóztatták, a népbíróság 12 évi börtönrre ítélte (HU-BFL-XXV-1-a-1945/778). 1962-ben hunyt el Budapesten.

más áll, mint egy jól szervezett cionista összeesküvés. A korabeli antiszemita propagandairadalomra jellemzően ez az írás is a *Cion bölcseinek jegyzőkönyveinél*⁷¹ kezdi a saját narratíváját, egyúttal felszólítja a magyarországi zsidóságot, hogy ők maguk is fogjanak össze az Ébredő Magyarok Egyesületével, és működjenek közre Magyarország talpra állításában abból a gyalázatos helyzetből, ahová hittársaik juttatták az országot az első világháború, az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása és a trianoni békeszerződés révén. A botrányos röpirat sokakban felháborodást váltott ki, és sok korábbi szimpatizánst kiábrándított az Ébredő Magyarok Egyesületéből.⁷²

Az Ébredő Magyarok Egyesületének fegyveres alakulatait ezek után lényegében lefegyverezték, zavaros, polgárháborús időkre visszavezethető rendvédelmi-katonai jogosítványait határozottan és egyértelműen megszüntették. Létrejött ugyanakkor a Belügyminisztérium irányítása alatt álló Nemzeti Munkavédelmi Hivatal⁷³ nevű, elsősorban a sztrájkok és a munkásmozgalmi szervezkedések letörésére szolgáló félkatonai szervezet –kissé anakronisztikusan mondhatnánk, egyfajta *fehér munkásőrség* –, melynek tagjait kézfegyverekkel szerelték fel, és intézkedési,

---

⁷¹ A *Cion bölcseinek jegyzőkönyvei* a húszadik elején, Oroszországban keletkezett antiszemita pamflet, amely bizonyítani kívánja az egész világra kiterjedő cionista zsidó összeesküvést. Ismeretlen szerkesztők állították össze többek között Maurice Joly *Alvilági párbeszédek Machiavelli és Montesquieu között* satirikus írása és más hasonló szövegek felhasználásával. Habár többszörös bizonyítást nyert, hogy hamisítványról van szó, antiszemita érzelmű személyek és az összeesküvés-elméletek hívei még ma is meg vannak győződve az eredetiségéről.

⁷² ZINNER, i. m. 173.

⁷³ A Nemzeti Munkavédelem megszervezéséről a Minisztertanács 1921. október 28-án hozott határozata alapján a belügyminiszter III-III/VII.a/1921 sz. bizalmas rendelete intézkedett. 1922. augusztus 4-én a belügyminiszter kérte a Nemzeti Munkavédelem állományának növelését (HU-MNL-OL-K 27-1922. 08. 04./33. napirendi pont).

A szervezet tagjait részben az állami alkalmazottak közül toborozták, részben egyetemi hallgatókat igyekeztek beszervezni, de tagjai közé kerültek egykori különítményesek és nemzetvédelmi milicisták is.

valamint fegyverhasználati joguk a rendőrségével egyezett meg, ezért ez inkább rendőri, mint katonai alakulatnak volt tekinthető.⁷⁴ Az Alföldi Brigád, az Állambiztonsági Megbízottak Szervezete,⁷⁵ illetve az ÉME nemzetvédelmi osztályai is ebbe a szervezetbe olvadtak be, tehát személyi állományukat tekintve jóval szorosabb kormányzati kontroll alatt működtek tovább. Az ÉME politikai befolyása, noha társadalmi egyesületként egészen 1944-ig működött, a nagyrészt belőle kiváló és létrejövő, nyugat-európai (elsősorban német és olasz) mintára szerveződő, új szélsőjobboldali pártok megjelenésével jelentősen lecsökkent. Bár 1925-ben kitört a bombapernél is sokkalta jelentősebb, nemzetközi visszhangot kiváltó és az ország stabilizálódó külkapcsolatait is aláásó frank-

---

⁷⁴ HU-MNL-OL K 26-XXII-6010. Idézi: SERFÖZŐ, i. m. 36.

⁷⁵ Az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete 1919 augusztusában alapított, polgári segédrendőri és titkosszolgálati szervezet volt, melynek a tanácsköztársaság bukása után elsődleges feladata a kommunista szervezkedések figyelése és az esetleges munkássztrájkok letörése volt. A belügyminisztérium irányítása alá tartozott, polgári ruhás, fegyvert viselő, segédrendőri munkájuk mellett polgári foglalkozásukat is tovább űző tagjainak jogosítványai nagyjából a rendőrség jogosítványainak feleltek meg. Vezetője dr. Szemere Béla kórházi főorvos volt, aki egyébként ezer szálon kötődött az Ébredő Magyarok Egyesületéhez és más szélsőjobboldali szervezetekhez, és akinek neve összefonódott egy, a német szélsőjobboldali politikai erők, Hitler és Ludendorff tábornok támogatásával tervezett, egyébként komolytalan, 1923-as államcsínykísérlettel, amelyben talán az ÁBM fegyveresei is komoly szerepet játszottak volna. A vádak alól Szemerét és társait, Bobula Titusz építésmérnököt és Ulain Ferenc ügyvédenemzetgyűlési képviselőt, az ÉME egyik vezetőjét végül felmentették (HUBFL-VII-18-d-1923-03/0610). Az ÁBM 1922 októberében formálisan beolvadt a Nemzeti Munkavédelem szervezetébe, de egy ideig még igyekezett megőrizni önállóságát. Vö. Jegyzőkönyv az ÁBM és a NMV együttműködésére vonatkozó megállapodásról, 1922. október 2. Közli: *Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924*, forráskiad. KARSAI Elek–NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959, 187–188.

hamisítási botrány,⁷⁶ mely Márffy József és társai ügyéről is elterelte a közfigyelmet, a Horthy–Bethlen kormánynak mégis sikerült egy időre háttérbe szorítania a szélsőjobboldali politikai erőket, és véghezvinni Magyarország politikai-gazdasági konszolidációját.

A forrásközlés elvei

Forrásközlésünk tekinthető egy jóval nagyobb volumenű forráskiadvány előmunkálatának is. Márffy József perének igen terjedelmes, hat kisdoboznyi, ezzel együtt hiányosan fennmaradt és egyúttal nehezen áttekinthető iratanyagából leginkább az elsőfokú főtárgyalás-sorozat több mint 500 gépelt oldalas jegyzőkönyve, illetve az elsőfokú ítélet tekinthető olyan iratoknak, melyekből többé-kevésbé rekonstruálható, mi és hogyan is történt. Hatalmas volt ugyanakkor a bombaper sajtóvisszhangja is, a tárgyalássorozatról számos korabeli napilap tudósított. Közülük is talán – összevetve a büntetőper Budapest Főváros Levéltárában őrzött irataival – a legfelfogulatlanabbul és leghitelesebben a *Pesti Hírlap*⁷⁷

---

⁷⁶ A frankhamisítási botrányról kiváló összefoglaló tanulmányt közölt többek között Ablonczy Balázs. Lásd: ABLONCZY Balázs, *A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések*, Múltunk 2008/1, 29–56.

⁷⁷ 1878. december 25-én Légrády Károly indította el az első egyértelműen üzleti alapon álló, mérsékelt konzervatív tömeglapot, a Pesti Hírlapot (a negyediket ezen a néven). Tulajdonosa a Légrády Testvérek kiadvállalat. A Pesti Hírlap célja a programadó vezércikk szerint: „... a magyar közönségnek egy jól és fürgén szerkesztett, minden hírt gyorsan közlő, olcsó napilapot nyújtani. Óbégatás helyett tettekre van szükség” – jelezték már az első mondatok is a pragmatikus szemléletet. A Pesti Hírlap legfőbb újdonsága az volt, hogy – szakítva a hagyománnyal – nem a szerkesztőség, hanem a kiadó laptulajdonos szabta meg a lap szellemét. A magyar nyelvű apróhirdetés is itt jelent meg először. A Pesti Hírlap a jelentős európai fővárosokban szerződötett tudósítókat működtetett, lapjain a legkiválóbb írók és újságírók jelentek meg, pártállásuktól vagy vonzalmaitól függetlenül. A pártpolitikától távol tartotta magát, hogy minél nagyobb olvasóközönséget szólíthasson meg, a liberális polgárság kedvelt és színvonalas napilapja lett. Az I. világháború alatt az újság végig hazafias szellemű volt, méltatta a magyar vitézséget és harcikészséget. Az 1920-as, 1930-as években a Pesti

számolt be az eseményekről, helyszíni tudósítókat küldve a tárgyalásra, sok szó szerinti idézetet dokumentálva a bíróságon elhangzott vallomásokból, így az orgánium által közölt cikksorozat gyakorlatilag az elsőfokú főtárgyalás-sorozat jegyzőkönyve viszonylag hiteles kivonatának is tekinthető. Szekunder forrás volta ellenére, a maga műfaji sajátosságaival és a tudósító(k) olykor elengedhetetlen szubjektivitásával együtt tanulságos, az elhangzottakat jól és olvasmányos stílusban dokumentáló szöveg-együttes.

A *Pesti Hírlap* cikksorozatának közlésekor a huszadik századi források kiadásának elveit és bevett gyakorlatát követtük. Mivel sajtótermékben publikált, széles nyilvánosságnak szóló közleményekről van szó, alapvetően változatlan formában közöljük a szövegeket, természetesen keletkezésük kronológiájának rendjében, ám ahol kellett, apróbb módosításokat hajtottunk végre rajtuk a magyar nyelv mai helyesírási és központoszási szabályai szerint, illetve helyenként – a bevezető tanulmányon túl – magyarázó és szövegkritikai jegyzetekkel is elláttuk őket, ahol azt szükségesnek véltük.

Hírlap jobban fizette újságíróit és szerkesztőit, mint a többi lap, így a korszak jeles íróit (Harsányi Zsolt, Márai Sándor, Hegedűs Lóránd, Herczeg Ferenc, Kosztolányi Dezső, Molnár Ferenc) sikerült megnyernie. Kezdetől fogva buzgón támogatta a lap a Horthy-rendszert. A Revíziós Liga, melynek elnöke Herczeg Ferenc lett, megalakulásától kezdve szócsőként használta a Pesti Hírlapot. A második világháború alatt az újság egyre jelentéktelenebb lett, de a lap túlélte a nyilas uralmat is, míg végül 1944. december 16-ától már nem jelent meg újabb száma.

A PESTI HÍRLAP TUDÓSÍTÁSSOROZATA A BOMBAPER ELSŐFOKÚ FŐTÁRGYALÁSÁRÓL

1.

Pesti Hírlap, 1924. november 18, p. 3.

A bombamerényletek ügyét csoportokban tárgyalta a bíróság Márffy alaptalan vádat emelt Schweinitzer rendőrkapitány ellen a nagy pör előestéjén A kilenc vádcsoport és a vádlottak szerepe

A büntetőtörvényszék nagy napja kedden reggel lesz, amikor megkezdődik a bombamerényletek ügyének a főtárgyalás. A *Pesti Hírlap* vasárnapi számában már részletesen megírtuk, hogy milyen érdeklődés van a tárgyalás iránt a nagyközönség részéről, és beszámoltunk arról, hogy bátran ki lehet akasztani a táblát, mert „minden jegy elkelt”. A nagy esküdszéki terem már teljében kitakarították, a mellette levő bírói dolgozószobákat kiürítették, és külön szobát rendeztek be a vádlottaknak, külön szobát a tanúknak. Ez az elkülönítés főként azért szükséges, nehogy a vádlottak és a tanúk érintkezessenek, vagy hogy a tanúkat a vádlottak részéről bármilyen formában is befolyásolhassák. Dr. Langer Jenő kúriai bíró, a büntetőtörvényszék elnöke, hétfőn intézkedett, hogy azonnal fűtsenek be az esküdszéki teremben. A hatalmas teremnek ugyanis eltérően az épület többi termeitől, gőzfűtése van és hosszú időbe telik, amíg a már egy esztendeje fűtetlen terepi átmelegszik.

Kedden már a kora reggeli órákban a rendőrség fogja meg szállni a törvénykezési épületet és az épület környékét is. Különösen erős rendőri készültség lesz az esküdszéki teremben, valamint a terem melletti lépcsőházban, és a mellette levő folyosókon. Dr. Langer Jenő, a főtárgyalási elnök utasítására ugyanis a rendőrség lehetetlenné teszi azt, hogy a főtárgyalás rendjét bárki is megzavarhassa, vagy hogy a főtárgyalás hallgatóságának soraiba illetéktelen egyének férközhessenek. Jegy nélkül senkit sem bo-

csátanak be a főtárgyalásra, és még a jeggyel jelentkezőket is szigorúan igazoltatni fogják.

Megírtuk, hogy Márffy József az eljárás során ismételten tett bűnvádi följelentést a rendőrségnek azon főtisztviselői ellen, akik ügyében a sikeres nyomozást lefolytatták. A kir.¹ ügyészség Márffy minden ilyen följelentését szabályszerűen intézte el és lefolytatta a vizsgálatot. Minden esetben kiderült, hogy Márffy alaptalanul vádaskodott. Most intéződött el a följelentés, amelyben Márffy okirathamisítás miatt tett feljelentést dr. Schweinitzer József rendőrkapitány ellen. A fogházban írta meg Márffy ezt a följelentést, amelyben azt állítja, hogy a rendőrkapitány szándékosan és tudatosan okiratot hamisított, amely a bombaügy aktái között található. Azt állítja továbbá följelentésében Márffy, hogy ennek az okiratnak a számát és közelebbi megjelölését azért mellőzi, mert attól tart, hogy ha megjelöli, melyik az a hamis okmány, akkor eltüntetik az iratcsomóból, és Schweinitzer kapitány barátai eltussolják az egész okirathamisítási ügyet.

Dr. Dolowschiák Mihály ügyészségi alelnök, aki az összes bombaügyeknek a referens ügyésze, személyesen folytatta le ebben az ügyben is a nyomozást, Márffyt is kihallgatta, aki egyúttal már jegyzőkönyvbe mondta, hogy arról az okiratról van szó, amelyet a rendőri nyomozás során vádlóttársáról, Radó Józsefről állítottak ki. Ez azt tartalmazza, hogy Radó József a IX. kerületi ÉME nemzetvédelmi osztály pénztárkönyvei szerint mikor és milyen összegű tagdíjakat és járulékokat fizetett ki. Márffy szerint ez az okmány hamis, és a rendőrkapitány tudatosan hitelesítette azt, ráütvé a rendőrség körbélyegzőjét is, mert Radó nem is volt tagja a nemzetvédelmi osztálynak. Schweinitzer rendőrkapitány az ügyészségen erre az ügyre vonatkozóan előadta, hogy az ÉME IX. kerületi helyiségében tartott házkutatás alkalmával ott sok iratot találtak, és egy ilyen könyv tanúsága szerint Radó tagja volt a csoportnak, és ha nem is a nemzetvédelmi osztályban, de a párt-

---

¹ kir. = királyi

szervezetben² a könyvek szerint szerepet vitt. Kiderült tehát, hogy Márffy Józsefnek ez a vádaskodása is alaptalan, és csak azt a célt akarta szolgálni, hogy a rendőrségi tisztviselőket még a tárgyalás előtt kompromittálhassa, és a főtárgyalás során teendő vallomásuk értékét már előre is gyöngítse.

A vádlottak

Márffy József, csényi születésű 24 éves, római katolikus vallású banktisztviselő, aki tavaly november 29-től van előzetes letartóztatásban illetve vizsgálati fogságban.

Szász József, 21 éves, református vallású, volt járásbíróági díjnok, aki szintén múlt év november 29-től kezdve ül.

Marosi Károly, 24 éves, római katolikus vallású, droguistasegéd;³ 1924. február 14-e óta van fogságban.

Radó József, 17 éves, római katolikus, volt droguistasegéd, cs.⁴ pénzügyőri vigyázó, aki ez év február 4-e óta van fogságban.

Horváth-Halas József, 23 éves, római katolikus vallású, villanygyári tisztviselő; tavaly november 22-től kezdve fogságban.

Vargha Ferenc, 23 éves, római katolikus vallású, állás nélküli magánhivatalnok; tavaly november 29-től kezdve ül.

Ifj. Drenka Béla, 24 éves, római katolikus vallású, fővárosi tisztviselő, akit tavaly december 24-én tartóztattak le, és ez év március 14-én szabadlábra került.

Az ügyészség vádiratában vádlottként szerepel még Chriaszty István, 23 éves, római katolikus, kőműves, aki azonban a főtárgyaláson már nem szerepel, mert hetekkel ezelőtt tüdővészben meghalt.

Ugyancsak vádlottja lenne ennek az ügynek még Kiss Ferenc, 23 éves, római katolikus, állás nélküli magánhivatalnok, akit ta-

---

² A tudósítás itt pontatlanul fogalmaz, hiszen az Ébredő Magyarok Egyesülete nem volt politikai párt, csak úgynevezett hazafias egyesület, habár kétségtelen, hogy az 1920–30-as évek radikális jobboldali pártjai jórészt ebből a szervezethez tartoztak.

³ Marosi Károly és Radó József drogériai eladókként dolgoztak.

⁴ cs. = császári.

valy november 29-én letartóztattak, azonban ez év március 4-én, ötmillió korona óvadék ellenében szabadlábra helyeztek. A mostani főtárgyalásra az idézést nem tudták neki kikézbessíteni, mert ismeretlen helyre költözött. Egyes verziók szerint megszökött, de más hírek szerint eltették láb alól.

A BÍRÓSÁG A KÖVETKEZŐ VÁDAK ÜGYÉBEN ÍTÉLKEZIK:

Az Erzsébetvárosi Kör ellen elkövetett bombamerénylet

Az ügyészség e bűncselekmény miatt Marosi Károly, Radó József ellen mint tettesek elleni, nyolcrendbeli gyilkosság és 23 rendbeli gyilkosság kísérletének büntette címén emel vádat, míg Márffy József és Szász József ugyane bűncselekményekben mint felbujtók szerepelnek. A vádirat szerint a bűncselekményt 1922. április hó 3-án követték el. A bomba e napon este 8 óra 25 perckor irtózatossal erővel felrobbant az Erzsébetvárosi Körben, és a szétrepülő szilánkok nyolc embert megöltek. Az áldozatok: Szegő Miksa, Pesti Alfréd, Kerényi Arnold, Bánd Gyula, Polgár Sándor, Goldberg Simon, Haász Károly és Kovács Ernő. A 23 rendbeli gyilkosság kísérletére vonatkozó vád a következő sértettek sérelmére elkövetett bűncselekményre vonatkozik: dr. Balassa Gyula, Ledner Mór, Váradi Győző, dr. Patai Samu, Szász László, Krámer Dávid, dr. Ehrlich Mátyás, Katona Béla, Spitzstein Béla, dr. Maros Mór, Elek Artúr, Láng Ágoston, Grünfeld Miksa, Bleier Ármán, Breitner Mór, Lengyel, Ödön, Elek Bernát, dr. Kemény Géza, Elfer Sándor, Hirschhorn Jakab, Goldfinger Gábor, Császár Lipót és Aczél Gyula, akik a bombarobbanás alkalmával megszököttek.

1922. augusztus 22-én a budapesti királyi törvényszék palotájának Koháry utca 3 szám alatt lévő kapujába Horváth-Halas József egy ekrazittal megtöltött bombát helyezett el, annak gyújtózsínórját meggyújtotta, azonban a bomba nem robbant föl. Márffy volt ennek a merényletnek is a tervezője, ő adta át a bombát Horváth-Halas Józsefnek, épp ezért mint felbujtó szerepel e vádpontnál. Vargha Ferenc mint bűnsegédi bűnrészes került vád alá, mert

a bomba elkészítéséhez két rúd ekrazitot adott és, Horváth-Halassal együtt vitték a törvényszékig a bombát.

Tavaly február 20-án Márffy József egy papirosba burkolt nyeles kézigránát adott át Chriaszthynak és Marosinak, hogy azt Rassay Károly lakására juttassák. A merénylők Szabó Imre hordárral küldték a bombát Rassay Fő utca 14. szám alatti lakására, ahol Rassay felesége vette át. A vád Márffy József ellen gyilkosságra való felbujtás, Marosi Károlyra vonatkozóan pedig gyilkosság kísérletének büntetvére vonatkozik. Ugyancsak tavaly február 20-án Márffy József egy másik nyeles kézigránát adott át Szász Józsefnek és a később elhalt Bekő Zoltánnak, avval az utasítással, hogy azt Miklós Andor főszerkesztő részére kézbesítsék. Dvorszki József hordár el is vitte a bombát. A szakértők megállapították, hogy a bomba dinamonnal volt töltve, és felrobbanás esetén tíz méteres körben halálos sérüléseket okozott volna. Bekő Zoltán tavaly június 5-én öngyilkosságot követett el.

Múlt év október havában Márffy József, Chriaszty István, Vargha Ferenc és Kiss Ferenc Nesz Károly tényleges katonával megállapodtak abban, hogy a csehszlovák konzulátus helyisége ellen bombamerényletet követnek el. Minden előkészületi cselekményt megtettek, de a terv meghiúsult azon, hogy Kiss Ferenc a bomba elhelyezéseért és felrobbantásáért egymillió koronát kért. Márffy ezt megtagadta avval, hogy a merénylet felsőbb utasításra alkalmasabb időre eltolódik.

A múlt év második felében Márffy József elhatározta, hogy a Magyarországnak nyújtandó külföldi kölcsönt az által fogja megakadályozni, hogy vagy a francia követség helyiségeit, vagy a kisantant követségeinek valamelyik épületét bombával felrobbantja. Chriaszty Istvánnal bombát készítettek, megtöltötték ekrazitpatronokkal, gyutaccsal és gyújtózsínórral ellátták és tavaly november 16-án, este fél kilenckor Márffy József elhelyezte ezt a bombát a Reviczky utca 6. szám alatti palota kapujában, a gyújtózsínórt ott meggyújtotta, és aztán elszaladt. A házbeliek és az utca járókelői észrevették az égő gyújtózsínórt, és még kellő időben lelocsolták a bombát.

Márffy József Marosi Károlyt és két fiatalkorú ébredőt rávett arra, hogy tavaly, november 24-én az újpesti ortodox zsidótemplom ellen nyeles- és tojásgránátokkal bombamerényletet kövessenek el. Az utasítás szerint akkor kellett ezt a bűncselekményt végrehajtani, amikor a templomban tartózkodnak a hívők. A bombákat előkészítették, kimentek a helyszínére is, de utóbb a terv végrehajtásától elállottak.

Fenyegető levelek

Márffy József múlt év november havában „a 101-es bizottság” aláírásával ellátott három levelet szerkesztett, amelyek közül egyiket a nemzetgyűlés elnökének, a másikat az államrendőrség főkapitányságához, a harmadikat pedig a Budapesten székelő francia követséghez címezve postára adta. Ezeket a leveleket Szász József ifj. Drenka Bélához vitte lemásolás végett, és ez utóbbi által irt példányokat küldték postára. A levelek tartalma tele van fenyegetőzésekkel. Gróf Bethlen István miniszterelnök ellen szól az egyik fenyegetés, mégpedig azért, mert a miniszterelnök a genfi konferencián a csehek érdekében hazaárulást követett el, a főkapitányságot pedig amiatt fenyegették meg, mert Bethlen István politikáját gyalázatos kétszínű munkája révén támogatja. A francia követségnek küldött levél úgy állítja be ezt a diplomáciai testületet, hogy az a magyar nemzet testén élösködő rablócsapat. Mind a három levél fenyegetést tartalmaz abban az irányban, hogy bombamerényletet követ el ellenük a 101-es bizottság.

A súlyos testi sértési ügy

Márffy az Ébredő Magyarok Egyesületének helyiségében összekülönbözött ifj. Gáspár Lajos ébredőtársával, akire 25 botütést veretett, majd amikor Gáspár egy jegyzőkönyv aláírását megtagadta, Márffy gumibotjával újra elverte. Emiatt súlyos testi sértés vétsége címén emelt vádat az ügyészség Márffy ellen.

Csoportonként tárgyalják a bűnpert

Dr. Langer Jenő a tárgyalás anyagát úgy osztotta be, hogy csoportonként fogják tárgyalni az egyes ügyeket. Kedden az általános kérdések és a személy adatok felvételei után ismertetni fogják a vádiratot, majd kihallgatják a vádlottakat az Erzsébetvárosi Kör elleni merényletre vonatkozóan. A vádlottak kihallgatása után az erre az ügyre vonatkozó tanúkat hallgatja ki a bíróság. A második ügy, amelyet azután a bíróság tárgyalni fog, az újpesti zsidó templom ellen tervezett merénylet ügye lesz. Ezt fogja követni azután a törvényszéki palota ellen tervezett bombamerénylet ügye, majd a Rassay Károly, a Miklós Andor, a csehszlovák konzulátus és végül a Reviczky utcai bombamerénylet ügyeit tárgyalja le a bíróság. Végül a fenyegető levelekre vonatkozó vádak tárgyalására kerül a sor, és legutolsónak a legkisebb bűncselekmény, Márffy József súlyos testi sértési ügye kerül tárgyalásra.

Az összes tanúkat is beidézte keddre Langer elnök. Már a holnapi tárgyaláson közölni fogja a tanúkkal az, elnök, hogy kihallgatásuk melyik napon fog megtörténni. Ha a tanúkihallgatások sorrendjében bizonyos eltolódás állana be, a törvényszék nem külön idézés, hanem a sajtó útján fogja tudatni ezt az érdekelt tanúkkal.

Megfenyegették a Márffy-tárgyalás egyik tanúját

A főkapitányságra az utóbbi időben sűrűn érkeznek jelentések arról, hogy bizonyos emberek Márffy bűnügyének főtárgyalását minden eszközzel meg akarják akadályozni és terrorizálni akarják a tanúkat, akik a rendőrség előtt annak idején terhelő vallomást tettek. Hétfőn délelőtt megjelent főkapitányságon Sebestyén Ferenc műszerész, aki elmondotta, hogy reggel fél nyolc órakor, amikor a Hunyadi János utca 4 szám alatti házban levő lakásáról kilépett az utcára, két kerékpáron érkező, magas termetű fiatalember toppant elé. Az egyik így szólt hozzá: „A halál fia vagy, ha Márffyra vallasz! Figyelmeztetlek, életeddel játszol!” Mikor Sebestyén az első ijedségből magához tért, erélyesen rászólt a két fiatalemberre, hogy azonnal takarodjanak, mert rendőrt hív. Ezek

úgy látszik, megijedtek, felugrottak kerékpárjaikra és eltűntek a ködpáros reggeli utcán. A főkapitányságon Sebestyén pontos személyleírást adott a két fiatalemberről, és a politikai osztályban⁵ azonnal megállapították, hogy az egyik terrorisztikusan fellépő fiatalember nagyon hasonlít Drenka Bélához, a 101-es bizottság elnökéhez. Sebestyén kihallgatása után azonnal intézkedtek a főkapitányságon, hogy detektívek a városban keressék meg a Márffy érdekében dolgozó két embert. Kikeresték az exponált emberek arcképeit is, Sebestyén azonban egyik fotográfiában sem ismerte fel támadóit. Eléje tették Drenka Béla arcképét is, azonban Sebestyén kijelentette, hogy nem hasonlít reggeli támadójához.

2.

Pesti Hírlap, 1924. november 18., p. 1–6.

**Tagadnak a bombapör vádlottjai
Az Erzsébetvárosi Kör ellen elkövetett merényletet
tárgyalta ma a bíróság
Márffy és Szász József mindent tagadnak
Marosi visszavonja beismerő vallomását
Márffy szerint az Ébredő Magyarok „nemzetvédelmi
osztálya” hatósági fölhatalmazással működött**

A törvényszékhez vezető utcák fontosabb keresztpontjain két lovasrendőr és egy gyalogos. Az Alkotmány utcán, a törvényszék előtt szétszórt posztok. A törvényszéki palota Alkotmány utcai bejárójánál egyetlen egy nyitott kapu. A kapubejáratnál szigorúan igazoltatnak mindenkit, aki az épületbe beteszi a lábát. A Markó utca felé eső másik kapunál még nagyobb készenlét, a rendőrtömeg gomolygó fekete rajban lepi el az előcsarnokot. Csak uni-

---

⁵ Az újságcikk itt minden bizonnyal a Budapesti Rendőr-főkapitányság Politikai Nyomozó Főcsoportjára, a korszak magyar politikai rendőrségére utal.

formissal borított embermellel szegélyezett két keskeny utca marad szabadon azok számára, akiket hivatásuk a mai főtárgyalásra szólít. Mindenki mást, akinek mégis dolga van a törvényszéken, az Alkotmány utcai kapuhoz utasítanak. A főtárgyalási terem egyik előszobájában a fal mellé állított székeken harminc-negyvenfőnyi rendőri tartalék. A tárgyalóterembe csak két ajtón keresztül lehet bejutni. Az ajtók előtt új igazoltatás. A belépőjegy nem is elegendő, mindenkinek igazolnia kell a személyazonosságát. A hallgatóság számára fenntartott helyek fele üres, olyan szigorúan megrostálták azokat, akik bebocsátást nyertek a mai tárgyalásra. A terembe bevonuló vádlottak mindegyike mellett egy helyett két-két börtönőr.

A Márffy-ügy főtárgyalása tehát a külsőségek képével is elárulja, hogy itt nem valamilyen közönséges bűnügyi szenzációról van szó, hanem ennél jóval többről: a magyar államhatalom harcáról egy titkos, földalatti hatalommal szemben. Bizonyosnak látszik, hogy ezek a példátlan biztonsági intézkedések arányaikban messze felülmúlják a veszedelmet. Igaz, hogy a hírhedt bombavető „101-es bizottság” még ma is küldözgeti a fenyegető leveleket. Azonban valószínű: most már nem több, csak néhány izolált, elkeseredett siheder éretlen stílusgyakorlata az effajta fenyegetés.⁶ Mégis: nagyon üdvös és nagyon helyes dolog ez a nagy rendőri felvonulás. Azoknak, akik még ma is azt hiszik, hogy terrorizáló fellépéssel meg lehet állítani az útban levő igazságot, elkél az a szemléltető oktatás, hogy az a nemrégiben még félelmetes földalatti hatalom milyen tehetetlen, gyermekes semmiség az állam komolyan fölhasznált hatalmával szemben. A földalatti hatalom csak addig volt félelmetes, csak addig volt hatalom, amíg elnézés és bűnös könnyelműség mutatkozott meg vele szemben. Amíg azok, akik bikacsökkel és revolverrel vitézkedtek az ártal-

---

⁶ A Márffy-per vádlottjainak fiatal kora és társadalmi háttere jól mutatja az első világháború után kialakult szélsőjobboldali szerveződések legfőbb tömegbázisát – elsősorban az első világháború frontjait megjárt, a konszolidáló politikai-társadalmi közegben helyüket nem lelő, elkeseredett, sokszor igen rossz anyagi hátterű fiatal férfiakról van szó.

matlan, békés járókelőkkel szemben, sohasem kerültek rendőrkézre. Addig, amíg szervezett fegyveres csapatokban minden nagyobb kockázat nélkül lehetett rajtaütni békés színházakon és kávéházakon,⁷ mert sohasem lett nagyobb baj belőle. Addig, amíg minden bombaügyben következetesen holtpontra jutott a nyomozás. Most már ezeknek a holtpontoknak vége. A sok rendőr azt jelenti, hogy az államhatalom egészen komolyan és szigorúan ki akarja mérni a maga igazságát.

*

Reggel kilenc órától délután kettőig a tárgyalóteremben. A hosszú öt órának nincsen egy derűs pillanata. Szinte példátlan dolog, mert minden főtárgyalásnak, minden nagy büntetőpernek megvan a maga humora. Még a rettenetes rákosszentmihályi családirításnak⁸ is voltak olyan mozzanatai, amelyek megnevettették a hallgatót, sőt, még a bírakat is megmosolyogtatták. Itt azonban halálosan komoly mindenki. Dermedt, iktató borzongás mindenkinek az idegeiben.

A teremben az Erzsébetvárosi Kör ellen elkövetett bombamerényletet tárgyalják.

A ma kihallgatott vádlottak: Márffy József és Marosi Károly. Márffy az egész társaság vezére. Az Ébredő Magyarok IX. kerületi „nemzetvédelmi osztályá”-nak a parancsnoka, akivel szemben esküvel kötelezte magát a nemzetvédelmi osztály minden egyes tagja, hogy a parancsait ellentmondás nélkül, vakon teljesíti. Márffy, a könyörtelen, aki vérbíróságot szervezett a habozók, engedetlenek és árulók megbüntetésére. Márffy, a kegyetlen, aki

---

⁷ A sajtóforrás itt minden bizonnyal az Ébredő Magyarok Egyesülete és más szélsőjobboldali szervezetek az 1920-as évek elején rendszeres antiszemita atrocitásaira utal.

⁸ A rákosszentmihályi családirítás az 1920-as évek egyik ugyancsak nagy sajtóvisszhangot kapott (politikai vonatkozásokkal nem rendelkező) gyilkossági ügye. Az ügy fővádlottja, Molnár-Tóth József tette társaisal 1923-ban nyereségvágyból meggyilkolta Lackmann András idős rákosszentmihályi lakost és családját, majd a holttesteket megpróbálták eltüntetni.

gumibottal a kezében saját kezűleg verte félholtra büntetésre ítélt cimboráit. Márffy, a hatalmas, aki, ha belépett a társaságba, mindenki tiszteletteljes fölállással üdvözölte. Márffy, a rettenetes, akitől vádolt társai a rendőrségi szembesítéseken is ijedeztek. Márffy, a félelmetes, akiről azt mondják a vádlottak, hogy a szeméből lenyűgöző, ellenállhatatlan erő áradt.

Az első dolog, ami szembeötlik rajta, nagy fiatalsága. Mindössze huszonhat éves. Amikor az Erzsébetvárosi Körben a bomba felrobbant, még nem érte el a nagykorúságát. Százszor találkozhatna vele az ember utcán, társaságban, és nem venne rajta észre semmi rendkívüliséget. Nem magas, nem szép és nem csúnya, nem megnyerő és nem ellenszenves, nem okos és nem ostoba. Közepes eleganciával öltözködő, érdektelen átlagember. Olyan, mint akármelyik, tízedik, huszadik és ezredik tucatficsúr. Magas, hátra hajló homloka van, a kezdődő kopaszság háromszögletesen föltörő foltjával. Félhosszú, vörhenyes barna haját felfelé fésülve viseli. Arcát simára borotválja. Apró, mélyen ülő szemét – azt a bizonyos ijesztő, hipnotizáló szemet – nem látom, milyen színű. Vékony, enyhén ívelt szemöldökét gyakran összeráncolja. Keskeny orrának finom vonala van. Vékony felsőajka komolyan és szorosan tapad duzzadt alsóajkához. Ez szigorú, elszánt kifejezést ad az arcának. Álla lágyan gömbölyödő. Ruházata: barna zakó, alacsony dupla gallér, fekete cipő és fehér harisnya. Érti szerepe fontosságát. Szeme gyakran kémleli a hallgatóságot. Külsőleg teljesen nyugodt, de apró jelek elárulják, milyen kétségbeesett erőlködésébe kerül, hogy leplezze az idegességét. Ujjai között görcsösen szorongat egy hatalmas aktacsomót. Időnként olyan mélyen lélegzik, hogy az már sóhajtásnak is beillik. Néha-néha csucsorítja a száját, az ajkát úgy mozgatja, mint a csecsemő szopás közben. Amíg a székén ül és várja, hogy a sor rá kerüljön, nem találja lábának a helyét, cipőtalpával a padlót súrolja.

Végre ott áll a bíróság előtt. A hangja meleg bariton, muzsikás és behízsgáló. Eleinte nagyon nyugodtan és meggondoltan beszél. Amikor a bíró azt kérdezi, mi is volt tulajdonképpen az a nemzetvédelmi osztály, alig kezd a válaszbba: „A nemzetvédelmi osztály...” – elhallgat és egy jó fél percig gondolkodik, mielőtt tovább

folytatná. Nagyon, szinte túlzottan udvarias. Ha a székén ül, és az elnök fölszólítja, fürge lánclépésben ugrik. „Méltóságos elnök úr!”, „Alázatosan kérem!”, és a hasonló szövegek sűrűn szerepelnek a beszédében. A külső alázatosság és finomkodás álarca alól azonban időnként kivillan a szunnyadó, mindenre elszánt erély. És a túltengő önérzet.

„Ha kávéházba megyek, nem fogok leülni egy zsidókkal teli asztalhoz!” – mondja egyszer méltatlankodva. Fölháborodva elpanaszolja, hogy a rendőrségen az őt kihallgató rendőrkapitány a szájában cigarettával kiáltott rá. Cigarettával a szájában őreá, aki megszokta, hogy az emberek felállnak a helyükről, ha vele beszélnek. Hosszú és kiszínezett előadásban meséli el, hogy a rendőrségen rosszul bántak vele. „Úgy elverték a fogházban, hogy arra példa nincs Magyarországon!” Az ember agyában önkéntelenül felötlik a kérdés: a nemzetvédelmi osztály vérbíróságában sem volt rá példa? Érdekes: ezek a nagy legények, akik gumibottal verték félholtra a cimboráikat – hogy amíg a bíróság más tényeket nem állapít meg, egyelőre egyébről ne is beszéljünk –, milyen humánusak és milyen érzékenyek, amikor a saját becses bőrükről van szó! Mialatt Marosinak a rendőrségen fölvert és később visszavont vallomását fölolvassák, több ízben halvány, gúnyos mosoly fut át Márfy ajkán. Annál a mondatnál pedig, amelyben Marosi azt állítja, hogy „Márfy a világ legnagyobb gonosztevője”, csúfondárosan felfelé rántja a szemöldökét.

Időnként kitör belőle a régi, rendelkezéshez és kivételes elbánáshoz szokott Márfy. Asztalkát kér az elnöktől, hogy azon vallomás közben az iratait elhelyezhesse. Amikor beszéd közben a helyén felejtett írások egyikére van szüksége, rászól a háta mögött álló börtönőrré, aki engedelmesen ugrik a parancsára. Időnként, amikor az elnökkel szembeszáll, az udvarias szavak belső hévtől izzanak, s jelzik a lesben álló támadókészséget. Az ügyésszel szemben máris agresszív: „Nem tudom, miért nem vádol az ügyész úr Kasnyik halálával is, ha már kilenc esetben vádol! Talán azért nem, mert Kasnyik keresztény?” Látszik, hogy sokáig készült a védelmére. Kerek, csiszolt mondatokban beszél. Végül azonban belezavarodik, acélos, folytonos ellentámadásra kész

védekezése ellaposodik és feleslegesen fecsegővé válik. Ügyvédje idegesen kopog a ceruzájával. Márffy azonban nem hallja. Végül az ügyvéd leülteti: „elég volt!”

És Márffy, a félelmetes, hirtelen elhallgat, engedelmesen helyére megy mint a megszekundázott⁹ iskolás gyerek.

És a mai nap másik két vádlottja?

Szász József: volt törvényszéki írnok. Mindössze huszonegy éves. Piros, gyermekes arcával, szétfésült hajával, háromszögletesen kitört magas, kemény gallérjában, viseltes szürke ruhájában jelentéktelen kis fiú, aki a vidéki gavalléroktól eltanult eleganciával állandóan egy pár keskenyen, összehajtogatott kesztyűt szorongat a kezében. Beszédje messze attól, hogy szabatos legyen, félszegen alkalmazza a szavakat, tipikus félműveltséget árul el minden mondatával.

„Eljön még az az idő, amikor a zsidóknak nem lesz kedvük nevetni!” – mondta egy kislánynak közvetlen az erzsébetvárosi merénylet előtt. Ez a nyilatkozat mélyen belevilágít ebbe a zavaros, félig kibontakozott, homályos lélekbe. És ha Szász Józsefet, aki tizenkilenc éves volt, amikor az erzsébetvárosi merénylet történt, elítélik, ez a frázis azt is megvilágítja, kikre hárul ezért a felelősség.

Marosi hasonló felművelt típus. Szalonkabát van rajta, vásárnapi kereskedősegéd-elegancia. Mintha elhúzott zsilipen áradna, úgy ömlik belőle a szó, rajta is meglátszik, hogy előre készült a védelmére, és nagyon zavarja az, hogy a vádban szereplő cselekményekről nem összefüggően, de csoportonként kell nyilatkoznia.

Marosi arról is panaszkodik, hogy a rendőrségen bántalmazták. Így méltatlankodik emiatt: „dolgoztam a hazámért, ezután is dolgozni fogok, de ezt Magyarországtól nem érdemeltem meg!” Valaki, aki arra büszke, azért tart igényt kivételes megbecsülésre, hogy gumibottal és ólmos fütykössel szolgálta a hazáját... A tudatlan, tanulatlan droguisistasegéd nagyzási hóbortja, aki ahelyett, hogy a tégelyeket rendben tartaná, demagóg frázisokkal túlfűtött fejével azt hiszi, hogy kivételes hivatása volt az ország sorsának az intézésében. Ez a nyilatkozat is jellemző arra a társaságra, ame-

---

⁹ megszekundáz = szekundát, elégtelen osztályzatot ad egy tanulónak.

lyik Márffy fogadta el vezérének, és megesküdött rá, hogy a kiskorú bankfiú parancsait vakon és ellenkezés nélkül teljesíti, mert különben jön a gumibot. Vagy valami más, ami ennél is rosszabb...

*

A nagyzási hajlam különben közös vonása valamennyinek. Az időközben elhalt Chriaszty nevű kőműveslegény az állította magáról, hogy mérnök. Marosi mint a nemzetvédelmi osztály parancsnoka letegezte az alája rendelt embereket, de azoknak nem volt szabad őt visszategezniük, Szász József pedig, az exírnök úgy szerepel, mint méltóságos úrfi, egy miniszteri tanácsos fia. Mind más, több akar lenni, mint ami számára elrendeltetett...

Azonban nem az ő kis madáragyvelejük az oka, hogy így fontoskodtak és így megkergültek. Ha olyan fél-hatóságot játszottak, amelynek Márffy szerint a „rendfenntartás” és az volt a hivatása, hogy „zsidók esetleges túlkapásait megakadályozza” (egy kis utcai fejbeveréssel). Azért az igazi hatóságok a felelősek, akik ezt a működést nemcsak tűrték, hanem kiszolgáltattott, fegyverekkel, tornacsarnokokkal és zsolddal támogatták. Márffy, ez a cezarmániás kiskorú bankfiú olyan napiparancsokkal fordult az embereihez, amelyek az önérzetes hangot és az abszolút parancsoló erélyt tekintve Napóleonnak is becsületére válnának. De miért ne szállt volna Márffy fejébe a dicsőség, amikor Buday Dezső¹⁰ kép-

---

¹⁰ Buday Dezső (1868–1932) mérnök, radikális jobboldali politikus. A József Műegyetemen mérnöki oklevelet szerzett, ismereteit nyugat-európai (svájci, francia- és németországi) tanulmányútja során egészítette ki. A Tisza (1890–1910), majd a Duna szabályozási munkálatainál ármentesítő és belvízmérnök (1910-től), később a Budapest Székesfővárosi Közlekedési Rt. (BSZKRT) igazgatója. A Keresztény Nemzeti Egység Pártja, majd a Keresztény Gazdasági és Szociális Párt programjával nemzetgyűlési, illetve országgyűlési képviselő 1922 és 1932 között. A Torontál vármegyei, illetve 1919-től a budapesti törvényhatósági bizottság tagja, a Keresztény Községi Párt egyik vezetője. Az Ébredő Magyarok Egyesülete egyik alapító tagja, az 1920-as években elnöke. A két világháború között a magyarországi antiszemita mozgalmak egyik vezetője, sajátos elképzelései szerint az antisze-

viselő – és bizonyára több más politikus – vele, a huszonhárom éves sihederrel beszélte meg az Ébredő Magyarok helyiségében a közelgő országgyűlési választások teendőit. Marosi pedig ezt vallja: „szolgálati jegyeket írtam és küldtem szét a drogériában!”

És a droguistasegéd „szolgálati jegyeinek”¹¹ egy egész kis hadsereg engedelmeskedett. A címzettek tüstént jelentkeztek Márffynál és engedelmesen teljesítették a parancsait. Ha egy kis droguistasegédnek ilyen befolyást, ilyen hatalmat adnak a kezébe, csoda, ha fejébe száll a vazelin?

*

Egy érdekes kérdés:

– A vérbíróságnak joga volt-e halálos ítéleteket kimondani? – ezt az elnök kérdezte Márffytól.

Márffy másról kezdett beszélni. A kérdés válasz nélkül maradt. Kár.

*

Langer kúriai bíró különben az elnöki székből szép, a bíróságok régi, tisztelt és tekintélyt tartó stílusához méltó módon vezeti a tárgyalást.

– Nem engedem, hogy az urak a bíróságot terrorizálják! – mondotta ma a védőknek. És higgadtan, szépen visszaverte a védőknek azt az offenzíváját, amelynek Ulain Ferenc¹² volt a vezetője.

---

mitizmus erősödése lett volna szükséges a zsidóság teljes asszimilációjához. Mérnökként elsősorban árvíz- és belvízvédelmi műtárgyak tervezésével foglalkozott. 1932-ben hunyt el Budapesten.

¹¹ A szolgálati jegy az Ébredő Magyarok Egyesülete nemzetvédelmi osztályainak milicistái között parancs továbbítására szolgáló cédula volt.

¹² Ulain Ferenc (1881–?) ügyvéd, publicista, radikális jobboldali politikus. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárott és Budapesten végezte, majd ügyvédi oklevelet szerzett és Déván ügyvédi irodát nyitott. Az I. világháború után Budapestre költözött és részt vett a tanácsköztársaságot megdöntő ellenforradalomban. Összekötöttetést hozott létre a magyar és a bajor szélsőjobboldali

Már folyt a tárgyalás, amikor Ulain megérkezett a terembe. Miután a lapok napokon át írták, hogy Ulain nem hajandó elvállalni Marosi képviseletét, úgy látszik, mást gondolt, és most megérkezett, hogy a védelmet átvegye. A védők padjaiban ülő ügyvédek örömmel csináltak a csongrádi bombatárgyalás¹³ hőségnek helyet. Ulainon az első perctől kezdve meglátszott, hogy nagyon haragszik a bíróságra. Apró kis kérdésekben rögtön a végletekig agresszív volt. Például: az első főlshzóáló ügyvéd ülőhelyéből intézett kérdéseket a fogházügyészhez. Amikor Ulain ezt a példát követte, az elnök fölállította. Ulain azonnal dörge delmes hangon támadt az elnökre: – A másik ügyvéd úr is ülve kérdezett!

Hiába adott az elnök kielégítő magyarázatot azzal, hogy ezt szórakozottságból elnézte, ezentúl azonban mindenkinek föl kell állnia, aki a bíróság előtt beszél. Ulain idegesen folytatta a tiltakozást: – Úgy látszik, itt különböző elbánásban részesedünk!

Következett a mai tárgyalás egyetlen botrányos jelenete. Az elnök nem engedte meg Márffynak, hogy oda nem tartozó tárgyról fecsegen. Ulain kirobbanó haraggal föl pattant:

– Így nem lehet tárgyalni! Akkor kivonulunk a tárgyalóteremből!

---

politikai erők között, nevéhez egy dilettáns radikális jobboldali puccskísérlet szervezése is fűződik. Az Ébredő Magyarok Egyesületének egyik alapítója és vezetőségi tagja, Márffy József és társainak egyik védője a bombaperben. 1919-ben megalapította a *Szózat* című radikális napilapot. 1922-től 1926-ig nemzetgyűlési képviselő, 1923-ban kilépve az Egységes Pártból Gömbös Gyulával együtt a fajvédő párt egyik alapítója, 1931-től ismét parlamenti képviselő. Halálozásának helye és ideje nem ismert.

¹³ A csongrádi bombamerénylet a korszak egy másik nagy sajtóvisszhangot kiváltó terrorcselekménye volt, melyet ugyancsak radikális jobboldali merényletek követtek el Piroksa János honvéd főhadnagy és testvére, és Piroksa György vezetésével. A merényletek 1923. december 26-án a csongrádi Király Szálló báltermében a helyi zsidó nőegylet jótékonysági rendezvényén a bálozók közé gránátot dobtak, amely három embert megölt és további huszonöt embert megsebesített. A vádlottakat ugyancsak Ulain Ferenc, az Ébredő Magyarok Egyesületének egyik vezetője védte a tárgyaláson, befolyásos jobboldali körök pedig valószínűleg elérték, hogy felmentő ítélet szülessen.

A következő pillanatban a védőügyvédek egész kórusa mellett állott. Zajos hangzavarban támadtak az elnök ellen, amibe a Márffy hangja is belekeveredett: – Jogom volt beszélni!

Ulain egyszerre fölpattan a helyéről és kirohan a teremből. A többi ügyvéd másodpercekig habozik. Azután fölemelkedik egy, majd valamennyi. Követik Ulaint. Már-már úgy látszott, hogy a hirtelenében kirendelt szükségvédőkkel kell tovább folytatni a tárgyalást, amikor a kivonult védők meggondolták a dolgot és visszasompolyogtak, de Ulain nélkül. Az egyikük bejelentette: ők csak azért vonultak ki, hogy az elnök intézkedése ellen teendő eljárást megbeszéljék.

Az elnök ezt jóakaratóan elhitte nekik. A hallgatóság nem.

Ez volt a mai főtárgyalás egyetlen humoros epizódja. De senki sem nevetett rajta.

Úgy látszik, valóra válik Pesthy Pál¹⁴ igazságügyminiszter ígérete, aki ma kijelentette, hogy ezen a tárgyaláson nem lehet a csongrádi mintát követni.

Benda Jenő

A tárgyalás

Dr. Langer Jenő kúriai bíró, a főtárgyalás elnöke, negyed tíz óra-kor vonult be bírótársaival és nyitotta meg a főtárgyalást.

– A többrendbeli gyilkosság büntetével és más bűncselekményekkel vádolt Márffy József és társai bűnügyét fogjuk tárgyalni. – Ezekkel a szavakkal nyitotta meg az elnök a főtárgyalást. A vádlottak, név szerint Márffy József, Szász József, Marosi Károly, Radó József, Horváth-Halas József, Vargha Ferenc, valamint a szabadlábon levő ifj. Drenka Béla sorra bementék személyi adataikat. Az elnök konstataulta, hogy Kiss Ferenc vádlottnak az idé-

---

¹⁴ Pesthy Pál (1873–1952), jogász, politikus, kúriai bíró, 1924–1929 között a Magyar Királyság igazságügyminisztere. 1929-től fogva két éven át volt az Egységes Párt elnöke, 1930-tól pedig a Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet elnökeként működött, 1936-ban az Országos Földhitelintézet elnöke lett, 1940-ben pedig a felsőház tagja. 1952-ben hunyt el tüdőrákban.

zést nem tudták kézbesíteni, mert ismeretlen helyre távozott. Felolvasták ezután a megidézett tanúk névjegyzékét. Több tanú nem jelent meg. Az egyik tanú, Breitner Lipót levelet küldött, amelyben közli, hogy a bombamerénylet következtében elvesztette halálát, bal lábát amputálták, a jobb lába is megsérült, teste tele van szilánkokkal, és ezért nem tud megjelenni a tárgyaláson.

Az elnök a megjelent tanúkat elbocsátotta azzal, hogy egyik részük szerdán, a másik részük csütörtökön, a harmadik részük pedig pénteken tartozik megjelenni. A bűncselekményeket ugyanis, mint azt a *Pesti Hírlap* megírta, csoportokba osztva tárgyalja a bíróság.

A vádiratot olvastatta fel az elnök. Utána dr. Dolowschiák Mihály ügyészségi alelnök indítványozta, hogy a szabadlábon levő ifj. Drenka Béla vádlottat helyezték vizsgálati fogságba. A rendőrség nyomozása szerint ugyanis Drenka összeköttetést tart fenn az ügy letartóztatottjai és a külvilág között, és arra törekszik, hogy nagyobb tömegek felhajításával megzavarja a főtárgyalást.

Egy Sebestyén Ferenc nevű tanút is megfenyegetett, hogy elteszik láb alól, ha Márffy ellen vallani mer.

Drenka hangoztatta, hogy nem felel meg a valóságnak, amit a rendőrség róla állít. Ismertették Sebestyén Ferenc géplakatosnak a hétfőn a rendőrségen tett vallomását, valamint a rendőrségnek az ügyészséghez küldött átiratát, amelyben a rendőrség kéri, hogy tartóztassák le Drenkát.

Az bíróság rövid tanácskozás után elutasította az ügyészség előterjesztését azzal, hogy nem merült fel bizonyíték arra, hogy Drenka igyekezett volna Sebestyént terrorizálni. A vád képviselője még kérte, hogy Kiss Ferenc ellen bocsássanak ki körözőlevelet, de a bíróság ezt is mellőzte azzal, hogy Kiss Ferenc még a főtárgyalás során esetleg jelentkezhet.

Az összes vádlottakat – Márffy József kivételével – az elnök intézkedésére azután kivezették a teremből. Márffy a bírói emelvény elé lépett, és mögötte a szuronyos fegyházőr állt. Márffy ártatlannak mondja magát.

– A vádat megértettem, de nem vagyok bűnös –ezekkel a szavakkal kezdődött Márffy vallomása. – Három évvel ezelőtt, 1921

közepén mentem az Ébredő Magyarok Egyesületébe. Felszólítást kaptam, hogy vegyem át a nemzetvédelmi osztály vezetését. Olyan szervezet volt ez, amely a belügyminiszter és a honvédelmi miniszter jóváhagyásával működött. Célja volt elsősorban a rend fenntartása zavargások esetén, a kommunisták ellenőrzése, a szociáldemokraták féken tartása a zsidók hatalmi túltengésének megakadályozása, esetleg kémvédelem.

Elnök: – Ez a szervezet semmiféle hatósági jelleggel nem bírt.

Márffy: – Hogy mennyire bírt, azt legjobban bizonyítja az, hogy 1923 novemberében a belügyminiszter tudtával laktanyákban képeztük ki embereinket, a honvédelmi miniszter úr fizetett nekünk zsoldot. Katonai jellegünk volt, a szervezet vezetésébe katonai parancsnokokon kívül senkinek beleszólása nem volt.

Több iratot olvas fel ezután dr. Kryazell Miklós táblabíró, amelyek a nemzetvédelmi osztály működéséről szólnak. Az egyik irat a vérbíróság megalakításával kapcsolatban ismerteti annak szervezetét.

– Fegyelmi testület volt a vérbíróság – jegyzi meg Márffy –, és az volt a célja, hogy ítélkezzen az esküszegők és azok felett, akik kötelességüket nem teljesítik. Ezeket huszonöt botütéssel sújtottuk.

Elnök: – Hát halálos ítéletet hozni nem volt joga a vérbíróságnak? Emlékezzék csak vissza Kasnyik János esetére!

Márffy: – Én kérem egyáltalán nem emlékszem az esetre. Amikor Kasnyik Jánost kinevezték a rendőrségen az én tettestársammá, még nem is létezett a vérbíróság. 1923 áprilisában alakult meg a vérbíróság, és ennek minden tettéért vállalom a felelősséget.

Az elnök a Valéria Kávéházban tartott összejövetelekre vonatkozóan kérdezte meg Márffyt.

– Barátaim asztalánál ültem, amikor szabadidőm volt, és a kávéházba mentem – mondja Márffy. Csak nem ült le a zsidók asztalához.

Elnök: – Mit tud Szász Józsefről és a többiekről? Azok hogy viszonyultak magához?

Márffy: – Éppen úgy, mint ez a két bíró úr az elnök úr öméltóságához.

Elnök: – Nono, valami különbség mégiscsak van. Csak nem akarja magukat egészen hozzánk hasonlítani. Az ilyen megjegyzésektől különben tartózkodjon.

Márffy: – Engem úgy összeverték a rendőrségen, hogy arra nincs példa Magyarországon. Ez ellen rögtön panaszt is tettem, amikor áthoztak az ügyészségre. Marosi különben a nemzetvédelmi osztályon a helyettesem volt, Chriaszty szintén. Varghát 1922 áprilisában nem is ismertem.

Az elnök felolvastatja a fogházorvos jelentését, eszerint Márffy sípcsontján lencsenagyságú pörköt állapítottak meg. Ez azonban nyolc-tíz nappal korábban jöhetett létre.

Elnök: – Az ön állítása meg van cáfolva a jelentéssel. Ön különben is nem tett beismerő vallomást, és bántalmazásra csak akkor hivatkozhatna, ha ennek a következménye a beismerés lett volna.

Elrendeli ezután az elnök, hogy ismertessék Márffynak a rendőrségen és a vizsgálóbíró előtt annak idején tett vallomásait. A rendőrségen tett vallomások ismertetéséből kiderül, hogy Márffy azt mondta, hogy vagy bolondok, vagy pedig cinkosok azok az emberek, akik őt azzal vádolják, hogy az Erzsébetvárosi Kör ellen merényletet követett el. A rendőrségen annak idején szembesítették Márffyt Radóval, Márffy ekkor kijelentette, hogy vallomása hazugság. Marosi Károlyt szintén szembesítette a rendőrség Márffyval, aki azonban ez alkalommal is tagadott. Végül Márffy azt kérte a rendőrségtől, hogy vizsgáltság meg elmeorvossal azokat a rendőrtisztviselőket, akik ebből az ügyből kifolyólag kihallgatták, mivel lehetetlennek tartja, hogy ezek normális emberek legyenek. A vizsgálóbíró előtt többek között kijelentette, hogy az újságokból értesült az Erzsébetvárosi Kör elleni merényletről, és annak elkövetésének idején, este 9 órakor az ÉME IX. kerületi helyiségében volt.

Elnök: – Szóval ön megmarad amellett, hogy a merényletkez semmi köze nincs?

Márffy: – Úgy van, kérem. Ami pedig a rendőrségen tett vallomásomat illeti, kijelentem, hogy ingre vetköztettek, mellemről a szőröket...

Elnök: – Majd ha itt lesz a nyomozást vezető rendőrkapitány úr, módja lesz ezekről beszélni.

Márffy: – Az sem igaz, hogy a rendőrségen azt diktáltam jegyzőkönyvbe, hogy vizsgáltsák meg a rendőrtisztviselők elmeállapotát.

Elnök: – De hiszen ön saját kezűleg írta alá a jegyzőkönyvet.

Márffy: – Ugyan kérem, méltóságos uram. Próbáltam volna csak nem aláírni.

Elnök: – Szóval ön semmit sem akar tudni az Erzsébetvárosi Kör elleni bombamerényletről? Hát mi van az újpesti zsinagóga elleni merénylettel?

Márffy: – Arról sem tudok. Még csak azt akarom megemlíteni, hogy ez év februárjában másodszor is visszavittek a rendőrségre. Tiltakoztam ez ellen, mivel tudtam, hogy megint összevissza fognak verni. Tiltakozásom ellenére mégis átszállítottak, és február 7-én egy cellába dugtak, amelynek még ablaka sem volt. Schweinitzer rendőrkapitány úr megtiltotta, hogy vizet vagy enni-valót adjanak, úgyhogy két napig étlen-szomjan voltam, és csak 9-én engedték meg, hogy vizet kapjak. Ekkor Schweinitzer kapitány magához hívatott, cigarettafüstöt fújt a szemembe, és rám ripakodott: „No most aztán vallj be mindent!”¹⁵ Természetesen – folytatja vallomását Márffy – én azt mondtam, hogy nincs mit bevallanom. Heim detektív erre hozzám lépett. Tépdesni kezdte a szőrt a mellemről, majd a szemeim közé köpött.

---

¹⁵ Márffy József a tárgyalás során folyamatosan azt állította, hogy a rendőrségen veréssel, éheztetéssel csikarták ki belőle a beismerő vallomást, és bár nyilván nem tudhatjuk biztosan, ebből mennyi igaz, tekintve, hogy Sombor-Schweinitzer József vezette a nyomozást, akár kétségek is felmerülhetnek a vádlottak kényszervallatását illetően, nem csupán a fogházorvos véleménye alapján. Sombor-Schweinitzer Józsefről ugyanis több forrásban fennmaradt, hogy bár a politikai rendőrség középutas, konzervatív elveket valló vezetőjeként mind a szélsőbal, mind pedig a szélsőjobb oldali politikai erők ellen erőiesen fellépett, a gyanúsítottakkal való embertelen bánásmódot sosem kedvelte, és saját beosztottjai körében is szóvá tette. Vö. VARGA, i. m. 209–211.

Elnök: – Már megint ezekkel jön elő. De hiszen ismétlem, ön nem ismert be az állítólagos terrorisztikus elbánás hatása alatt semmit. Mi értelme lett volna annak, hogy a rendőrség önt kínozza? Különben is a bíróság meghallgatja erre vonatkozóan dr. Kovács Péter ügyészségi alelnököt, az ügyészségi fogház vezetőjét.

Dr. Kovács Péter ügyészségi alelnök: – Márffy az ügyészség fogházába való átszállítása után két-három nappal több társával együtt jelentkezett nálam és elpanaszolta, hogy a rendőrségen bántalmazták, és ezért lettek beismerő vallomást. Megállapítottam ez után, hogy a fogház orvosa előtt is panaszt tettek, és hogy az orvos meg is vizsgálta azt. Amikor az Erzsébetvárosi Kör elleni bombamerénylet kapcsán megindult az újabb nyomozás Márffy ellen, a rendőrség átkérte az ügyészségtől Márffyt. Emlékszem arra, hogy Márffy akkor megkért engem, ne engedjem, hogy visszaszállítsák a rendőrségre. Felvilágosítottam Márffyt, hogy a rendőrség megkeresésének eleget kell tenni. A detektívek előtt mondtam neki, hogy nem hiszem, hogy bántani fogják, és kértem a detektíveket is, hogy ne ragadtassák el magukat. Amikor visszahozták Márffyt, megkérdeztem, hogy ment a sora a rendőrségen, mire Márffy kijelentette, hogy nem bántalmazták, csak állítólag valaki szembeköpte. Márffy különben a múlt év decemberében fel akarta magát akasztani a törülközőjével, azonban a fogházőr idejében észrevette és megakadályozta ezt.

Dr. Kiszely István, Márffy védője kérdést akar intézni Kovács ügyészségi alelnökhöz, az elnök azonban megjegyzi, hogy a fogházügyészt nem mint tanút hallgatták ki, hanem csak jelentést tett a bíróságnak.

Dr. Ulain Ferenc, aki Marosi Károlyt védi, ingerülten ugrik fel és azt mondja, hogy akit a bíróság előtt kihallgatnak, ahhoz a védőnek joga van kérdéseket intézni.

– Nem akarok az urakkal vitát kezdeni – mondja az elnök –, tessék tehát kérdezni.

Kiszely védő ezután néhány kérdéssel fordul Kovács ügyészségi alelnökhöz. Utána Ulain Ferenc kezdi kérdezni Kovács Pétert. Az elnök figyelmezteti Ulaint, hogy álljon fel.

– A védőtársam az előbb szintén ülve kérdezett – mondja felhevülten Ulain –, úgy látszik, itt kétféle mértékkel mérnek.

Elnök: – Ezért a kifejezéséért rendre utasítom a védő urat. Ez tiszteletlenség a bíróság ellen.

Ulain arra vonatkozólag kérdezi Kovács Pétert, hogy nem volt-e összetörve Márffy. Az ügyészségi alelnök hangoztatja, hogy legfőbb lelki letörtségről lehet szó, különben a fogházorvos megvizsgálta és sértetlennek találta.

Dr. Dolowschiák Mihály ügyészségi alelnök megjegyzi, hogy Márffy az őt ért állítólagos inzultusok miatt feljelentést tett, de az ügyészség megszüntette az eljárást. Márffy ebben megnyugodott, és most váratlanul és minden alap nélkül állanak elő a vádlottak azzal, hogy a rendőrségen bántalmazták őket.

Az elnök megjegyzi, hogy Kovács Péter csak hivatalos jelentést tett, és aztán Márffyt szólítja ismét maga elő. – A bántalmazásokról szóló részt – mondja az elnök –, majd akkor fogjuk tárgyalni, ha az illető rendőrközegek is itt lesznek és válaszolni is tudnak. Márffy folytatja azután vallomását: Hetényi főkapitány-helyettes¹⁶ mindenáron rám szeretne volna sütni az Erzsébetvárosi Kör elleni merénylet tettességét. Megismerkedtem 1919-ben a szegedi kormány bécsi követével...

– Ez ide tartozik? – mondja az elnök. – Nem engedem tovább beszélni. Fogházörök, ültessék le. Vezessék be Szász Józsefet!

---

¹⁶ Hetényi Imre (1871–1946) orvos, jogász, rendőrtiszt, Budapest rendőrfőkapitány-helyettese, a Horthy-rendszer politikai rendőrségének vezetője. 1914-ben mint detektívfelügyelő belépett a budapesti államrendőrség kötelékébe, 1918-ban tanácsos, 1920-ban főtanácsos, 1922 után főkapitány-helyettes, illetve a belügyminisztérium országos detektívfőnöke lett. A politikai rendőrség vezetőjeként mind a szélsőbal-, mind pedig a szélsőjobboldali mozgalmak ellen kiterjedt harcot folytatott. Politikai befolyása is jóval nagyobb volt, mint a korszak más rendőri vezetőinek, mivel a rendőrség titkosszolgálati munkát végző szervezeti egységeinek vezetőjeként kiterjedt besúgóhálózatot működtetett a magyar állam szervein belül, a minisztériumokban és más fegyveres testületek kötelékében is, illetve a korszak politikusainak magánéletéről is igen sokat tudott. 1938-ban vonult nyugdíjba, majd 1946-ban hunyt el.

Ulain botrányt rendez.

– Így nem lehet tárgyalni. Ez erőszakosság. – szinte ordítja ezeket a szavakat Ulain Ferenc, amikor elhangzik Langer elnök intézkedése, és hogy kirohanásának nagyobb nyomatékot adjon, Ulain öklével ütni kezdi a padot.

– Csendet kérek! – szól Ulainra erélyesen az elnök. – Az elnökön kívül nincs joga itt senkinek sem beszélni. Ha így viselkedik az ügyvéd úr, kénytelen leszek az ügyvédi kamarához fordulni!

– De nem ilyen hangon kell vezetni a tárgyalást – szól közbe az egyik védő.

– Azt tudják az ügyvéd urak – mondja Langer elnök erélyes hangon –, hogy a vádlottakat csak nekem van jogom kérdezni?

– Törvényellenes, amit ön csinál! – kiáltja teli torokkal Ulain az elnöknek. – Ilyen módon nem lehet tárgyalni.

– Az ügyvéd urakat a kamarához viszem – ismétli Langer elnök. – A rendet minden erővel fenn fogom tartani és a tárgyalás vezetésébe nem engedek beleszólást.

A védők padsoraiban óriási a zaj.

Ulain hol felkapja, hol a padhoz csapja aktatáskáját, és hiába rázza Langer elnök a csengőt, a zaj nem akar elülni. Márffy is felugrik, valamit kiált, de szavait nem lehet hallani. Őt a fogházőrök szorítják vissza a vádlottak padjára. Mintegy adott jelre a védők sorra felállnak és Ulain vezetésével kivonulnak a teremből.

Ulain óriási zajjal csapja be maga mögött a hatalmas szárnyas ajtót. A védők padjaiban mindössze egy ügyvéd úr, Bartha Béla maradt. Ez jelenti, hogy továbbra is ellátja a távollevő Kiss Ferenc védelmét.

– Indítványozom – mondja Ulainék kivonulása után és a zaj lecsillapultával dr. Dolowschiák Mihály –, hogy az ügyvédek eljárását méltóztasson áttenni megfelelő eljárás végett az ügyvédi kamarához. Szász József kihallgatásához pedig hivatalból védőt kirendelni.

Az elnök felszólítja a hallgatóságot, hogy ha van köztük ügyvéd, hajlandó-e valaki vállalni Szász József védelmét. Dr. Halász Tibor ügyvéd kijelenti, hogy ideiglenesen vállalkozik erre.

– Nem érzem magam bűnösnek – ezzel kezdi Szász József is a vallomását. – Mindent el akarok mondani, ami történt, és kérem, hogy részletesen tehessem meg a vallomásomat.

Nagy részletességgel ezután különböző utcai tüntetéseket, apró kis ébredő atrocitásokat kezd elmesélni, és az elnök ismételtlen figyelmezteti, hogy maradjon csak a bombamerényleteknél.

Elnök: – Igaz az, hogy ön ott volt Márffy lakásán, amikor a bombamerényleteket előkészítették?

Szász: – Ez csak Hetényi főkapitány-helyettes agyában született meg. Feljártam Márffyhoz, de semmiféle merénylet előkészítéséről nem tudok.

Elnök: – Pedig ezt majd hallani fogja mások vallomásából.

Szász: – Schweinitzer kapitány erőszakolta rám, hogy én ismertem Radót. Soha nem láttam azelőtt. Egy már előzőleg legépelt vallomást tettek Radó és én elém.

Az elnök intézkedésére azután Szásznak a rendőrségen és a vizsgálóbíró előtt tett vallomását olvassák fel. A rendőrségen egy ideig tagadt, de a vizsgálóbíró előtt már terhelő momentumokról is említést tesz.

A jegyzőkönyv olvasása közben váratlanul ismét megjelennek a védők a tárgyalóteremben, de Ulain Ferenc már nincs köztük.

Dr. Kiszely István, az egyik védő közli az elnökkel, hogy a védők tanácskozást tartottak és belátták, hogy kötelességük a védelmet továbbra is ellátni. Semmiségi panaszt jelentenek be azonban az elnöknek azon intézkedése ellen, hogy a vádlottak nem mondhatják el összefüggően vallomásukat.

Az elnök a bejelentett semmiségi panaszt jegyzőkönyvbe foglaltatja. Figyelmezteti újból Szász Józsefet, hogy csak az erzsébetvárosi bombamerénylet ügyére vonatkozólag tegyen vallomást.

– Ügyünknek majdnem azok az előzményei, mint az Ulain-ügynek – mondja Szász.

– Ennek a tárgyalásnak nem az a célja – szakítja félbe az elnök –, hogy kifelé hangzatos beszédek mondjanak. Kötelességem ügyelni arra, hogy ne kerüljön ide olyan adat, ami nem tartozik az ügyhöz, és célja csak botrányokozás és az ügy elhomályosítása volna.

Szász: – Engem ugyanolyan rafinériával tartóztattak le, mint Márffy és a többieket. Mindig ott voltam az ÉME-ben, de sohasem hallottam a bombamerényletek előkészítéséről. Éppen azért, mert állandóan ott tartózkodtam, jól tudom, hogy erről szó sem volt ott. A merényletről csak az újságokból értesültem.

Szász ezután elmondja, hogy Radót sohasem ismerte. Marosit ismerte ugyan, de valószínűnek tartja, hogy kényszerből vallott ellene. Elmondja, hogyan hallgatta ki őt Hetényi főkapitány-helyettes: – Bevezettek Hetényi szobájába, ahol Hetényi ült az asztalfőn, tőle jobbra Schweinitzer kapitány, balra pedig detektívek. Hetényi ezekkel a szavakkal fordult hozzám: „Héjjas és az egész banda már le van fogva, tegyen maga is töredelmes vallomást.”

Erre én kijelentettem, hogy nem tudok semmit az egész ügyről, Hetényi azonban tovább kapacitált.

– Nem baj – mondta Hetényi, azért tehet vallomást, ezzel hazájának tartozik. – Felállt és kezet nyújtott, én azonban nem fogtam kezet vele. (*Derűltség*)

Szász azután elmondja, hogy egy héttel ezelőtt megengedték neki a fogházban, hogy egyedül legyen egy cellában, amikor az udvaron sétán volt, a letartóztatásban lévő Horvát detektív belopózott a cellájába és jegyzeteket készített iratairól. Egy cédulát el is dugott hirtelen, amikor meglátta. – Biztos tudomásom van róla. – mondja Szász –, hogy Hetényiék megbízásából lopódzott be a cellámba.

Márffy „perfektül” ismeri a perrendtartást.

Szász kihallgatása ezzel befejeződött Az elnök intézkedik, hogy vezessék be Marosit, de Márffy felugrik, hogy ő megjegyzéseket akar tenni Szász vallomására. Az elnök figyelmezteti, hogy csak az üggyhez tartozó dolgokról beszéljen.

– Méltóztassék megengedni – mondja nagy hangerőn Márffy –, hogy én állapítsam meg, mi tartozik ide és mi nem. Én tudom csak előre, hogy mit akarok mondani. Perfektül tudom a perrendtartást, és csak olyant mondok, ami idetartozik. Belém rúgtak a

detektívek úgy, hogy öt métert estem a szobában. A rendőri kínzások éjjel történtek. Összekötöztek és úgy vertek.

Elnök: – Ki volt ott ezeknél az állítólagos jeleneteknél?

Márffy: – Schweinitzer kapitány úr, más rendőrtisztek és detektívek. A védőm azt mondotta, hogy a rendőrségen valljak be mindent, ne hagyjam magam kínozni, én azonban nem akartam vállalni a bűnt. Azt mondták, hogy ki fognak dobni az ablakból a második emeletről, és majd elhitetik a közvéleménnyel, hogy Márffy kiugrott az ablakon. A rendőrségen a második emeletről már nagyon sokan ugrottak így ki.

Az elnök ismételten figyelmezteti, hogy csak a Szász vallomására vonatkozólag teheti meg észrevételeit, Márffy azonban, aki folyton felesel az elnökkel, a Radóval való szembesítésből, beszél. Azt mondja, hogy Radót kényszerítették, hogy mondjon terhelő dolgokat, a szemébe.

– Radót soha nem láttam – mondja Márffy. – Nem is volt tagja a nemzetvédelmi osztálynak, és hamisított az a rendőrkapitány, aki az írást kiállította. Hazudott a rendőrség, amikor azt állította, hogy én zsoldot fizettem Radónak. Azt sem tudom, hogy hol van az Erzsébetvárosi kaszinó.

Az elnök egy írást mutat Márffynak, amely szerint Radó a nemzetvédelmi osztálytól pénzt kapott.

– Lehet, hogy valamelyik másik osztálynak volt a tagja – válaszolja Márffy. – Budapesten sok része volt a nemzetvédelmi osztálynak,¹⁷ Kasnyikot soha az életben nem láttam, és Herceget sem láttam. Chriaszty soha nem volt katona, és így robbanóanyagokhoz nem is érthetett. A rendőrség azt mondja, hogy mi az Erzsébet körúton fél kilenckor éltettük a merénylőt. Bizonyítani tudom, hogy ebben az időben Buday Dezsővel és másokkal politikáról beszélgettünk.

Márffy mindenféléről beszél, mire az elnök figyelmezteti, hogy nem akarja védekezésüket befolyásolni, de nem engedheti

---

¹⁷ Az ÉME Nemzetvédelmi Főosztálya a fővárosban kerületenként tagozódott egymástól gyakorlatilag független nemzetvédelmi osztályokra.

meg a bíróság terrorizálását. A végén majd mindent elmondhatnak.

– Én nem terrorizálok – mondja csodálkozó hangon Márffy –, én hallgatom a legtöbbet itt el.

Kijelenti Márffy ez után ismételten, hogy minden felelősséget vállal a vérbíróság ügyeiért, avval ne vádolják a társait.

Szünetet rendelt el azután az elnök, amely deli egy óráig tartott.

Marosi Károly a rendőrségen mindent beismer

Szünet után Marosi Károlyt állították a fegyőrök a bíróság elé. Ő is ártatlannak mondja magát és hangoztatja, hogy már a rendőrségen is kijelentette, hogy a bombamerényletekhez semmi köze sincs.

Elnök: – Miért tartotta fenn akkor beismerő vallomását a vizsgálóbíró előtt?

Marosi: – Fenntartottam, mert amikor a főkapitányságról átszállítottak, Hetényi megkérdezte tőlem, mit fogok fenntartani a vizsgálóbíró előtt, mire én avval válaszoltam, hogy ott csak a tiszta igazságot fogom elmondani. Erre rám támadt Hetényi: – Visszakerülsz, és akkor jaj lesz neked!

Elnök: – Február 14-én hozták át a rendőrségről, és maga csak március 31-én vonta vissza a vizsgálóbíró előtt vallomását.

Marosi: – Mert Hetényi fenyegetését be is váltotta, és a bíró úr már tudott a dologról.

Elnök: – Semmiben nem felel meg tehát a rendőrség előtt tett vallomása az igazságnak? – Semmiben – válaszolja Marosi.

Az elnök ezután ismertette Marossinak a rendőrségen tett vallomásait. Az első alkalommal tényleg kijelentette, hogy semmit sem tud az Erzsébetvárosi Kör elleni merényletről, a nála talált fegyvert a királypuccs idején¹⁸ az Ébredőktől kapta. A nemzetvé-

---

¹⁸ Az Ébredő Magyarok Egyesületének nemzetvédelmi milicistái IV. Károly sikertelen visszatérési kísérletei nyomán kialakult tűzharcokban 1921 márciusában és októberében a Horthy Miklós kormányzóhoz hű erők oldalán vettek részt.

delmi osztály tagja volt és a tagokat harcászati, gyakorlati és elméleti kiképzésben részesítették. Kiképzést kaptak az utcai harcokból, gránátvetésből, bombadobásból és hírszerzésből is. Egy másik vallomásában azt mondja, hogy noha megkapta Héjjas Ivántól a felmentést, de csak azt ismételteti, hogy nem tud a merényletről. Február 5-én, amikor újból kihallgatták Marosit, avval kezdi a vallomását, hogy meggondolta magát és máris elmondja, hogy milyen része van a bombamerényletben. Itt beismeri, hogy Radó Józsefet ő léptette be az ÉME-be. Harminc-harmincöt kiképzett, fegyelmezett ember állott abban az időben a rendelkezésére. – Előadásokat tartottam nekik – mondja – az ébredő eszméről és a zsidókról, akik tönkretették és tönkreteszik ezt a szerencsétlen országot. Az ortodox zsidótemplomot akartuk Újpesten felrobbantani – mondja ebben a vallomásában Marosi –, Márfy kényszerítésére nekem kellett volna a bombát bedobni.

A Sörház utcában¹⁹ és Chriaszty lakásán rengeteg bombát látam. Tudom, hogy az erzsébetvárosi merénylet után Márfyék mondták, hogy nem úgy sikerült a terv, ahogy akarták, mert Sándor Pál²⁰ meg a többi vezér nem volt ott. Chriaszty lakásáról

---

¹⁹ Az Ébredő Magyarok Egyesületének székháza egészen 1944-ig Budapest belvárosában, a Sörház utca 3 alatt működött.

²⁰ Sándor Pál (1860–1936), született Schleisinger Pál, zsidó származású liberális politikus, közgazdász. 1896 és 1905 között Szabadelvű Párti, 1906 és 1910 között pártonkívüli, 1910 és 1918 között Nemzeti Munkapárti, 1919 és 1926 között újfent pártonkívüli (liberális) 1926-ban Független Nemzeti Demokrata Párti, majd 1926-tól 1931-ig ismét pártonkívüli liberális, végül pedig 1931-től haláláig Nemzeti Szabadelvű Párti képviselő volt. 1919-től kezdve minden alkalommal valamely liberális párt vagy pártszövetség jelöltjeként, illetve egyéni képviselőjelöltjeként indult és szerzett mandátumot. 1935-ben Gömbös Gyula miniszterelnök felkérésére elfogadta a képviselőház korelnöki szerepét, amelynek egyébként valóban legidősebb és egyben legrégebb tagja volt. A parlamentben a kereskedelmi ügyek mellett többször is felszólalt a magyarországi zsidóság védelmében a korszak egyre fokozódó antiszemita közhangulatával szemben, és az izraelita hitközségi életben is aktívan részt vett. 1923-ban többek között ő volt az Erzsébetvárosi Demokrata Kör ellen elkövetett bombamerénylet egyik célpontja. 1936-ban hunyt el.

származott az a bomba is, amely az Erzsébetvárosi Körben felrobbant. Márffy többször mondta, hogy cselekedni kell, mert az zsidók és a liberálisok nagyon elhatalmasodtak már.

Márffy felvetette a tervet, hogy a Dohány utcában kell robbantani. Kijelentette, hogy jaj az árulóknak.

Ha Márffy felteszi a szemüvegét és az emberre néz, úgy érzi, mintha hipnotizálták volna.

Márffy kiosztotta a szerepeket a Dohány utcai merényletre vonatkozóan, én azonban szándékosan elkerültem, hogy ne oszthasson ki nekem is szerepet. Chriaszty és Szász elbeszéléséből tudom, hogy ők készítették elő a merényletet, és Márffyval többször tartottak a körben helyszíni szemlét. Utáltam Márffyt, mert ő rontott el engem, de a közös bűn tudata mégis összetartott.

Ezután felolvasták Marosinak a többi beismerő vallomásait, amelyek szintén rendkívül súlyosak és terhelőek úgy Márffyra, mint a többi vádlottakra. Az egyik jegyzőkönyvben Marosi részletesen elmondja, hogy miért nem merte felfedni a merényletet. – Félttem Márffytól – mondja –, és bár tudtam, hogy gyilkosságok tervezésében és végrehajtásában veszek részt, de tudtam mások példájából, hogy mi vár az árulóra. Annak az embernek a befolyása alatt álltam, aki talán korának legnagyobb gonosztevője.

Több jegyzőkönyvet ismertettek még, és ezekben Marosi mindenütt hangoztatja, hogy korábbi vallomásai megfelelnek a valóságnak.

Az ügyészségen Marosi visszavonta eddigi vallomásait, a vizsgálóbíró előtt azonban még mindent fenntartott, sőt, a vallomásokat még ki is egészítette. Ezt azzal indokolta, hogy félt, hogy visszaviszik a rendőrségre, és azért nem merte mindjárt visszavonni a dolgokat. Ebben a visszavonó vallomásban azt vallotta, hogy az erzsébetvárosi merényletben nincs része és semmiről sincs tudomása.

A jegyzőkönyvek felolvasása után Langer elnök a vádlotthoz fordul: – Hallotta, hogy a jegyzőkönyvek szerint ön miket ismert be a rendőrségen hatósági tanuk jelenlétében?

Marosi: – Az utolsó napon jöttek be ezek a hatósági tanuk és az utolsó öt percben írták alá a Schweinitzer kapitány által gyár-

tott hamis jegyzőkönyveket Ezek mind Schweinitzer kapitány hazugságait tartalmazták.

Az elnök erőlyesen figyelmezteti Marosit, hogy ne használjon ilyen durva kifejezéseket. Inkább magyarázza meg, hogy a vizsgálóbíró előtt miért tartotta fenn a vallomását.

– Mielőtt áthoztak volna az ügyészségre – mondja Marosi. – Hetényi megfenyegetett, hogy tönkretesz, ha vissza merem vonni a vallomásomat.

Elnök: – Mitől félt? Csak nem gondolja, hogy az életétől fosztották volna meg, ha nem írja alá a jegyzőkönyvet?

Marosi: – Mindenkitől remegtem. Amikor Schweinitzernek azt mondtam, hogy semmi közöm a bombamerénylethez, összeszíjaztatott a detektívekkel, meztelenre vetkőztettek és teljes erővel verték a talpamat. Amikor elájultam a kínzásoktól, hideg vízzel locsoltak fel és újból kezdték a verést. Megoldották a köteléket azután, és mint egy cirkuszi lónak kellett meztelenül, feldagadt talpammal körben szaladgálni a szobában, közben bikacsökkel verték a hátamat.

Marosi hangja itt elérzékenyül és akadozva mondja, hogy dolgozott eddig is a hazáért, de ezt nem érdemelte meg. – Mindig éjjel hallgatott ki az a gazember Schweinitzer – mondja.

Az elnök ismét rendre utasítja Marosit és figyelmezteti, hogy kénytelen lesz fegyelmileg megbüntetni, ha így beszél.

– Kitör belőlem a magyar érzés, méltóságos elnök úr – mondja Marosi. – Nem mertem visszavonni a vizsgálóbíró előtt sem a jegyzőkönyvet, mert félttem Hetényitől.

Dr. Ötvös József fogházorvos jelentését ismerteti az elnök, amely szerint Marosit, amikor a fogházba hozták, megvizsgálta és teljesen egészségesnek találta.

Márffy szólítja most az elnök maga elé.

– Hallotta ezeket, mit szól hozzá? – kérdezi az elnök Márffytól.

Márffy: – Amit Marosi a rendőrségen mondott, az utolsó betűig valótlan.

Szász József is kijelenti, hogy a jegyzőkönyv Schweinitzer intencióinak megfelelően készült, és minden szava légből kapott valótlan.

– Sohasem jártam a nemzetvédelmi osztályban – mondja még Marosi –, csak a szervezetben jártam, amikor Buday Dezső felkérte a pártot, hogy segítsünk neki a választásban a mandátum megszerzésében. Én üzleti ügyekben állandóan utaztam, és nem volt időm ilyen bombaügyekkel foglalkozni.

Félkettő volt már ekkor. Marosi teljesen befejezte mondanivalóját, és az elnök a tárgyalást félbeszakítva annak folytatását szerda reggel kilenc órára tűzte ki.

3.

Pesti Hírlap, 1924. november 22., p. 4–5.

Tárgyi bizonyítékok Márffy József ellen Az áruló csomagolópapír Márffy háziasszonya Izgalmak a tárgyaláson

A tegnapi és mai tanúkihallgatások során teljes tisztaságában bontakozott ki a védelem rendszere. A vádlottak konokul tagadnak, állandóan azt hangoztatják, hogy a rendőrségen veréssel csikarták ki tőlük a beismerő vallomást. A vádlottakhoz közel álló tanúk egyszerre elfelejtettek mindent, ami terhelő tényre a rendőrség előtt még emlékeztek. És azt hangoztatják, hogy a rendőrség önkényileg írta bele a jegyzőkönyvekbe mindazt, amivel a vádlottak bűnösségét megerősítették. A védők pedig állandó készenlétben állanak arra, hogy agresszív fellépésükkel támogassák a vádlottak tagadását, a tanúk hirtelen emlékezethiányát. A háttérben pedig már kirajzolódik a védelmi rendszer ezután következő etapja: az alibibizonyítás. Márffy minden fontosabb időpontra azt akarja kimutatni, hogy máshol járt, nem is volt Budapesten. Bárha egy igen fontos esetben még maga sem tudja megmondani, hogy Győrben tartózkodott-e akkoriban vagy Kismegyeren. Mindebben föl lehet és föl kell ismerni a jól fölépített és egységesen megtervezett rendszert.

Langer elnök ma meg is jegyezte egy ízben: – Nagyon egyforma a maguk védekezése, nagyon furcsának találja ezt a bíróság!

A francia követség kapujában elhelyezett bomba és a cseh követség ellen tervezett merénylet ügyében Márffy annak idején tudvalevőleg beismerő vallomást tett. Most ezt is visszavonja. Azt állítja, hogy a rendőrségen megverték, ellenállhatatlan kényszer alatt vállalta ezeket a dolgokat magára. Az elnöknek arra a kérdésére azonban, hogy ha ellenállhatatlan kényszer alatt vallott, mért maradt meg az állhatatos tagadás mellett a többi esetben, nem tud válaszolni. Néhány perc múlva pedig a volt szállásadónője – akinek a vallomásán annyira meglátszott a Márffy iránt érzett jóakarat, hogy a vallomására nem is eskették meg – beismeri, hogy Márffy, amikor a rendőrségről az első kihallgatások után elengedték, nem panaszkodott neki verésről. Márffynak ma különben is rossz napja volt. Védekezéséhez az is hozzátartozott, hogy ő azt sem tudta, hol van a háziasszony pincéje. A háziasszony pedig pár perc múlva azt is elárulta, hogy Márffy több ízben volt lenn szénért a pincében.

A fővezér példáját pontosan követi a társaság többi tagja. Ma két új vádlott lépett a szintérre. Az egyik egy kopottas, szürke, színtelen, savóképű, hórihorgas, fiatal gyerek: Horváth-Halas, a másik jó kék zakóba öltözött, kamáslis és lakkecipős ficsúr, aki kikent fekete fejével, kis bajuszával az a kinyalt, tipikus „szépfüű”, akit a borbélytáblákról ismerünk. Ők is visszavonják beismerő vallomásukat, ők is azért vállaltak magukra mindent a rendőrségen, mert megverték őket. Az, hogy a rendőrségen sok olyan részletet mondtak jegyzőkönyvbe, amit csak ők tudhattak, a rendőrtisztviselő nem, nem zavarja őket a konok és merev tagadásban.

– Hát lehet ilyen részletes vallomást tenni, ha nem igaz? – kérdezi tőlük az elnök. – Honnan tudhatta volna a rendőrség ilyen részletesen a körülményeket? Kapjanak már egyszer észbe!

A konok tagadás ma nem használt a vádlottaknak. Kétségtelenül kiderült, hogy az a papirosdarab, amelybe a francia követség kapujában elhelyezett bombát becsomagolták, Márffy lakásáról

került ki. Ez olyan tárgyi bizonyíték, amelyet a védelem aligha tud megerősíteni.

Most már tudjuk, mire való volt Márffy kezében az a terjedelmes aktacsomó, amelyet a tárgyalás első napja óta egy percre sem hagyott el magától. Az írásokba pislogva minden tanút eláraszt a kérdések özönével. A kérdések pontosan beleilleszkednek az általános védelmi rendszerbe. A legnagyobb részük azt igyekszik bizonyítani, hogy ezt vagy az a vádlottat vagy gyanúsítottat megverték a rendőrségen. Emellett még egy motívum tér vissza rendszeresen: annak bizonyítása, hogy a nemzetvédelmi osztály összeköttetésben állt a kormánnyal, hogy fontos szolgáltatásokat tett az országnak, hogy maga Márffy a legmagasabb összeköttetésekkel rendelkezett. Az elnök minden egyes esetben megtiltja a tanúnak a feleletet, a túlbuzgó tanuk azonban, ha csak lehet, az elnöki tilalmat megelőzve sietnek bizonykodni Márffy mellett. Mit akar ezzel Márffy? Hatást gyakorolni a bíróságra? Vagy csak a régi nagyzási hóbortot legyezgető hiúsági szempont nála az egész? Ezt természetesen senki sem tudhatja, egy dolog azonban bizonyos: Márffynak ezek a kérdések nőttek legjobban a szívéhez, mert hiába az elnöki tilalom, megismétli őket minden kínálkozó alkalommal. Ebből nem egyszer éles csatározások támadnak az elnök és Márffy között. És Márffy, aki a tanúkat ma is a parancsoláshoz szokott ember rendelkező hangján examinálja,²¹ sokszor az elnökkel is szembeszáll. Meglepő, hogy ez az önérzetes, pökhendi, fiatal legényke, aki tizenkét hónap alatt sem felejtette el, mekkora úr volt a Valéria Kávéházban és a Ferenc körúti fronton,²² milyen hangot enged meg magának a bírósággal szemben.

– Tudja, hol van Kiss? – kérdezi tőle egy ízben az elnök.

– Óh igen – feleli Márffy gúnyosan. – Én tudom, én kinn voltam!

Egyszer Márffy közbeszól, hogy a tanút nem hallja.

– Nyissa ki a fülét máskor! – figyelmezteti az elnök.

---

²¹ examinál = kikérdez, vizsgáztat.

²² Az ÉME IX. kerületi nemzetvédelmi osztályához tartozó fiatalemberek törzshelye a Ferenc körúti Valéria Kávéház volt.

– Én rendesen hallok! – feleli Márffy.

Egyszer az elnök már megsokallja a töménytelen kérdést, ami-re úgy sem engedheti meg a feleletet és rászól Márffyra: – Úgy látszik, az a szándéka, hogy elhúzza a tárgyalást.

Márffy erre indulatosan, rendre utasítólag ezt az elnöknek az arcába: – Nekem az a szándékom, hogy az igazság kiderüljön!

– Zárt tárgyalást kérek! – jelenti ki aztán. – Nem engedem meg azt, hogy engem ezeknek a kérdéseknek a föltevésében terrorizáljanak!

A szünet alatt, úgy látszik, bizalmat ébresztő, ismerős arcot látott meg a hallgatóság között, mert odaszólt a közönség karzatára: – Folyton terrorizál! Nem tudok rendesen beszélni! – és fölháborodva megrázza fejét.

Érdekes: Márffy, miután elítélte a testi kínzást, ma elítéli a terort is. Ezt azonban ott kellett volna elkezdni a Ferenc körúton és a Valéria Kávéházban.

Benda Jenő

Reggel folytatta a törvényszék a bombapörök tárgyalását Ma a második csoport kezdődött, a Koháry utcai merénylettel, amely 1922. augusztus 22-én történt.

Márffy ismét tagadott és alibit igyekezett bizonyítani...

Az elnök értésére adja, hogy ebben a csoportban fogják tárgyalni a Koháry utcai, a francia követség és a cseh követség elleni merényletet. A jegyzőkönyv felolvasása után Márffyt hallgatják ki.

Márffy: – Semmi részem nem volt a Koháry utcai bomba-merényletben, nem én vagyok a tettes. Amit a rendőrségen mondtam, az nem felel meg a valóságnak, én nem is lehettem Varghának a társa, mert Nyugat-Magyarországon ellenem Vargha merényletet követett el. Idehaza Budapesten is pisztolyt fogtunk egymásra, majd ekrazitrejtegetés és kémkedés miatt feljelentettem. Vargha meg engem jelentett fel, hogy meg akarom mérgezni.

– Furcsa, és maga mégis Vargha lovagias ügyeit vitte – szól közbe az elnök.

– Katonatiszt vagyok én, kérem – válaszolja Márffy. – Írásban felszólított, hogy vállaljam lovagias ügyét, vállaltam.²³

Ezután felolvassák Márffy beismerő vallomását a francia követség elleni bombamerényletről. Eszerint a francia követség kapuja alatt a külföldi kölcsön megakadályozása végett egy sötét sarokban helyezte el a bombát, és égő cigarettával meggyújtotta zsinórját. Nemsokára puskalövésszerű dörrenést halott, tisztában volt vele, hogy a kapszli felrobbant, de nem gyújtotta meg az ekrazitot.²⁴ Az egészet maga csinálta, senkit nem vitt magával.

Most az elnök kérdezi Márffyt a Koháry utcai merényletről.

Márffy: – 1922-ben még azt sem tudtam, hogy hol van a Koháry utca.

Az elnök: – Miért tett beismerő vallomást a francia követség ellen elkövetett bombamerényletről?

Márffy kihúzza magát s hadarva kezdi mondani, hogy őt a detektívek összevissza rugdosták.

– Nem fogadtam el Kiss ajándékozását sem, mely abból állott, hogy ő felrobbantja a cseh követséget. Kiss nem tartozott sem az ébredőkhöz, sem a nemzetvédelmi osztályhoz.

Horváth-Halas vádlott szintén rendőrségi kényszerre hivatkozik.

A jegyző erre felolvassa Horváth-Halasnak a rendőrségen tett vallomását. Mindjárt az első mondat így hangzik: – Beismerem, hogy a Koháry utcai bombamerényletben részt vettem. Márffy lakásán Márffy, Chriaszty és Vargha csinálták a bombát. Később ő is részt vett a csinálásban.

Horváth-Halas a vizsgálóbíró előtt mindent visszavont.

---

²³ Márffy József az első világháborúban tiszthelyettesként teljesített szolgálatot, ehhez képest a bombaper során végig azt állította, hogy tisztí rendfokozattal rendelkezik.

²⁴ Loch Péter nyugalmazott tüzér százados, robbantási szakértő véleménye szerint az első világháború során a Magyarországon átvonuló, August von Mackensen vezértábornagy vezette német hadsereg jelentős mennyiségű hadianyagot hagyott az ország területén, Márffy Józsefék pedig ennek maradványaiból tehettek szert később az erzsébetvárosi merényletnél használt, német gyártmányú ekrazitpatronra.

Vargha Ferenc vádlott ugyanúgy kezdi a vallomását, mint a többiek: – Semmi részem a bombamerényletekben. Nem igaz a rendőrségi vallomás.

Az elnök ezután ismerteti a meghalt Chiasztynak rendőrségi vallomását. Chiaszty beismeri, hogy részt vett a Koháry utcai bomba elkészítésében. Márffy mondta neki, hogy bombát kellene készíteni, de a célját nem mondta el meghatározottan. Tud róla, hogy Kiss egymilliót kért a cseh követség elleni merényletért, de Márffy kijelentette, hogy erre azért a pénzért minden csirkefogó vállalkozna. Részletesen elmondja ezután a Koháry utcai bomba készítésének történetét.

A vizsgálóbírónál részben visszavonta vallomását, tagadja, hogy részt vett volna a bombagyártásában.

Tud arról, hogy Márffy merényletet akart elkövetni, mondta neki, hogy bomba van. de nem tudta, hogy honnan.

Az elnök ezután Kiss Ferenc vallomásának ismertetését rendeli el. Kiss Ferenc nem jelent meg, megszökött, a törvényszék szükségesnek tartja vallomásának felolvasását. Kiss Ferenc a rendőrségen tett vallomásában elmondja, hogy a Valéria Kávéházban tárgyalták egyszer a cseh konzulátus elleni merényletet. Ő, Nesz és Vargha voltak kijelölve erre. Márffy utóbb azt mondta, hogy felsőbb helyről utasítást kapott, hogy a merényletnek még nem érkezett el az ideje. Elmondja vallomásában, hogy kapott Márffytól indiai kígyóméreggel megmérgezett tüket is. Ezzel megszúrt egy embert is, azután eldobta a tüket az utcán. Elmondja ezután a rendőrségen tett vallomásában Kiss, hogy Szásznál látott morfiomot és Chiasztynál ciánkálit, amit állítólag patikában vásárolt. Márffy egyszer névjeggyel küldte őt Adorján Gézához, aki egy kis üveg mérget adott át, Márffy ezzel mérgezte meg a tüket. Kiss Ferenc a vizsgálóbíró előtt történt kihallgatásakor fenntartotta vallomását, annak hangsúlyozásával, hogy ő semmiféle bombamerényletben részt nem vett.

Varga Lajos katona tesz vallomást. Szintén visszavon mindent, amit a rendőrségen bevallott. Beismeri, hogy 1922 tavaszán egy vasúti jegyet adott Márffynak.

Az elnök: – Hogyan adhatott maga vasúti jegyet? Micsoda jegye volt magának?

A tanú: – Volt egy menetjegyem.

Az elnök: – Hová szoló?

A tanú: – A MÁV minden vonalára.

Az elnök: – Szóval fényképes jegy? Akkor maga csaló.

A tanú: – Márffy március 26-án a József körúton kérte el a jegyet azzal, hogy szüksége van rá. Április 5-én kaptam vissza a jegyet, nem gondoltam arra, hogy fel fogja használni.

Bartek védő: – Tud arról, hogy Varghát a rendőrségen bántalmazták?

A tanú: – Igen... azaz nem.

Az ügyész a tanú megesketését ellenzi, a védők kérik. A bíróság nem rendeli el a megesketést, a védők semmisségi panaszt jelentenek be.

Ezután Marczell védő kérdezi, hogy mivel a bíróság három csoportra osztja a vádakat, ne tegyék meg a védők második csoport letárgyalása után az első és második csoportra vonatkozó bizonyítási kiegészítő indítványokat.

Az elnök elutasítja az indítványokat. Csak az egész anyag letárgyalása után lehet indítványt tenni a bizonyítás kiegészítésére.

Ezután szünet következik. Közben Márffy idegesen sétálgat fel és alá a tárgyalóteremben. Amikor Bartek védő hozzá lép, az egyik fogházőr erőlyesen közbelép és figyelmezteti Márffy és a védőt, aki nem is Márffy védője, hogy nem szabad beszélgetni.

Erre indulatosan támad a fogházőrre Márffy: – Menjen félre! – kiáltja a fogházőr arcába. – Az én beszélgetéseim nincsenek hatáshatóság közegnek alávetve, megértette?! Nekem jogom van beszélgetni. Az én beszélgetésem nem tartozik hatáshatóság ellenőrzés alá. Ott áll az ügyész úr. Menjen hozzá, kérdezze meg őt!

A fogházőr félreáll, Márffy pedig nagy méltatlankodva magyarázza a védőügyvédnek, hogy az elnök nem engedi meg kérdéseinek feladását.

Murin Ferenc és Schebián Emil tisztviselők előadják, hogy a francia követség ellen elkövetett merényletkor egy fiatalember jött a kapualjba, mikor a bombát vízzel leöntötték.

A bomba csomagolópapírosa

Az elnök most kiteríti az asztalra a bomba sárgásbarna színű csomagolópapírosát. A tanúk mindegyike felismeri a papírost.

Özvegy Horváth Imréné hasonló vallomást tesz, mint a többiek.

Matuska Istvánné, a francia követség portásnője a következő tanú. Ő volt az, aki nagyobb pukkanásra lett figyelmes. Amikor kisietett az utcára, észrevette a füstölgő bombát, vízért rohant és leöntötte. A francia kormány a követség előterjesztésére ki is tüntette.

Csapó Andrásné a következő tanú, aki a szemben lévő házban lakott. A durranásra lett figyelmes, látta, hogy körülálltak egy csomagot. Semmi különöst nem tud mondani.

Nagymáté Mártonné tanú, Márffy szállasadónője semmi különöset nem mond. Látszik, hogy meg van félemlítve. Vallomásának egyetlen értékes része, mikor elmondja, hogy Márffy maga hordta a pincéből szenet a fűtéshez.

E percben az elnök lecsap a tanúvallomásra: – Kérem azonnal a jegyzőkönyvbe venni, hogy Márffy tudta, hogy hol a pince, holt eddig tagadta ezt a bíróság előtt, és így ellentmond magának.

Márffy kérdéseket intéz a tanúhoz, amelyeknek semmi értelmük.

Az elnök erélyesen rászól: – Ön visszaél a törvényszék türelmével.

Nagymáté Mártonné elmondja most, hogy a rendőrségen egy félig kész jegyzőkönyvet tettek elé, amit Gácsicsnéval vettek fel előzőleg. Ebbe néhány kijelentést csak akkor vettek bele, amikor kijelentette, hogy máskülönben nem írja alá. Arról tud, hogy Márffy fényképezett és bezárta az ajtókat.

Krayzell bíró: – Ezzel kapcsolatban éjnek idején volt nagyságos asszony bent a szobájukban?

A tanú: – Nem voltam bent, de van egy nagyon éber kiskutyám.

Nagy derültég a hallgatóság körében.

Az elnök azután ismét figyelmezteti Márffy, hogy fölösleges kérdéseket ne tegyen fel, amire felugrik a védői padból Vasek védő és közbekiált: – Tessék hagyni védekezni!

Az elnök: – Tartózkodjék a védő úr a közbeszólásoktól.

Vasek: – Nem tudok tartózkodni. Az elnök újra figyelmezteti Vasekot, és ennek újabb válaszára a következőket mondja: – Tartózkodjon a védő úr ilyen kijelentésektől, mert fel kell vetnem azt a kérdést, hogy az ügyvéd úrral tárgyalok-e tovább vagy nem.

A tanút – a sok lényegtelen vallomás után – egyelőre nem esketik meg.

Tkálcics Imréné tanú elmondja, hogy egy barátnőjétől, Szívós Lajosnétól Amerikából szeretetsomagokat kapott, ezekből a csomagokból adott Márffy háziasszonyának is. Határozottan rá ismer a bűnjelek között szereplő barna papírra, a szeretetadomány csomagolására, megismeri a papiroson egész határozottan barátnője keze írását is. Látásból ismeri Márffy, akihez, mint vallomásában mondja, nagyon gyakran jártak fiatalemberek

Márffy háziasszonya, Nagymaténé a bírói emelvény elé siet, szembefordul az idős úriasszonnyal, és azt kezdi bizonyítgatni, hogy ő a csomaggal együtt a csomagolópapírost is visszaadta. Papiros önála nem maradt.

– Ne erőszakolja itt vallomását a tanú – figyelmezteti a heveskedő asszonyt az elnök.

Az ügyész Tkálcicsné megesketését kéri és a másik asszony megesketésének mellőzését indítványozza. A bíróság Tkálcicsnét esketi meg vallomására.

Igaz Lujza, a vádlott Vargha Ferenc ismerőse siet ezután a bírói emelvény elé. Alig hallható hangon beszél a leány vallomásában arról, hogy Varghának ismerőse volt, többször találkoztak.

Az elnök kérdéseire elmondja, hogy november közepe táján Vargha egy csomagot hozott hozzá. Valami fontos dolog volt a csomagban. Vigyázzak rá, ügyeljek! – mondotta Vargha.

Az elnök: – A rendőrségen azt mondotta ön, hogy tudta, hogy a csomagban ekrazit van.

A leány habozni kezd, késlekedik a feleletadással.

– Figyelmeztetem – szólal meg az elnök –, hogy eskü alatt tesz vallomást. Ha nem mond igazat, abból nagy baj lehet.

Vargha a leány habozására megjegyzi, hogy akkor még nem voltak ismerősök, amikor a Koháry utcai bombamerénylet történt.

A bíróság megesketi vallomására a leányt, aki, amikor kimegy a tárgyalóteremből, mosolyogva néz Varghára és halk pá szóval köszön el tőle.

Ezután özvegy Koncsek Gyuláné lép a bírói emelvény elé, aki arról tesz vallomást, hogy nála lakott Vargha. Herbst Aladártól hallotta, hogy Vargha ekrazitot tart a lakásán, ő ez ellen tiltakozott, Vargha el is vitte az ekrazitot a lakásból.

Herbst Aladár arról tesz vallomást, hogy Vargha háziasszonyának ágyában ő találta meg az ekrazitot. Rögtön meg is mondta ezt az asszonynak.

Nesz Károly kihallgatása következik ezután, aki ellen a bombamerényletek ügyében a katonai hatóságnál folyik az eljárás. A Dohány utcai merényletről nem tud semmit. Úgy a rendőrségen, mint a katonai hatóságok előtt kényszerítő hatások alatt tett vallomást.

– Akkor felolvassuk majd vallomásait – mondja az elnök.

Kiszely védő tiltakozik ez ellen, mire az elnök erélyes szóval figyelmezteti a védőket, hogy nem engedheti meg, hogy a tárgyalást irányítsák. Elrendeli, hogy olvassák fel Nesz Károlynak a nyomozás során tett vallomását.

A jegyzőkönyvi vallomásokban elmondja Nesz Károly, hogy a Ferenc körút 2 szám alatti parthelyiségben ismerkedett meg Márffyval, Chriasztyval, Vargával és a többiekkel. Itt és a Valéria Kávéház törzsasztalánál terveztek zsidóellenes akciókat, amelyeket majd alkalomadtán végre is hajtanak. A cseh követség elleni bombamerényletet neki és Kissnek kellett volna végrehajtania, de Kiss egymillió korona honoráriumot kért, mire abbamaradt a dolog, Chriasztnak egy lakatosműhely állott a rendelkezésére ahol a bombákat elkészíthette. Az a gyanúja, hogy a Reviczky-utcai bombamerényletet is Márffyék követték el. Többször volt Márffy vendége, amikor egyszer Márffy lakásán járt, erős kényszagot érzett és látta, hogy Márffy ujjai sárgák a kéntől. Tudta, hogy

Márffy bombát készít. Nesz rendőrségi vallomását két hatósági tanú jelenlétében tette meg. Nesz Kriasztelly Zoltán százados ügyész előtt fenntartatta a rendőrség előtt tett vallomását azzal, hogy azok mindenben megfelelnek a vallomásnak. Márffy és Chrásztly egy alkalommal Márffy fürdőszobájában bombát készítettek. Sárga volt a kezük, és erős kénsszag terjengett a lakásban. A Koháry utcai bombamerényletet Horváth-Halas és Varga követték el.

Nesz Károly az elnök kérdéseire minden korábbi vallomását letagadja.

Márffy parancsnoki hangon különböző kérdéseket tesz fel Nesznek: – Látott ön engem a parlament előtt a miniszterelnök automobiljában?

A tanú gyorsan közbekiáltja: – Igen!

Az elnök erőlyesen rássól: – Megtiltom, hogy erre válaszoljon. Figyelmeztetem, hogy ha így viselkedik, jelentést teszek a katonaságnál.

Bartek védő: – Ki szöktette meg Kisst?

Az elnök: – Nem tartozik ide!

Vasek védő ezután kérdéseket intéz a tanúhoz: – Említette önnek Kiss, hogy öneki a rendőrség pénzt adott?

A tanú: – Ezt nem mondta.

A törvényszék Nesz Károlyt nem eskette meg, mert alapos a gyanú, hogy részese a merényleteknek.

A tárgyalást szombaton folytatják.

Pesti Hírlap, 1924. november 25, p. 3–5.

**Schweinitzer kapitány izgalmas vallomása
a bombavetőők beismeréséről**

Hogyan vallottak a rendőrségen?

**Schweinitzer visszautasítja a rendőrség ellen emelt alaptalan
vádakat, amelyek jól kidolgozott machináció művei**

**A detektívjelentés szerint az ÉME bizalmas értekezletein
a rendőri nyomozás megghiúsítását határozta el**

**Radót és Szászt gorombáskodásuk miatt
súlyosan megbüntette az elnök**

Csodálatos, hogy néha milyen apró finomságokból szövődik a gonosztevők nyakára a hurok! Ma a vádlottak egy pár jelentéktennek látszó elszólása fontos terhelő tanúvá avatta Loch Péter nyugalmazott tüzér századost is, aki tulajdonképpen mint bombaszakértő szerepelt.

Először Radó. Radó abban az időben, amikor még készséges beismerésben volt, a tüzérszázados előtt készségesen elmondta mindazt, amit a bombákról tudott. Le is rajzolta az erzsébetvárosi pokolgépet, a szakértő szerint lényegében ugyanúgy, mint ahogyan azt a rendőrégi akták között szereplő másik, Radó-féle rajz mutatja. Most azonban nem erről akarunk beszélni. Hanem olyan kijelentéséről, amely valamikor jelentéktelen dolog volt, csak most az új tagadásával szemben lett belőle fontos, döntő súlyú bizonyíték. Radó azt állította annak idején a szakértő előtt, hogy a bombákba tett ekrazit négyszögletesen volt préselve.

– Nem akartam elhinni neki – mesélte Loch százados –, hogy négyszögletesre préselt ekrazit lehetett volna, mert én eddig mindig csak hengeralakban préselt ekrazitot láttam. Akkor nyomozást indítottam, és az egyik raktárban tényleg találtam négyszögletesre préselt ekrazitot. Ezek Mackensen-féle, német származású anyagok voltak. Az első pillanatban nem hittem Radónak, azt hittem, hogy az ekrazitot talán átsomagolták, és úgy került az négyszögletes formába.

Radó, az egyszerű folyamőr, a volt droguistainas tehát tudta azt, amit akkor még a tűzér százados nem tudott, hogy van négyszögletesen csomagolt ekrazit is. A tűzér szakértőnek erről fáradtságos nyomozás és kutatás után kellett megbizonyosodnia. Már most Radó azt állítja, hogy a rendőrségen oktatták ki arra, mit mondjon. Föltételezhető, hogy a rendőrségi tisztviselő többet tudott a négyszögletes ekrazitokról, mint a szakértő? Föltételezhető az, hogy Radó a rendőrség utasítására ragaszkodott a tűzérési szakértővel szemben ahhoz, négyszögletes csomagolása volt a robbanóanyagának? Holott ezzel arra kényszerítették a szakértőt, hogy hosszadalmas és fáradtságos nyomozást indítson a négyszögletes csomagolású ekrazitpatronok után. A rendőrség pedig amellett, hogy így szaporította a felesleges nyomozások számát, ön-maga alatt vágta volna a fát. Mert először: nem tudhatta, hogy a nyomozás során tényleg előkerülnek a magyar szakértők előtt ismeretlen csomagolású Mackensen-féle ekrazitpatronok, másodszor pedig csak a védelemnek szolgáltatott volna erős támpontot azzal, hogy szándékosan ellentmondást teremtett meg a szakértők véleménye és Radó vallomása között.

Most lássuk Varga Ferenc esetét. Varga Ferenc szintén beismerésben volt, amikor Loch századossal beszélt. Akkoriban már magára vállalta azt, hogy részt vett a Koháry utcában elhelyezett bomba megszerkesztésében, de ennek a beismerésnek a körében igyekezett minél előnyösebbé tenni a helyzetét. Így amikor elmondotta, hogy ő volt az, aki a bombára a gyújtózsínórt felszerelte, hozzátette: a felszerelésnél azonban szándékosan túl erősen csíptette meg a zsinór végét, hogy a külső burok alatt elszakadjon az a fonál, amely a tüzet a veszélyes pontra továbbítja. A szakértői vizsgálat csakugyan megállapította, hogy ennek a gyújtózsínónak az úgynevezett ere a megfelelő ponton csakugyan megszakadt.

Végül Márfy: – A tűzér kapitánynak az volt a véleménye, hogy a francia követség bombájára két gyújtózsínór volt felszerelve. Márfy ezt az egy merényletet tudvalevőleg nem tagadta. Valószínűleg úgy okoskodott, hogy a magyar kormány, a diplomáciai bonyodalmakat elkerülendő, erre a merényletre úgyis min-

denáron világosságot fog deríteni, tagadása tehát nem sokat használ. Ellenben, ha ezt az egy esetet magára vállalja, a rendőrség, amint két esztendőn keresztül cselekedte, ezen túl sem nagyon fogja firtatni a többi, súlyosabb beszámítás alá eső bűncselekményt. Most Márffy is azt mondja, hogy ezt a beismerést belőle is veréssel kényszerítették ki. De elképzelhető, hogy a rendőri kitanítás itt is ellenkezzék a szakértő véleményével és ragaszkodjék az egy gyújtózsínórhoz, amikor a szakértő már kész teóriájába jobban beleillik a kettő?

A védők egy sereg olyan föltevés fölvetésével ostromolták a szakértőket, amelyek az ő számukra nagyon kellemesek lettek volna, mert alkalmat adtak volna arra, hogy programjuk szerint az erzsébetvárosi végzetes estélyen szereplő kisegítő pincérekre tereljék a bombavetés gyanúját. A szakértők azonban minden föltevésükre ezzel válaszoltak: – Ezt teljesen kizártnak tartom! A szakértők kihallgatása így újabb vereséget jelentett a védelem számára.

*

Méltóztatnak még emlékezni rá, hogy olyan körökben, amelyekben mindig akadt megértő és rokonszenvező szó az effajta merényletek elkövetőivel szemben, annak idején milyen jó vicceket csináltak az úgynevezett kakaóbombákra? Szerintük mind az a sok félelmetes szerszám, ami most ott szerepel az elnök előtt álló asztalkán, gyerekes játékszer volt, „főzelékfélével, fadarabokkal, továbbá kakaó maradványokkal” töltött, ártalmatlan pléhdoboz, amelynek a kedves, gyermekes humorát csak az erősen megijedt érdekeltek nem tudják kellően méltányolni. Méltóztatik emlékezni rá, hogy még nemzetgyűlési képviselők is akadnak, akiket az ízlésük és a lelkiismeretük nem óvott meg áltól, hogy a nemzetgyűlésen is gúnyos csatakiállást csináljanak ebből a szóból: – kakaóbomba!

És most tessék elolvasni a szakértők vallomását, amely szerint azok a bizonyos kakaóbombák, ha nem is robbantak, nagyon is robbanhattak volna, és csak a véletlen szerencsének köszönhető,

hogy nem szedtek véres áldozatot épen úgy, mint az erzsébetvárosi pokolgép.

Az a társaság azonban, amelyik ezzel a szóval gazdagította a magyar nyelvet, alighanem a szakértői véleményre is ezzel fog felelni: – Csak azért is kakaóbomba!

*

Hogyan sikerült Schweinitzer kapitánynak az, ami a nyomozás addigi vezetőinek nem sikerült, mily módon déri lelt világosságot a bombarobbanások ügyére?

Erről Schweinitzer kapitány ezt mondja: – Előkerült az iratok tanulmányozása során Payer István lelkész vallomása, aki 1922. április 14-én önként jelent meg a rendőrségen s kijelentette, hogy tudomása van a bombamerényletről, mert unokaöccse Radó József, megmondta neki, kik a tettesek.

És hozzáteszi: – Ezek az adatok olyan kézzel foghatóak voltak, hogy azokon átsiklani nem lehetett.

Schweinitzer véleményét igazolták az események. Radón keresztül eljutott Marosihoz, Marosin keresztül Márffyhoz és az egész társasághoz. Hogyan történt mégis, hogy 1922 áprilisában, alig tíz nappal a merénylet után, a rendőrség egyszerűen napirendre tért ezek fölött a „kézzelfogható” adatok fölött, amelyeken átsiklani csakugyan néni lehetett? Hogyan történt mégis, hogy Radó és Marosi, miután visszatértek a cseh megszállott területről, ahová az első ijedelem kergette őket, másfél esztendőn keresztül nyugodtan élhettek Budapesten, részt vehettek a többi merénylet előkészítésében, a rendőrség soha nem zaklatta, soha ki nem hallgatta őket?

Ki a felelős ezért a – használjunk enyhe szót: – példátlan hanyagságért? Schweinitzer előadásából kiderülnek még a következő tények:

1. Radó, amikor mint folyamórt elfogták, sírva fakadt és a felebbvalója kérdésére, hogy miért vezetteti elő a rendőrség, rögtön ezzel felelt: – Valószínűleg a bombamerényletről lesz szó.

2. A pap nagybácsi lelkére beszélt a rendőrségen Radónak. Ezután következett be Radó beismerő vallomása, amely után a lelke egészen megkönnyebbült. Míg azelőtt gondolataiba merülve, gubbaszkodva ült a cellájában, most könyvet kért és elmerült az olvasásban. Szóval pontosan az ellenkezőjét cselekedte annak, amit egy olyan ártatlan ember cselekedett volna, akit veréssel kényszerítenek arra, hogy egy súlyos következményekkel járó bűntényt magára vállaljon. Az ártatlan ember számára a ki-kényszerített beismerő vallomás után következtek volna el a téplődés és a kétségbeesés órái.
3. Marosi, amikor megtört és beismerő vallomást tett, olyan dolgokról beszélt, amelyekről addig a rendőrségnek sejtelve sem volt, és amelyeknek a tárgyában addig nem is nyomozott. Így az újpesti zsinagóga merénylettervéről és arról, hogy a főkapitányságot is föl akarták robbantani. A nyomozás későbbi adatai pedig igazolják, hogy Marosi nem az ujjából szopta az egészet.
4. Radó, amikor egyszer az ügyészségről átvitték a rendőrségre, a detektívek előtt elmondotta, hogy az ügyészségen a cellájában felkereste őt egy ügyvéd, aki fölvilágosította arról, hogy fiatal kora dacára is súlyos fegyházbüntetés várakozik rá, ha beismerő vallomását fenntartja. Nagyon jól tudjuk, vannak lelkiismeretlen ügyvédek, akik ezt a nemes és szép mesterséget azzal gyalázzák meg, hogy a vádlottakat tagadásra biztatják és előre kitanítják. Mindenesetre érdekes volna tudni, ki volt ez az ügyvéd? Végül utoljára?
5. Schweinitzer kapitány azt mondja: „Igen jól kidolgozott machináció működik itt. Felelősségem teljes tudatában állítom ezt.” Azután előadja, hogy van egy április 24-éről szóló följegyzése, amely szerint Márffyval rokonszenvező körökben már akkor teljesen kidolgozták a védelem rendszerét, azt, hogy milyen tanúkat kell vallomásuk visszavonására bírni, és mit kell a rendőrségi nyomozással kapcsolatban bizonyítani? Ez olyan súlyos vád, aminek a tisztázását nem mulaszthatja el a bíróság. A védelem mindenesetre azt fogja rá felelni, hogy az a följegyzés utólag készült, amikor Schweinitzer kapitány már látta, hogyan bontakozik ki a védelem rendszere. De lehet, hogy Schwei-

nitzer bizonyítani tudja ennek az ellenkezőjét. És akkor fölmerül az a kérdés, hogyan tudhatta a rendőrség hónapokkal előre, mi lesz a novemberben meginduló pörben a védelem taktikája?

Az állatszélidítő, mielőtt nagyon kockázatos mutatványba fog, ostorpattogással és vasbottal rendet teremt a fenevadak között, és már előzőleg megfélemlíti őket.

Langer elnök a maga menaszériájában ma ugyanilyen eszközökkel készítette elő a főtárgyalás legfeszültebb és legszenzációsabb szakaszát: Schweinitzer kapitány kihallgatását. A szakértői kihallgatás során, amikor Márffy újra kihívóan viselkedett, megfenyegette azzal, hogy türelmének elérkezett a határára, vigyázzon Márffy és vigyázzanak a vádlottak, mert ha tovább folytatják a rakoncátlankodást, él azzal a jogával, hogy súlyos fegyelmi büntetést ró rájuk, és emellett a bizonyítási eljárás tartamára kizárja őket a teremből. A szenzációéhséggel várt szembesítés így aránylag nyugodt mederben folyt le. Ez az „aránylag” azt jelenti, hogy a vádlottak csaknem kivétel nélkül rendreutasítást kaptak, Radót háromheti, összesen hatheti magánzárkára ítélték, az egyik védőre pedig ráolvasták, hogy a tanítók bankjának az ügyében eljárás folyik ellene, az ügyészségi fogházban ült, és csak kaució mellett helyezték szabadlábra. Ulain így saját szomszédján, egyik védőtársán látta hamarosan igazolását annak, amit a múltkor mondott, amikor első kivonulása után megkövette a törvényszéket: „Mi ügyvédek állandóan szerepelünk a bíróságok előtt, hol mint védők, hol mint vádlottak.

Benda Jenő

A bombamerényletek főtárgyalásának hatodik napján, hétfőn. Tihanyi Ferenc üzemvezető volt az első tanú, aki azt vallotta, hogy Ruszkó Margittal beszélgetve a leány elmondta neki, hogy egy fiatalember előtte már előre jelezte a bombamerényletet ezekkel a szavakkal: – Majd olyasvalami történik, amit Budapest még nem látott: a zsidók repülni fognak!

Ezután a fegyverszakértők kihallgatására került a sor. Loch Péter fegyver- és bombaszakértő az Erzsébetvárosi Kör elleni me-

rényletről elmondja, hogy a merényletet úgynevezett pokolgéppel követték el. A rendelkezésre álló adatok szerint 15 centiméter széles és 8 centiméter magas dobozt készítettek lágy vasból. A rendőrségen annak idején Radó József le is rajzolta előtte a doboz alakját, és eszerint a préstest négyszögletes volt. A vasdoboz 800 gramm ekrazitot tartalmazott. Véleménye szerint a pokolgép óraszerkezettel működött. A tettes, miként azt a helyszínen nyert adatokból megállapította, teljesen tisztában volt a helyzettel és a robbanás technikájával. A szakértő rátér ezután a Reviczky utcai és a Koháry utcai bombamerényletekre. Kétségtelennek látszik szerinte, hogy mind a két bomba ugyanegy kéznek a munkája volt. A robbanóanyagot srapnelhüvelyben helyezték el. Elmondja még, hogy Varga Ferenc, amikor ő a rendőrségen ez ügyben beszélt vele, beismerte előtte, hogy a Koháry utcai bomba szerelésében és elhelyezésében részt vett. A Rassaynak és Miklós Andornak küldött bomba csőkézigránát volt.

A védők azt a kérdést intézik a szakértőhöz, hogy mikor Márffyval beszélt a rendőrségen, látta-e, hogy Márffy össze van verve?

Loch szakértő: – Nem láttam, nem tudok róla.

– Természetes – válaszol hetykén Márffy –, mivel a szakértő urat nem hívták oda, amikor engem vertek.

Márffyt megleckéztetik

Langer elnök: – Konstatálom, hogy elérkeztünk már a türelem végső határához. Majdnem azt állíthatnám, hogy önnek ez a megjegyzése szemtelen volt, ami indokolttá tenné, hogy eltávolítsam. Megállapítom, hogy semmiféle tiszteltet nem tanúsít a bíróság iránt, sőt teljesen renitens a viselkedése. Igaza van, úgy látszik, annak a lapnak, amely megállapította az ön eddigi viselkedéséről, hogy perfidia²⁵ és szemtelenség. Közlöm ezt magával, hogy tudja, milyen vélemény alakult ki magáról. Figyelmeztetem, hogy ha nem tanúsít a jövőben olyan tiszteletet, amely a bíróságot megilleti, és renitens viselkedésével továbbra is akadályozza a főtárgya-

---

²⁵ perfidia = álnokság, árulás.

lás menetét, kénytelen leszek önt a tárgyalás tartamára eltávolítani, és a bizonyítási eljárás során elhangzott tanúvallomásokról utólag értesíteni. Figyelmeztetem azonkívül arra is, hogy fegyelmi büntetésben is részesülhet. Remélem – fejezte be szavait az elnök – nem lesz ok arra, hogy ilyen rendszabályokat alkalmazzunk. Üljön le.

Márffy az elnök szavaira meghajtja magát és szó nélkül leül.

A vádlottak a rendőrségen kényszer nélkül vallottak

Krayzell táblabíró kérdezi, hogy a rendőrségen való beszélgetés alkalmával milyen benyomása volt a szakértőnek, szabadon tett-e vallomást a vádlottak? A szakértő elmondja, hogy Radót például Schweinitzer előszobájában látta szabadon járkálni és kezdetben azt hitte, hogy valami irodaszolga. Egyáltalán nem tette azt a benyomást, mintha össze lett volna verve. Márffy és Varga sem úgy nézett ki. Egyik vádlott sem panaszkodott neki erről.

Bartek védőnek arra a kérdésére, hogy önkéntelenül rajzolta-e le Radó a bombát a rendőrségen, vagy készült-e előzetesen erre a rajzra, a szakértő ezt válaszolja: – Egészen önkéntelenül Márffy, Varga és Radó beismerő kijelentéseiről is az volt a benyomásom, hogy minden kényszer nélkül tették meg előttem is a bombák előkészítésére vonatkozó kijelentéseiket.

Szendró Zsigmond robbantási szakértő precíz rajzok becsatolásával támogatja szóbelileg előterjesztett szakvéleményét, amely mindenben megegyezik az előbb előadottakkal.

A bíróság ezzel befejezte a szakértők kihallgatását, és az elnök felfüggesztette a tárgyalást.

Szünet alatt híre terjedt, hogy Schweinitzer József rendőrkapitány kihallgatása következik, ami rendkívül nagy érdeklődést keltett. Márffy idegesen járkált fogházőrei között és türelmetlenül dörzsölgette a fejét. Egyszerre csak két rendőr lépett a tárgyaló terembe és fölváltotta azt a két fogházőrt, kik eddig Márffyra vigyáztak. A tárgyalóteremben lejátszódott jelenet meg fokozta az izgalmat.

Az elnök, mielőtt elfoglalta helyét, rövid beszélgetést folytatott dr. Kovács Péter fogházügyésszel, majd pedig újra megnyitotta a főtárgyalást és a következőket jelentette ki: – Értesültem, hogy Márffy a tárgyalás során a mellette levő fogházöröknek valami írásokat adott át. Ezért történt, hogy a Márffy őrizetével megbízott két fogházőrt leváltották. A vizsgálat azonnal megejtetett, és dr. Kovács Péter ügyészéi alelnök úr közölte, hogy megvizsgálta azt a cédulát, amelyet a fogházőr Márffytól kapott és sapkájába rejtett. Ez a cédula az ügyész megállapítása szerint semmiféle tiltott közlést nem tartalmazott, csupán csak egyszerű idézés volt.

Az elnök e szavai után újra belépett a két fogházőr a terembe, akiket a fogházőrmester vezetett és elfoglalták helyüket Márffy mellett, a két rendőr pedig eltávozott a teremből.

– Nagyon vigyázzanak, hogy viselkedésükkel ne tegyék magukat gyanússá! – szólt a fogházörökhöz az elnök.

Szembesítés

Az elnök ezután elrendelte Tihanyinak és Ruszkó Margitnak szembesítését. Tihanyi a következőket mondja Ruszkó Margitnak a szemébe: – Én éppen újságot olvastam a hivatalban, amelyikben az erzsébetvárosi merényletről volt szó, amikor ön eldicsekedett vele, hogy erről a merényletről már előre tudott, mert egy fiatalember mondotta önnek, hogy olyanféle fog történni, amit Budapesten még sohasem láttak, és hogy a zsidók repülni fognak.

Ruszkó Margit: Nem igaz, hogy mondhat maga ilyet? Ez hazugság!

Elnök: – No csak ne ilyen durván! Nem muszáj ilyen kifejezéseket használni. Miért járt el a maga szája?

– Kérem, méltóságos uram, ismétlem, én ezt nem mondtam Tihanyinak. Egyáltalán nem tudtam a merényletről.

A védők ellenzik Tihanyi megesketését, a bíróság a vádhatóság képviselőjének indítványára megesketi.

Schweinitzer rendőrkapitány kihallgatása

A hallgatóság feszült figyelme közben hívja most a terembe az elnök Schweinitzer József rendőrkapitányt. Mielőtt azonban kihallgatását megkezdené, figyelmezteti, hogy a perrendtartás értelmében csak akkor tehet vallomást, ha a hivatalos titoktartás alól felmentést kapott.

Schweinitzer kapitány erre átnyújtja Langer Jenő elnöknek a főkapitányság alábbi átiratát, amelyben értesíti a büntetőtörvényszéket, hogy Schweinitzer József rendőrkapitány a Márffy és társai bombamerényletére vonatkozó bűnügyben a hivatali titok megtartása alól a bűnvádi perrendtartás 207. szakasza alapján felmentetett.

Schweinitzer kapitány mint tanú elmondja ezután a nyomozás megindítását: – 1924. január első napjaiban Marinovich főkapitánytól azt az utasítást kaptuk, hogy az 1922-ben az Erzsébetvárosi Kör ellen elkövetett bombamerénylet tetteseit nyomozzuk ki, mert az 1922. évi nyomozás pozitív eredménnyel nem végződött. Elsősorban a Jugoszlávia felé vezető nyomokat kezdtük kutatni. Ez a nyomozás negatív eredménnyel végződött. Evvel majdnem egy időben olyan értesítést kapott a főkapitányság, hogy Bécsben a Léderer-palota ellen elkövetett bombamerényletnek magyar vonatkozásai vannak. Ekkor egy detektív-főfelügyelő Bécsbe és Csehszlovákiába utazott. Miután ez a két irány negatív eredménnyel végződött, jónak láttam a merénylet áldozatainak hozzátartozóit beidézni. Azonban ők sem tudtak nyomra vezetni. Nem maradt más hátra, mint az 1922. évi nyomozás iratainak áttanulmányozása.

– Már az áttanulmányozás elején három ténykörülményt vontam magára figyelmünket. Nevezetesen láttuk az iratokból, hogy 1922. április végén emberek eltűntek Budapestről. Eltűnt egyfelől Kasnyik, másfelől pedig ugyancsak a merénylet után Marosi Károly és Radó József. Marosit már ismertem a Miklós Andor és Rassay Károly elleni merényletügyből. Tovább tanulmányoztam az iratokat és előkerült Bayer római katolikus lelkész vallomása. Payer 1922. április 24-én önként jelentkezett a főkapitányságon és elő-

adta, hogy unokaöccse, Radó József elmondta neki, hogy tud az erzsébetvárosi merényletről, sőt Marosi Károly még a tettesek nevét is tudja.

– Ezek az adatok olyan kézenfekvőek voltak, hogy ezeken átsiklani nem lehetett. Marosi a határ menti pénzügyőrségnél teljesített szolgálatot. Kiutaztam Marosihoz. Újabb adatokat nem közölt. Marosival együtt teljesített pénzügyőri szolgálatot Radó József is, aki úgy viselkedet, mint a csínytevésen ért gyermek, amikor kiszálltam a határ menti pénzügyőrségen. Parancsnokának megmondta, hogy valószínűleg a bombamerényletről lesz szó. Radó parancsnokától azt az utasítást kapta, hogy ha része van a dologban, akkor férfiúhoz ülő módon vallja be. Kihallgatása alkalmával beismerte, hogy tud a dologról, és hogy Marosi lakásáról ő vitte el a bombát. Egész lényén és viselkedésén látszott, hogy többet tud, csak nem akar beszélni. Két nap múlva önként jelentkezett vallomásra. Ekkor elmondta, hogy tud ő többet is. Később bevallotta, hogy járt az Erzsébetvárosi Körben, és egész pontosan leírta az Erzsébetvárosi Kört. Nyilvánvaló volt, hogy sokkal többet tud. Látszott, hogy megszólalt a lelkiismerete. Igyekezem értelmére és lelkére hatni, mire fokozott mértékben kezdett észre térni.

– Egy-két nap múlva újra elővezettettem Radót. Észrevettem ugyanis, hogy a nemzetvédelmi osztálynak tett esküje tartja még vissza attól, hogy az igazat megmondja. Figyelmeztettem arra, hogy ez az eskü tételes törvénybe és a büntetőtörvénykönyvbe ütközik, semmi hatálya nincs, általa ne hagyja magát befolyásolhatni. Hivatkoztam vallásos érzületére ennek meg is volt a hatása. Radó mindent beismert, elmondta a szerepét a merényletügyben és utána látszott rajta, hogy megkönnyebbült, ráborult az asztalra és sírt.

A vádlottak padján, fegyőrök között ülő Radó a rendőrkapitány e szavainál félhangosan nevet. Az elnök rászól és figyelmezteti, hogy viselkedjék komolyan Radó föláll és azt mondja:

– A kapitány úr vallomása nem felel meg a valóságnak.

Langer elnök rendreutasítja Radót és figyelmezteti, hogy megbünteti, ha még egyszer hasonló kifejezést tenne.

– Február 3-án délben – folytatja Schweinitzer – Payer lelkész jelenlétünkben beszélt Radóval. Nézd – mondta neki –, ha tettél valamit, valld be, fiatal voltodnál fogva nem lesz annak olyan súlyos következménye mintha a rideg tagadás álláspontjára helyezkednél.

– Radó első vallomásában után szükségesnek tartottuk Marosi előállítását. Vele szemben már nehezebb volt a dolgunk. Egész fellépése dacos volt. Rövid idő múlva, már legközelebbi kihallgatásán meggondolta magát. Azt mondta, hogy Márffy, Chriaszti és Szász az ő megrontói, ők ugrasztották be a Rassay-ügybe. Ugyanakkor elmondta, amit rajta kívül még senki sem tudott: az újpesti zsinagóga ellen tervezett merényletet és azt, hogy a főkapitányság ellen is készült merénylet. Az erzsébetvárosi merényletre vonatkozóan azonban meg mindig tagadott és csak annyit ismert be, hogy vannak bizonyos szálak és közös titkok, amelyek e merényletökhöz fűzik. Az édesanyjával való találkozás és a Radóval való szembesítés után kifakadt: – Undort érzek cinkostársaim iránt, és magamat is utálok, mert feldúltam családom boldogságát. De félttem Márffytól, akit a legnagyobb gazembernek tartok.

Még vallomása befejezése előtt sírva fakadt, és azt mondta: – Félttem most már az anyám életét, mert árulója lettem Márffynak.

– Ekkor már szükségessé vált Márffynak és Marosinak a szembesítése. Márffy a bolondot játszotta, Marosi meg is mondta neki: előttem hiába adod a bolondot, hiszen te magad mondtad nekünk, ha már másképp nem, meg adjuk a bolondot.

– Márffyval keveset foglalkoztam, amikor áthozták az ügyészségről, normális volt. Mihelyt behozták a rendőrségre, már bolond volt. Az egész idő alatt bolondnak tetette magát.

– Márffy előéletére is nyomozást folytattam. Megállapítottam, hogy 1917. április 18-án vonult be Szombathelyre a 83. gyalogezredhez, 1918 augusztusában hadapród őrmesterré nevezték ki, 1919. március 29-én belépett a vörös hadseregbe. Ellenforradalmi tevékenységet soha nem fejtett ki. A honvédelmi minisztérium megállapítása szerint Márffy nem szerepel a tisztek és tisztjelöltek között és kitüntetései sincsenek.

Nem bántalmazták a vádlottakat

– A főtárgyaláson az a vád ért minket – folytatta Schweinitzer a hallgatóság feszült érdeklődése közepette vallomását –, hogy a gyanúsítottakat testi és lelki kínzásokkal bírtuk rá a beismerő vallomásra. Ami a testi kínzásokat illeti, erre vonatkozóan legyen szabad a következőket előadnom: minden nyomozás célja az anyagi igazság kiderítése. Jól tudjuk, hogy veréssel anyagi igazságot kideríteni nem lehet. Főnököm, én és az államrendőrség minden tagja tisztában van azzal, hogy a gyanúsított jogokkal rendelkező ügyfél és hogy soha célra nem vezet, ha úgy kezelik a gyanúsítottat, hogy velünk szemben bizalmatlan. A krimináltaktika és krimináltechnika is ellene szól az erőszak alkalmazásának. Ilyen nem is volt, és ha ilyen állítatják, akkor ez nem felel meg a valóságnak.

– Kötelességem tiltakozni, és visszautasítani azokat az inszINUÁCIÓKAT, amelyekkel az államrendőrség tagjait elhalmozták. Ez egy teljesen alaptalan, de igen jól kidolgozott machináció műve. Mindezek a kísérletek csak azt célozzák, hogy a rendőrség kompromitáltassék, és az ügy elhomályosítottassék.

Becsatolja a detektívjelentéseket és a hivatalos feljegyzést az ÉME 1924. április 8-án tartott bizalmas értekezletéről, amelyen Márffy ügyében hosszabb megbeszélés után elhatározták, hogy a rendőrség nyomozását a következőképpen fogják illuzórikussá tenni, és minden eszközzel megghiúsítására törekedni: először igazolni fogják alibitanúkkal, hogy Kasnyik április 2-án vasárnap nem járt az Erzsébetvárosi Körben, hanem a rákospalotai templomban volt. Másodszor úgy kell beállítani Radó vallomását, hogy a rendőrségen pénzzel bírták rá vallomásának megtételére. Márffy az ügyészségen egy cellában volt egy ügyvéddel, aki csalás és sikkasztás miatt őrizetben volt.

Vasek Ernő védő idegesen közbekiált: – Ki volt az? Én nem voltam! Ha ezt állítja a kapitány úr, akkor hazudik!

Langer Jenő elnök: – A védő úr óvadék ellenében van szabadlábba helyezve, le volt tartóztatva. Méltóztassék leülni.

Bartek védő: – A rendőrkapitány úr itt tanú, tessék felelni a védő kérdésére.

Az elnök: – Én fogok kérdést intézi a kapitány úrhoz.

Ulain Frenc felkapja irattaskáját és gyors léptekkel otthagyja a termet.

Az elnök ezután megkérdi az ügyészt és a védőket, hogy van-e észrevételük a rendőrkapitány vallomására. Az ügyésznek nincs, Hindy Zoltán védő pedig védőtársai nevében is a következő nyilatkozatot teszi: –A védők nem élnek azzal a jogukkal, hogy kérdést intézzenek Schweinitzer rendőrkapitányhoz, mert hiszen ezzel alapot adnának arra a perrend szerint meg nem engedett dologra, hogy a rendőrkapitányt mint a nyomozás vezetőjét itt tanúképpen kihallgassák.

A vádlottak kérdései a rendőrkapitányhoz

Márffy intéz ezután kérdéseket Schweinitzer rendőrkapitányhoz és azt akarja megállapítani, hogy ő igenis részt vett az ellenforradalomban, és a vörösök egy ízben az édesapja szemeláttára majdnem felakasztották.

– Órák hosszat kényszerített a kapitány úr – folytatja Márffy –, hogy nézzek a szemébe, a cigarettafüstöt a szemembe fújta. Egy alkalommal pedig Haim detektív a kapitány úr jelenlétében belém rúgott.

Schweinitzer rendőrkapitány Márffynak ezekre a kijelentéseire az elnök felé fordulva, egyenként megjegyzi, hogy nem felelnek meg a valóságnak.

– Nézzen a szemembe, kapitány úr – szól oda Márffy a rendőrkapitánynak. – Ne féljen tőlem.

Az elnök erőiesen leinti Márffyt azzal, hogy a tanúnak a bíróság felé kell fordulnia. – Különben is az ön elbizakodottsága háttartalan – állapítja meg az elnök Márffyhoz fordulva.

– De kérem, méltóságos elnök úr – felel Márffy –, ez aztán igazán felháborító. Tessék megérteni a mi helyzetünket is.

Elnök: – Miért nem védekezett eddig ezekkel?

– De kérem, éppen ezért jelentettem föl a vizsgálóbíró urat is vagy négy ízben, hogy nem vette tudomásul ezeket a bejelentéseket így van? – fordul az elnök felé hetyke hangon.

Marosi, Varga és Radó fenntartják, hogy őket a detektívek verték.

Az elnök két vádlottat és egy védőt megbüntetett.

– A kapitány úr mindig ott volt, valahányszor engem vertek – kiabálja ingerült hangon Radó –, és ha most letagadja, akkor egyszerűen gazember és zsidóbérenc!

Az elnök Radónak erre a durva kifakadására kemény hangon jelenti ki: – Ezért a kifakadásért háromheti szigorú fogságot kap. Majd megtudja aztán, hogy mi az.

Szász József akar még valamit mondani. Az elnök azonban nem engedi meg, hogy más körülményre kitérjen. Szász ingerülten folytatni akarja beszédét és közben gorombaságokra ragadtatja magát, a rendőrkapitány eljárását „szélhámosságnak” jellemezve. Az elnök ezért Szász Józsefet is megbüntette egy heti szigorított fogsággal.

Ezután Radó ugrik fel újból, hogy kérdései vannak. Az elnök leülteti: – Maga ugyanis az imént ahelyett, hogy kérdéseket tett volna fel, durván gorombáskodott a rendőrkapitány úrral.

– Kérem, felháborodik az ember – veti oda Radó hetykén –, amikor látja, hogy a rendőrkapitány úr szemtelenül hazudott.

– Ezért a kijelentéséért újabb egyheti szigorított fogságot kap! – szól rá erélyesen az elnök.

Az elnök ezután elbocsátja Schweinitzer rendőrkapitányt, aki meghajol a bíróság előtt, és kemény léptekkel hagyja el a termet.

– Ne menjen el, rendőrkapitány úr! Maradjon itt! – kiáltják utána kórusban a védők. – Vannak még előterjesztések!

Schweinitzer rendőrkapitány azonban hátra sem fordul, eltávozik a teremből. Leghangosabb a védők közt dr. Bartek, akit a tiszteletlen magaviseletéért a törvényszék egymillió korona pénz bírságra ítélt el. Bartek felfolyamodást jelentett be ez ellen.

Végül dr. Marcell védő kéri, hogy a bíróság foglalja le a Schweinitzernél lévő könyvét, melyből megállapítható, hogy Radót nem vették fel a nemzetvédelmi osztályba, tehát megdőlt az a

vád, hogy Radónak tudnia kellett a Dohány utcai eseményekről és a merénylet napján azokban tevékenyen közreműködött.

Több hozzászólás után, amikor a tárgyalóteremben már nagyon izgatott volt a hangulat, az elnök félbeszakította a mai főtárgyalást azzal a kijelentéssel, hogy a bíróság a védőknek ez utóbbi indítványát még további mérlegelés tárgyává teszi.

A tárgyalást holnap délelőtt folytatják.

5.

Pesti Hírlap, 1929. november 29, p. 9–11.

**Márffyra, Marosira és Szászra halálbüntetést kér az ügyész
„A nemzetvédelmi osztály nem volt katonai alakulat”**

– mondja gróf Csáky honvédelmi miniszter

Gróf Bethlen István miniszterelnök és fia

soha nem ismerték Márffyt

A bíróság feleslegesnek tartotta a bizonyítás kiegészítését

Dolowschiák ügyességi alelnök nagy vádbeszéde

A Márffy-pör mai tárgyalásán egy jól megszerkesztett dráma fölépítéséhez hasonlóan fokozódott az izgalom.

A tárgyalás megnyitása után az elnök kihirdette a törvényszék határozatát, amely szerint a védők részéről a bizonyítás kiegészítésére előterjesztett indítványának elfogadásával elrendeli a Márffy és az édesapja között lefolyt levélváltás fölolvadását. Az egyik levélben, amely ez év júniusában az ügyességi fogházban íródott, Márffy a részletek halmozásának gyanút keltő bőségével igyekszik atyjának a memóriáját fölfrissíteni annak az igazolására, hogy az erzsébetvárosi merényletet megelőző kritikus napokban otthon tartózkodott. „Az elmúlt idő alatt rájöttem...” írja öt hónappal azután, hogy Schweinitzer kapitány ebben az ügyben kihallgatta. Mintha a súlyos váddal terhelt embernek nem hirtelen és villámgyors készséggel jutna eszébe az ilyen minden gyanú alól tisztázó alibi. Márffy édesapja nem is tud mást válaszolni erre a

levélre, csak azt, hogy most már neki is „úgy tetszik”, hogy április elsején és másodikán a fia csakugyan Kismegyeren időzött.

*

A levelek ismertetése után a bizonyítás kiegészítése tárgyában hozott végzés indokait olvasta föl Krayzell bíró.

Az elnök egyszerre félbeszakítja a felolvasást és bejelenti, hogy gróf Csáky Károly jelentkezett tanúként, és már el is rendeli a honvédelmi miniszter kihallgatását. Ez az intézkedés hirtelen viharzást vált ki a védők soraiban. Egymás után ugrálnak föl, hogy bejelentsék semmisségi panaszukat, amiket az elnök leki-csinylő kézmozdulattal vesz tudomásul. „A bíróság csodálatos szervilizmusa” – mondja Ulain, az elnök azonban a füle mellett engedi el ezt a sértő kifejezést, mert időközben gróf Csáky Károly már belép a terembe.

A titkos alakulatok, a Kettőskereszt Vérszövetség, a karhatalmi szervezetek. A honvédelmi miniszter szükségesnek tartotta, hogy ezeknek a szervezeteknek az államhoz való viszonyáról nyilvános tárgyalás keretében és eskü szankciója alatt tájékoztassa a bíróságot és a közvéleményt. Miután a vallomás utolsó szava elhangzott, a védők kérdések özönével esnek neki a miniszternek. Hiába minden keresztkérdés, a miniszter megmarad annak a hivatalos megállapítása mellett, hogy ezek az alakulatok semmiféle hatósági jelleggel nem rendelkeztek. És megismétli: a Kettőskereszt Vérszövetséget azért kellett föloszlatni, mert a szövetség egyes tagjai súlyos bűncselekményeket követtek el.

*

A honvédelmi miniszter vallomása után az elnök pár percre felfüggeszti a tárgyalást. Szünet alatt a vádlottak, védők, börtönőrök gomolygó tömegében egyszerre, egészen váratlanul megjelenik Bethlen István alakja. Strache főügyész kalauzolta be a terembe és mutogatja neki azt a kis asztalt, amely előtt a tanuknak meg kell állaniuk. Bethlen Márffyéknak háttal áll, zsebre dugott kezekkel

beszélget a főügyésszel. Márffy egyszerre észreveszi: szélesre és vigyorgóra derül az arca, átsugárzik rajta a büszkeség és a boldogság, hogy az ő ügye Magyarország kormányának az első emberét is megmozgatta. Ettől a perctől fogva nem veszi le szemét a miniszterelnökről. Folytonosan izeg-mozog, alig tudja türtőztetni az izgatottságát.

A bíróság hirtelen visszatér. Az elnök újra megnyitja a tárgyalást. Az ügyész kéri Bethlen István kihallgatását, a bíróság elrendeli. A miniszterelnök már pontosan ott áll, ahová a főügyész kézzintése az imént a helyét kijelölte. Vallomását azonban nem kezdheti meg, mert föl pattan Ulain, hogy semmiségi panaszt jelentsen be és szenvedélyes szavakkal támadjon a bíróságra. Közben egy rendreutasítást is kiérdemel az elnöktől. Őt követi egy másik védő, azután az ügyész. A miniszterelnök a nagy csetepaté közben nyugodtan áll a bírói emelvény előtt, mindig a szónokok felé fordul, minden szót figyel és azzal a bajusza alá rejtőző, alig észrevehető mosollyal, amely sajátsága, szemmel láthatólag jó mulat a jogászok szörszálhasogatásán. Végre ő is szóhoz juthat. Az elnök székkal kínálja. Háttal Márffy felé leül.

Márffy összefont karokkal hátradől a helyén és feszült figyelemmel mered a miniszterelnökre. Bethlen ezt vallja:

– Márffyt tudomásom szerint sohasem láttam. Ezt az embert nem ismerem!

Márffy ideges mozdulattal változtat a helyzetén, gúnyosan mosolyog, a fejét csóválja.

Bethlen folytatja: – ... tudomásom szerint a fiaim egyike sem látta soha, és nem is ismeri...

Márffy most dühösen felszisszen. Félhangosan dörmög valamit. Grimaszt vág, azután fölnevet és a fejét csóválja. A védői pad szélén ülő ügyvéd leszól hozzá valamit, Márffy a kezével integet, mintha azt mondaná, majd ő elintézi Bethlent. A védők közül egyszerre három is felugrik, hogy Bethlenhez kérdéseket intézzen. Egyszerre azonban mindannyiuknak a pecsenyéje kútba esik. Az elnök kijelenti, hogy miután a miniszterelnök a hivatalos titoktartás alól fölmentést nem hozott magával, a kormányzat ügyeit illető kérdések föltevését nem engedi meg. Miután pedig a törvény-

szék Márffy személyes összeköttetései tárgyában eddig sem engedte meg a kérdéseket, ilyen irányban sem lehet tovább faggatni a miniszterelnököt. Ebből új csetepaté keletkezik az elnök és a védők között, aminek az elnök ezzel vet véget: – További vitának helye nincs!

– Igen is van! – kiáltja szenvedélyesen Ulain. – A vádlottaknak is joguk van kérdéseket föladni és észrevételeiket megtenni.

Márffy azonnal megfogadja Ulain tanácsát. Fölugrik: – És én kérdezni is akarok.

Most már egészen botrányos zűrzavar támad a teremben. Ahány védő van, az mind az elnök felé ordít, valamennyit túlüvölti Márffy hangja: – Letagad mindent a miniszterelnök úr!

Egy pillanatnyi elképedés. Mély csendben szólal meg az elnök: – Ezért a kijelentésért nyolcnapi magánfogsággal büntetem.

Márffy a kezében levő irattáskát úgy odavágja a padhoz, hogy csak úgy csattan, és visszaveti magát a helyére. Egészen sápadt, szinte magánkívül van az izgalomtól. Halk, visszafojtott hangon káromkodik; két szót megérték belőle. Az egyik szó ez: – ... Istenét!

Az elnök újra megszólal: – Az örök vezessék ki Márffyt a teremből!

Az örök már viszik is. Márffy azonban, amíg ki nem tuszkolják az ajtón, hisztériás izgalomban tovább ordít: – Ez nem igazságszolgáltatás! Én igazságot akarok! Ez politika! Az elnök politizál!

– Ezért még újabb nyolcnapi magánfogházzal büntetem! – jelenti ki az elnök.

– Annyi baj legyen! – hangzik még a Márffy hangja a küszöbről. Azután bezáródik mögötte az ajtó.

A védők között azonban tovább viharzik az izgalom. Ulain ott folytatja, ahol Márffy abbahagyta: – Erőszak, ami itt folyik! Ez nem igazság!

– Százezer korona pénzbírság! – vágja rá az elnök, aki meglepő lélekjelenléttel állja a nyolcszoros gyilkossággal vádolt terroristavezér és a védői kar egyesült rohamát.

... Különös dolog ez: Ulain és fajvédő társai milyen mélységes erkölcsi fölháborodás hangján utasítgatják vissza a nemzetgyűlésen az olyan kritikát, amelyik szerintük a bíróság tekintélyét sérti. Azt mondják: destrukció az, ha valaki kikezdi a független bíróság presztízsét. Egy rendreutasítás és egy pénzbírság mutatja, hogy Ulain a mai tárgyaláson nem helyezett ekkora súlyt a bíróság iránt való tiszteletre. Úgy látszik, a bíróság tisztelete és a tekintélye csak akkor fontos a fajvédő uraknak, ha a bírói ítélet vagy a bírói határozat kedvükre való.

A bombamerényletek ügyének főtárgyalását kétnapi szünet után pénteken reggel folytatta a büntetőtörvényszék.

Dr. Langer Jenő kúriai bíró, a főtárgyalás elnöke a tárgyalás megnyitása után kijelentette, hogy a bíróság kihirdeti a bizonyítás kiegészítését kérő indítványok dolgában a törvényszék határozatát.

Dr. Krayzell Miklós táblabíró fölolvasta aztán az írásba foglalt határozatot, amely szerint a törvényszék hivatalból elrendelte a bizonyítás kiegészítse céljából Márffy Józsefnek 1924. március 24-én édesatyjához, a kismegyeri állomásfőnökhöz intézett levélnek ismertetését, valamint Márffy atyjának fiához, június 9-én küldött válaszát. Elrendeli Balla Papp Gézának a budapesti rendőrségen 1924 augusztusában tett vallomásának felolvasását. Elrendeli a nemzetgyűlés 1923. november 29-én Rakovszky Iván belügyminiszternek Eckhardt Tibor felszólalására adott válaszát.

Azonban a védelemnek a bizonyítás kiegészítését célzó összes egyéb indítványait elutasítja.

Ezután utasítást ad az elnök, hogy olvassák fel Márffynak édesatyjához intézett levelét. Márffy hálasan köszöni a fogházba küldött dolgokat, majd rátér arra, hogy ő 1922. április elsején és másodikán tényleg odahaza volt. Kéri édesatyját, hogy nézzen utána, van-e ilyen sürgöny. Erre édesatyjának feltétlenül emlékeznie kell.

Márffy édesatyja válaszlevelében azzal felelt fiának, hogy arra emlékszik, hogy Károly király halálakor elrendelték a gyászlobo-

gó kitűzését. – Úgy tetszik, április elsején hazajött fia, de másodikán már elutazott Kőszegre.

A levelek felolvasása után Krayzell bíró a törvényszék határozatának indokolását olvassa fel. – Minden vádlottnak legelemibb védekezése – mondja a bíróság határozata –, hogy alibijét igazolja. Márffynak azonban letartóztatása után csak fél esztendő múlva jutott ez eszébe. Édesapja nem emlékszik határozottan arra, hogy április 2-án otthon lett volna a fia. Nizsalovszky Géza kihallgatását azért, mellőzte a bíróság, mert a Dohány utcai tüntetésből kifolyólag tizennégy napi fogházra ítélték, vallomása tehát megbízhatónak nem fogadható el. Elég bizonyítéknak tartja a bíróság a csatolt fényképes bizonyítványt arra, hogy Radó tagja az ÉME-nek. A pokolgépre vonatkozóan a fegyverszakértők már kielégítő magyarázatot adtak.

Nem rendeli el a bíróság a bizonyítást arra vonatkozólag, hogy a fogházba való átkísérésük után Márffyék azonnal panaszkodtak bántalmazásukról, mert az átkísérésnél nem volt rajtuk semmi nyom.

Mikor Krayzell bíró az indokolás olvasásának e részéhez ért, bejött a terembe dr. Paulay Gyula törvényszéki bíró és valamit sügött Langer elnök fülébe.

A honvédelmi miniszter tanúvallomásra jelentkezik.

– Ebben a percben értesültem arról – mondta ekkor az elnök –, hogy gróf Csáky Károly honvédelmi miniszter tanúvallomást akar tenni. A törvényszék határozatának felolvasását félbeszakítom s elrendelem a miniszter kihallgatását.

Kiszely védő semmiségi panaszt jelent be, mert a tanú kihallgatását senki sem indítványozta.

Dr. Dolowschiák Mihály ügyészégi alelnök indítványozza, hogy hallgassák ki a honvédelmi minisztert.

Vasek és Bartek védők izgatottan közbekiáltoznak, majd Ulain ugrik fel és azt hangoztatja, hogy semmiségi panaszt jelent be, mert példátlan az igazságszolgáltatás történetében, hogy egy tanú egyszerűen beüzenjen, hogy vallani akar.

Ulain még javában beszél, amikor belép gróf Csáky honvédelmi miniszter és a bírói emelvény elé áll. Langer elnök, Ulainnal nem is törődve, azonnal miniszter felé fordul, és személyi adatait mondatja vele jegyzőkönyvbe.

Gróf Csáky átnyújtotta a kormányzó iratát, amely szerint a honvédelmi minisztert a hivatali titoktartás alól felmenti.

– A lapokból, értesültem – mondja a miniszter –, hogy a védelem súlyt helyez a nemzetvédelmi osztály és a katonaság viszonyára. Magam is kíváncsi vagyok, hogy ne maradjon homályban ez a kérdés. A bolsevik uralom felbomlása után több mint ötven polgári szervezet működött azzal a céllal, hogy a bolsevista veszély elejét vegye. Berzeviczy tábornok²⁶ akkori vezérkari főnök egységes szervezetbe tömörítette ezeket, amely a Kettőskereszt Vérszövetség név alatt működött. Ez a trianoni békeszerződés előtt volt. Annyiban állott katonai vezetés alatt a Vérszövetség, hogy egy katonai központban tartották nyilván a társadalmi úton önként beszervezett tagokat. Ez a szervezet csak egyszer lett igénybe véve a királypuccs alkalmával. A puccs lezajlása után a fegyvereket beszédtek. Zsoldot olyan formában, ahogy azt itt elő-

---

²⁶ Berzeviczy Béla (1870–1922) katonatiszt, tábornok, a honvéd vezérkar főnöke. A bécsűjhelyi Terézia Katonai Akadémián végzett, 1980-ban avatták hadnaggyá. Az Osztrák–Magyar Monarchia hadseregében csapatszolgálatot teljesített, 1899-től a bécsi II. hadtest parancsnokságán beosztott vezérkari tiszt, 1906-tól a magyar honvédség lovassági felügyelőjének vezérkari főnöke volt. Az I. világháború idején harctéri szolgálatot teljesített, több hadtest parancsnokaként szolgált. A monarchia összeomlását követően se regtestével visszatért Magyarországra, a kassai katonai kerület parancsnoka lett. 1919-ben nyugállományba helyezték, de szolgálatra jelentkezett a Nemzeti Hadsereg síófoki Fővezérségénél. Horthy Miklós kinevezte a kaposvári katonai körlet parancsnokává. Később a Honvédelmi Minisztérium VI. csoportfőnöke, majd 1919-ben a Honvéd Vezérkar főnöke lett. Jelentős szerepe volt az első világháborúban összeomlott magyar hadsereg újjászervezésére tett kísérletekben, a Horthy-féle Nemzeti Hadsereg Magyar Királyi Honvédséggé történő átalakításában, illetve ezzel együtt az országszerte tevékenykedő irreguláris katonai alakulatok leszerelésében és/vagy regularizálásában. 1920 augusztusában altábornaggyá léptették elő, 1922-ben, Budapesten hunyt el.

hozták, nem kaptak ezek a szervezetek. A kormány bizonyos alkalmakor rájött arra, hogy ezek az alakulatok törvényellenes cselekedetekre ragadtatták magukat. Ilyen volt például a Kovács testvérek esete. Szükséges volt tehát, hogy a kormány a Kettős-kereszt vérszövetséget és a nemzetvédelmi osztályokat fölosztassa, ami meg is történt. A nemzetvédelmi osztályok sohasem voltak katonai alakulatok és nem állottak katonai parancsnokság alatt. A nyugat-magyarországi felkelés idején ezek a szervezetek a kormány intenciója ellen dolgoztak, és közbe is lépett a kormány, amikor megtudta, hogy ezekből csapatok vonultak Nyugat-Magyarországra.

A védők intéztek ezután egész sereg kérdést a miniszterhez, aki hangoztatta, hogy parancsot adott ki, amely szerint minden fegyvert be kell szolgáltatni, nincs azonban kizárva, hogy egyesek nem tettek eleget ennek a parancsnak. Az egyetemi karhatalmnál állandóan voltak fegyverek, de ezek sem voltak katonai szervezetek.

Gróf Bethlen miniszterelnök megcáfolta Márffy vádaskodását

Szünetet rendelt el azután Langer elnök, de alig, hogy kivonult a bíróság, bejött a terembe gróf Bethlen István miniszterelnök.

A bíróság azonnal visszatért, és Dolowschiák ügyész indítványozta a miniszterelnök tanúkénti kihallgatását.

Ulain Ferenc indulatosan tiltakozik a miniszterelnök kihallgatása ellen és felszólalását azzal végzi, hogy a törvényeket nem urak, de mindenki számára csinálták.

Az elnök erőlyesen csenget. Bartek védő szintén perrendellenesnek mondja a miniszterelnök kihallgatását és olyan izgatottan beszél, hogy az elnök ismételten kénytelen rácsengetni.

Dolowschiák ügyész a védők folytonos kiáltozásai közben fejtegeti, hogy a bizonyítási eljárás még nincs befejezve, a bíróságnak tehát joga van közben tanúkihallgatást elrendelni. A nagy izgalomban a védők padjairól felhangzó állandó kiáltozás közben a miniszterelnök nyugodtan áll a bírói emelvény előtt.

Amikor a védők kórusban bejelentik semmiségi panaszukat, Langer elnök a miniszterelnök felé fordul és figyelmezteti, hogy azokról a dolgokról, amelyekről a hivatali titoktartás alól felmentést nem kapott, nem tehet vallomást.

– Én nem hivatalos ügyekre nézve óhajtok nyilatkozatot tenni, de privát ügyekre – mondja a miniszterelnök. – Az egyik vádlott ugyanis a tárgyalás során olyan kijelentést tett, amelyek privát személyemet is érintették. Erre óhajtok reflektálni. Márffy részéről több alkalommal olyan kijelentés hangzott itt el, miszerint személyes érintkezésben állott velem, családommal, járatos volt hozzánk és fiaimmal teniszezett.

Elnök: – Nagyméltóságod autóján járt, azt is mondotta.

Bethlen: – Ezek semmi egyebet nem céloztak, mint hangulatkeltést. Ezzel szemben kijelentem, hogy Márffyt soha nem láttam. Ezt az embert nem ismerem.

Hangosan fölnevet a vádlottak padján Márffy.

Bethlen: – Fiaim egyike sem látta soha, nem is ismeri.

Az elnök: – A törvényszék ebben a tekintetben más állást foglalt. Én Márffyt az erre vonatkozó kérdések feltevésében több alkalommal eltiltottam. A védelem nem azonosította magát Márffyval. Most sem engedek tehát a miniszterelnök úrhoz e kérdésre vonatkozólag sem kérdést, sem észrevételt tenni.

– Mi pedig kérdezni akarunk! – kiáltják egymás után a védők.

Bartek és Hindy védők semmiségi okot jelentenek be, amire az elnök kijelenti, hogy további vitának helye nincs.

Ulain ugrik azonban most fel és az elnökkel szembeszállva, így kiált: – Igenis van – kiáltja Ulain –, joguk van a vádlottaknak is kérdéseket feladni.

Márffy is felugrik börtönőrei mellől és szinte ordít az elnök felé: – És én kérdezni is akarok. A miniszterelnök mindent letagad.

– Ezért a kijelentéséért nyolcnapi szigorított magánfogsággal büntetem Márffyt – mondja az elnök –, fogházörök, azonnal vezessék ki a tárgyalóteremből.

Miközben Márffyt kivezetik a teremből, Ulain indulatosan csapkodja öklével az asztalt és folytonosan ezt kiáltja: – Komédia! Komédia itt ez az egész!

Márffyt a börtönörök kifelé vezetik, de a terem közepén megáll és az elnök felé kiált: – Az elnök politizál. Ez nem igazságszolgáltatás! Politika itt minden!

A két ór Márffyt szinte erőszakkal lökdösi a kijárat felé, de folytonosan visszakiaált.

– További nyolcnapi szigorított magánzárkával büntetem ezért a viselkedésért – szól Langer elnök Márffy után.

– Annyi baj legyen – mondja Márffy az ajtóból az elnök felé fordulva, és tovább akar beszélni, a börtönörök azonban előrelökik.

Az izgalmas jelenet megtörténte után gróf Bethlen István miniszterelnököt az elnök elbocsátja, miután megesketését nem indítványozták.

Krayzell bíró tovább olvassa a bíróság határozatát, majd néhány perc múlva az elnök intézkedik, hogy vezessék be Márffyt.

– Figyelmeztetem – szól az elnök Márffyhoz –, hogy tisztességesen viselkedjen.

Márffy szólni akar, de az elnök erélyesen leinti. A börtönörök pedig helyére vezetik.

Krayzell bíró a törvényszék határozatának utolsó részét olvassa még fel, a bíróság nem tartja fontosnak annak a bizonyítását, hogy Marosi verésre vallott-e a rendőrségen, mert ez egyrészt meg van cáfolva, másrészt a vizsgálóbíró előtt ezt a vallomását kiegészítette.

A védők ezután sorra semmiségi panaszt jelentenek be, mert a bizonyítás kiegészítésit nem rendelték el abban az irányban, ahogy azt indítványozták. Elrendeli ezután az elnök Rakovszky belügyminiszter ez évi november 14-i beszédének a felolvasását, majd felolvassák Balla Pap Géza vallomását.

A bizonyítási eljárás ezzel befejeződött, és az elnök szünetet rendel el.

A szünet után Ulain Ferenc bejelenti, hogy amikor a miniszterelnök eltávozott, csendes hangon az ajtóból visszaszólt, a vádlotakra értelmezve: „Majd kaptok ti!”

– Miután semmi bizonyíték nincs arra – mondja az elnök –, hogy ez a kijelentés tényleg elhangzott, ezt a bejelentést nem is

vesszük jegyzőkönyvbe. Az elnök felkéri Dolowschiák ügyész-ségi alelnököt a vádbeszéd megtartására.

A vádbeszéd

Az ügyész először az Ébredő Magyarok Egyesülete keletkezésével foglalkozik.

– Minden tisztességes ember azt várta – mondta az ügyész –, hogy olyan tagjai lesznek ennek az egyesületnek, akik kellő lelki fegyelmezettséggel bírnak, amely őket a bűncselekmény elkövetésétől visszatartja. Ezzel szemben, ha a lefolyt öt év történetét vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy ha a többség talán megfelelt ennek, de sokan akadtak, akik az egyesületben elhangzott beszédek és bizonyos irányú sajtópropaganda hatása alatt nemcsak antiszemita érzelmüknek adtak kifejezést, hanem szokatlan tömegét követték el a bűncselekményeknek. Fiatalemberek, akik büszkén mondták magukat az ÉME tagjainak, több ízben támadták meg a közösséget, ártatlan polgárokat, békés járókelőket vertek, ütlegettek. Ezek a jobboldali kilengések 1920 végén befejeződtek, és ez indította a kormányt és a nemzetgyűlés többségét arra, hogy úgy a jobboldali, mint a baloldali bűnösöknek amnesztiát adjanak. A kormányzó hangsúlyozta 1921 novemberében és decemberében, hogy ez az utolsó amnesztia.²⁷

Minden jóérzésű ember azt várta, hogy a szélsőséges emberek észre térnek és megszívlelik az államfő bölcs intését. Azonban nem így történt. Titkos kommunista csoportok ütötték fel fejüket, másrésről pedig egy eddig szokatlan, balkáni ízű merényletsorozat következett be.

Néhány hónappal az amnesztia után következett be az Erzsébetvárosi Kör elleni bombamerénylet, amelyben nyolc tisztességes és közbecsületben álló polgár lelte halálát, és huszonhárom

---

²⁷ Horthy Miklós kormányzó 1921. november 3-án kollektív amnesztiával mentesítette a tisztí különítményeseket és más nacionalista fegyvereseket a fehérterror ideje alatt elkövetett atrocitások, gyilkosságok miatti felelősségre vonás alól. PATAKI Ferenc, *Az ellenforradalom hadserege 1919–1921*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 1973, 270.

polgár sebesült meg. Felmerült a kérdés, micsoda titkos társaság működik Budapesten, amely isteni és emberi törvényt semmibe véve ilyesmire vetemedik? A nyomozás megindult, de ez a merényleket nem izgatta. Tovább végezték üzelmeiket. Jött a Koháry utcai merénylet, a Rassay Károlynak, Miklós Andornak küldött bomba, a csehszlovák követség, az újpesti zsinagóga elleni merénylet, azután a francia követség kapujába tettek füstölő bombát, és bombával fenyegették meg a francia követet, a nemzetgyűlés elnökét és a rendőrség főkapitányát. Sok idő telt el a merényletek óta és sokszor avval a gyáva, alattomos váddal illeték a rendőrséget, hogy része van abban, hogy ilyen soká nem derültek ki a bűncselekmények. Ezt a vádat a legerélyesebben visszautasítom.

– Kik ezek az emberek? Kik voltak társaik – mondja ezután az ügyész és megkezdi Márffy társaságának a bemutatását. Ismerteti Márffy személyi adatait és felsorolja a társait. Chriaszty, Marosi, Szász, Nesz Károly, Drenka, Horváth-Halas, Varga Lajos és Vargha Ferenc, Kiss Ferenc és mások tartoztak Márffy szűkebb társaságába. Kiemeli, hogy valamennyien az Ébredő Magyarok Egyesületének és a nemzetvédelmi osztálynak voltak a tagjai.

Fejtegeti, hogy az Ébredő Magyarok Egyesülete belföldi és külföldi propagandát űzött, sportosztálya volt, nemzetvédelmi osztálya. A nemzetvédelmi osztályok csak megbízható bajtársakat vettek fel, akiknek az utasításokat habozás nélkül kellett teljesíteniük.

Vérbíróságokat is állítottak fel, a IX. kerületben éppen Márffy rendelkezett a vérbíróság felállításáról, ezzel a bajtársak élete tétetett le a kezébe.

Az volt a hiedelem a nemzetvédelmi osztály tagjai között, hogy vezérüknek, Márffynak mindenekre kiterjedő hatalma van. Radót és Marosit különös szeretet fűzte egymáshoz. Ez adja a magyarázatát annak, hogy dacára a közös bűn titkának, nem voltak hajlandók a közönséges bűncselekményeket sem elárulni. Amikor fiatal emberek kerültek ide a bíróság elé tanúkihallgatásra, vádlottak nézése, kérdéseik, a tanúk rögtöni feleletei, a terhelő részre való nem emlékezések mind azt mutatták, hogy még most

is mekkora az összetartás ezek között az emberek között. Márffy abban a hitben élt, hogy őt senki ezen a világon, semmiféle földi igazságszolgáltatás soha felelősségre nem vonhatja ezekért a bűncselekményekért.

Az erzsébetvárosi bombamerényletet Márffyék követlék el.

Márffy József állandóan tagadta, hogy neki az Erzsébetvárosi Kör elleni merénylet megtervezésében, kigondolásában, kivitelében része lett volna. Szász is tagadott, Marosi már a rendőrségen részletes beismerést tett avval, hogy ő Márffy hatása alatt állott. Világosan elmondotta, hogyan szállították el a bombát a IX. kerületi ÉME helyiségéből. A legnagyobb részletességgel olvassa az ügyész a vallomásokat, amikor az elnök egyszerre félbeszakítja azzal: – Ezek a vallomások már ismertetve voltak.

– Kénytelen vagyok bizonyítani a bűncselekmények elkövetését. – mondja az ügyész.

Elnök: – Kérem ezt lehetőleg szóval előterjeszteni.

Az ügyész: Ezeket lehetetlenség kívülről idézni. Igen sok ideig dolgoztam én ezek összeállításán. Két hétig éjjel-nappal dolgoztam, hogy megmutassam, hogy csakugyan vannak bizonyítékok.

Gúnyos megjegyzések kísérik az ügyész kijelentését a védői székekből.

Az ügyész tovább olvassa a tárgyaláson elhangzott terhelő vallomásokat, amelyek szerint harminc diáksapkás ébredő tüntetett a merénylet idején a Dohány utcában és éltette a Körrel szemben a merényletet. Rátér Kasnyik János eltűnésére, holttestének megtalálására, majd Payer István plébános és Rogátsy Kálmán drogériái tulajdonos terhelő vallomásaira. Felolvassa Ruszkó Margit vallomását, akinek Szász előre bejelentette, hogy olyan valami történik Budapesten, ami még nem volt: a zsidók repülni fognak.

Ismerteti ezután az ügyész a Koháry utcai merénylettel kapcsolatos vallomásokat, majd a Rassay és Miklós Andor, a csehszlovák konzulátus elleni merényletre tér át, majd ismerteti azokat a vallomásokat, amelyek arról szólnak, hogy Vargha az ágyában és a díványban ekrazitot tartott.

Vargha ennél a pontnál egyszerre csak feláll és az újságírók számára a terembe betett asztalhoz megy és a mögé áll. A két ór kétoldalt Vargha mellé állott.

– Baja van? – kérdezi az elnök.

– Igen – mondja Vargha.

– Rosszul érzi magát?

– Nem.

– Hát mi baja?

– Fájdalmaim vannak – mondja alig hallható hangon Vargha.

Az ügyész folytatja a vallomások ismertetését majd emelt hangon a következőket mondja: – Tekintetes törvényszék, a fentiek alapján vádolom tehát az A esetben Márffy Józsefet, Marosi Károlyt és a kiskorú Radó Józsefet mint tetteseket, Szász Józsefet pedig mint a 69. szakasz 2. pontja alapján minősülő bűnsegédi bűnrészt a büntető törvénykönyv 278. szakaszába ütköző gyilkosság nyolc büntette és több, szám szerint meg nem határozható rendbeli gyilkosság kísérlete címén, azért, mert egy hónapig tartó előzetes összejövetelek, tanácskozások után Márffy kezdeményezésére elhatározták, hogy bombamerényletet fognak elkövetni az Erzsébetvárosi Körben egy vacsora résztvevői ellen.

A B esetben vádolom Márffy-t mint felbujtót, Horváth-Halast és Varghát mint tettestársakat több rendbeli gyilkosság kísérletének büntetével.

A C esetben vádolom Márffy-t mint felbujtót és Maros, mint tettes, több ember sérelmére elkövetendő gyilkosság büntetének meghatározott kísérletével.

A D esetben vádolom Márffy-t mint felbujtót és Szász Józsefet mint tettest több ember sérelmére elkövetendő gyilkosság büntetének meghatározott kísérletével.

Az E esetben vádolom Márffy-t és Vargát elő készítő cselekménnyel párosult gyilkosság elkövetésére irányuló szövetség bűntetével.

Az F esetben vádolom Márffy-t mint tettest gyilkosság kísérletének büntetével.

A G esetben vádolom Márffy és Marosit előkészítő cselekménnyel párosult gyilkosság elkövetésére irányult szövetség bűntettével.

A H esetben Márffy, Szászt, Drenkát hatóság elleni erőszak bűntettével vádolja az ügyész.

– Az A esetben Márffyra és Szászra vonatkozólag eltértem a vádiratban megszabott minősítéstől, mert Márffy azzal, hogy az Erzsébetvárosi Kör helyiségbe elment, mint tettes is szerepelt és tettesi tevékenységébe felbujtó szereplése is belekapcsolódik. Szász Józsefre vonatkozólag csak a bűnsegédi bűnrészség állapítható meg.

Fejtegeti azután az ügyész, hogy Radó vallomásának visszavonása mennyire indokolatlan volt. A vádlottak – úgymond – a vádirat kiadása után abban állapodtak meg, hogy nemcsak tagadják a bűncselekmény elkövetését, hanem majd azzal is védekeznek, hogy veréssel kényszerítették őket a detektívek az előre elkészített jegyzőkönyvek aláírására.

A főtárgyalás utolsó napján Márffy nem átallotta egyenesen kijelenteni azt, hogy Bethlen István gróf miniszterelnök felbujtására követte el a bűncselekményeket.

Nem találok eléggé súlyos kifejezéseket, amelyekkel Márffynak és társainak a főtárgyaláson tanúsított magaviseletét elítélhetném. Márffy a kommunistáktól kitűnően eltanulta a módszert. Több mint két esztendeig üzte pokolgépes munkáját ez az ember és tartott rettegésben mindenkit. Mérhetetlen gyalázatot hozott az Ébredő Magyarok Egyesületére, mert hiszen úgy a hazafisággal, mint a keresztény vallással ellentétben van ártatlan emberek meggyilkolása.

Minden elismerést megérdemel a rendőrség, hogy a nagy lelki izgalomban tartó, lélegzetfajtó bombamerénylet tetteit kinyomozta és a bíróság elé állította. A törvényszék hozandó ítéletével mutassa meg, hogy minő sors vár arra, akinek ilyen merényletek jutnak eszébe, mondja ki bűnösnek a vádlottakat és sújtsa őket törvényszerű büntetéssel.

A vádbeszéd befejezése után az elnök meghatározta, hogy milyen sorrendben beszélnek holnap a védők. A holnapi tárgyalás

reggel kilenc órakor veszi kezdetét, amikor is elsőnek Márffy védője, dr. Kiszely tartja meg védőbeszédét.

– Uraim – jelentette ki az elnök –, engedelmet kért, hogy utolsónak mondhassa el védőbeszédét.

6.

Pesti Hírlap, 1924. november 30. p. 6.

Márffy József védője felmentő ítéletet kér Langer elnök figyelmeztette Kiszely ügyvédet, hogy gyanúsítani és általánosítani nem lehet

Szombaton a bombamerénylők pőrében már a védőbeszédre került a sor. Elsőnek Márffy József védője, dr. Kiszely István beszél.

Langer Jenő kúriai bíró, a főtárgyalás elnöke, amikor a szombati tárgyalást megnyitotta, arra hívta föl Márffy védőjének figyelmét, hogy az ügyészség Márffyval szemben a vádat módosította és már nem mini felbujtót, hanem mint tettest vádolja.

Kiszely védő kijelenti erre, hogy tudomásul veszi ezt, de nem kéri a tárgyalás elnapolását. Védőbeszéde megtartására szólítja föl ezután az elnök Márffy védőjét.

A háborús időkre vet visszapillantást dr. Kiszely védőbeszédében, majd a háborút követő évek mozgalmairól tesz említést. Azt hangoztatja, hogy szükséges volt a forradalmak után különböző szervezetek alakítása. A keresztény és nemzeti alapon állók külön egyesültek, és a liberális sajtó azzal vádolta meg ezeket az alakulatokat, hogy kvázi gyilkosságra alakultak.

– Így került Márffy is a rágalomhadjáratba – mondja a védő –, mint a IX. kerületi nemzetvédelmi osztály vezetője. A nemzetvédelmi osztály megválogatott társaság volt, akikben bízni lehetett. A csongrádi bombamerénylet tárgyalásán Diószeghy²⁸ miniszteri

---

²⁸ Diószeghy Sándor miniszteri osztálytanácsos, a belügyminisztérium (a rendőrség szakmai munkáját irányító) közbiztonsági osztályának vezetője.

tanácsos nyíltan bevallotta, hogy tetteseket kellett találni. Amikor a budapesti bombamerényletek ügyében a nyomozás eredménytelenül végződött, adták ki itt a jelszót, a tetteseket meg kell találni. Ez ellen a „kell” ellen védekezünk most, mert akik itt ülnek a vádlottak padján, azok ártatlanok.

A védő azután azt hangoztatja, hogy ez a nyomozás a miniszter ügynevezett szanálási útjával folyt egyidejűleg, és hogy egy olyan rendszer alakult ki, amely az igazságszolgáltatást a XVI. századba akarja visszaszülyesztetni. Sérelmezi, hogy egy olyan perben, amelyben halálbüntetést is kaphatnak a vádlottak, nem adtak módot a védelem tanúinak kihallgatására. Bizonyítani igyekszik, hogy a rendőrségen kényszer hatása alatt vallottak a vádlottak és a tanúk is.

Tiltakozik az ellen, hogy az Ébredő Magyarok Egyesületének bármi köze volna az utóbbi esztendőkből elkövetett atrocitásokhoz.

A nyomozás munkájával foglalkozik ezután a védő, valamint Radó szerepével, és az egészet értéktelennek mondja. Egyetlen bizonyíték Radó és Marosi beismerő vallomása lenne, de ezeket visszavonták és így az ügyésznek – a védő szerint – nincs bizonyíték a kezében.

– Olyan dolgok kerültek a rendőrségi jegyzőkönyvekbe – mondotta a védő –, amiket a vádlottak és a tanúk sohasem mondtak. A közvélemény nagyon jól tudja, hogy a rendőrségen veréssel szokták a vallomásokat kikényszeríteni.

– Figyelmeztetem a védő urat – szakítja félbe a védőbeszédet Langer elnök –, hogy csak olyanokat állíthat, amiket bizonyítani is tud. Gyanúsítani és általánosítani itt nem lehet.

– Tanúvallomások alapján beszélek – jegyzi meg a védő –, különben semmisségi panaszt jelentek be beszédem félbeszakítása miatt.

Kiszely azután tovább beszél a bántalmazásokról, és az elnök ismét kénytelen figyelmeztetni, hogy a fogházorvost ne gyanúsítsa.

– Én tényleket mondok el, amiket láttam és észleltem – mondja Kiszely.

– Tett ön írásbeli jelentést ezekről? – kérdi az elnök.

– A belügyminiszternél és az igazságügyminiszternél is jártam, de orvoslást sehol sem kaptam – válaszolja a védő. Azután folytatja beszédét, amelyben azt mondja, hogy maga látta a vádlottakon a verések nyomait. A vád azon alapult, hogy a rendőrségi vallomások megfelelnek a valóságnak, és hogy Radó és Marosi a vizsgálóbíró előtt is fenntartották ezt a vallomást. A védő azt fejtegeti, hogy Radó minden vallomása nemcsak valótlan, de ellentmondó is. Ezeknek a vallomásoknak a védelem semmi jelentőséget nem tulajdonít, Radó állandóan hazudott és bemártani igyekezett Márffy, mert tudta azt, hogy Márffy magasabb körökkel tart fenn összeköttetést.

A terhelő tanúk vallomásával foglalkozik ezután a védő és azt mondja, hogy dr. Elek Hugónak azt a vallomását, amely szerint határozottan felismerte Márffy Józsefben azt az embert, aki a bombamerénylet napján az Erzsébetvárosi Körben Herczeg portástól felvilágosítást kért, nem lehet semmit sem alapítani. Az ellentétes világnézeti alapon álló tanúnak a vallomását – mondja Márffy védője – józan felfogással nullaértékűnek szabad csak elfogadni. Ellentétes világnézeti felfogás választja el Márffy Sebestyén Ferenc tanútól is, és ezért tartja a védő ezt a tanúvallomást is elfogadhatatlannak.

A többi bombamerényletre tér át ezután a védő és az azokban a rendőrség által megállapított tényállást szintén valótlannak mondja. – A francia követség elleni merényletnél – mondja – az amerikai papíros nem egyéb súlyos gyanúoknál. Ha a bomba robbant volna, legfeljebb gondatlanságból elkövetett emberölés címén lehetne vádat emelni, mert gondatlanságból tették olyan helyre a bombát, ahol emberek is járnak. A Rassay Károly és Miklós Andor elleni merényletről szintén kijelenti a védő, hogy nincs bizonyítva, hogy Márffy küldte volna a bombás csomagokat. A kézigránát, míg fel nem robban – mondja –, teljesen veszélytelen dolog. A védőnek ezt a megállapítását a tárgyalóterem közönsége természetesen élénk derűltséggel fogadja.

Jelentéktelen és fantasztikus kitalálásnak mondja az újpesti zsinagóga ellen tervezett merénylet dolgát, a 101-es bizottság

fenyegető leveleiről pedig azt mondja, hogy írójuk nem követett el azzal bűncselekményt.

Beszéde végén Márffy védője azt hangoztatja, hogy a meglevő bizonyítékok alapján talán még ma sem lettek volna meg a tettesek, ha nem kapcsolták volna össze ezt az ügyet a szanalással és a külföldi kölcsönnel. Megemlíti, hogy az igazságügyminiszter a múlt héten nyilatkozatában azt mondta, hogy nem engedi megismétlődni a csongrádi esetet.

– Ez nem tartozik ide – szakítja félbe a védőt Langer elnök.

– Semmiségi panaszt jelentek be – mondja Kiszely védő. – Gróf Bethlen István miniszterelnök tegnapi kihallgatása után egy megjegyzést tett. hogy: „Majd megkapjátok!”

– Tessék ezt függőben hagyni – szól közbe az elnök. – A törvényszék hétfőn reggel majd tájékoztatást fog nyújtani erről a kérdésről.

– Hónapok óta folyik ennek az ügynek liberális oldalról való előkészítése – folytatja azután Kiszely beszédét. – Azt híresztelik, hogy hamis tanukat akartunk állítani. A sajtó már burkoltan ítéletet közöl, az igazságügyminiszter nyilatkozik, és ezek azt a hitet keltik, hogy a pörnek megvan már a medre. Konstatálni kívánom, hogy a bíróság a védelemnek egyetlen indítványát sem fogadta el a pör során.

Elnök: – Burkolt gyanúsítás van e kifejezésekben. Tessék nyíltan elmondani, akkor legalább módja lesz a törvényszéknek megtenni a megfelelő intézkedéseket.

Védő: – Nem folytatom ezt tovább, hiszen a véleményünk úgy is meglehet.

– Köszönöm – szól erre Langer elnök.

Azzal végzi a védő felszólalását, hogy inkább meneküljön a bűnös, de ne engedje a bíróság, hogy abba a gyanúba kerüljön, hogy bármely irányban való befolyásnak engedett volna. Példátlannak mondja ezt az ügyet a magyar igazságszolgáltatás történetében, és a végén Márffy József felmentését kéri. Az elnök délután két órakor a tárgyalás folytatását hétfőn reggel kilenc órára halasztotta, amikor Szász József védője fog beszélni.

**Márffy Józsefet és Marosi Károlyt halálra ítélte a bíróság
Szász József és Horváth-Halas József hat-hatévi,
Vargha Ferenc ötévi fegyházbüntetést kapott
Radó Józsefet a fiatakorúak fogházban töltendő
tízévi fegyházbüntetésre ítélték
Drenka Bélát felmentették**

Nyirkos, nedves, hideg köd burkolja be a törvényszéki palotát. Minden lépésre őrt álló rendőrbe és detektívbe botlunk. A kapuban kezdődik a szigorú igazoltatás, amely addig, amíg a teremig érkezünk, négyszer-ötször megismétlődik. A teremben barátságatlan félvilágosság. A hatalmas ablakokon keresztül tejszínű sűrűséget látunk, amely tompa félhomállyá szűri át a fényt. A villanylámpák derengése mellett minden szomorú, sápadt fényben úszik. És a vádlottak ott sorakoznak a bírói emelvény előtt. Pontosan úgy, ahogyan a tárgyalás első napján állottak. Mögöttük sűrített vonalban a börtönőrök. Langer elnök olvassa az ítélet rendelkező részét. A zsúfolt karzaton feszült figyelem. Most dől el minden. Szürke, semmitmondó szavak áradata. Az ítélezés sablonja szerint bevezetőül sok minden olyasmi kerül előle, amiből még nem lehet kiokoskodni semmit. Szavak, nevek, dátumok töménytelen-ségéből végre felhangzik az a néhány szó, amire mindenki várt:

– ... bűnösök a büntetőtörvénykönyv 278. szakaszába ütköző nyolc rendbeli gyilkosság büntette...

– Halál... halál... – suttogják egymás fülébe az emberek a karzaton, ahol csaknem mindenki kivétel nélkül jogtudó és előre tisztában van azzal, mi a büntetőtörvénykönyv legsúlyosabb és legveszedelmesebb szakaszának a magától értetődő következménye.

Vajon a vádlottak is ilyen hamar készen lettek a következtetésükkel? Háttal állnak nekünk, az arcukról nem olvashatunk le semmit abból, ami a lelkükben történik. Az ítéletben folytatódik a bűnösséget megállapító rész. A francia követség ellen megkísérelt merénylet... A Rassay- és Miklós Andor-féle bombák... A

Koháry utcai bomba... „Bűnösök... bűnösök”, ismétlődik meg újra. A vádlottak számára ez a megállapítás súlyos fegyházat jelent. A monoton fölolvásban egyszerre fölemelkedik a bíró hangja:

– ... ezért a királyi törvényszék...

Most már szinte minden arcon kínossá feszül a figyelem. Elérkezünk a végzetes szóhoz, amelyet mindenki vár, amelytől mindenki előre borzong. Az elnök hangja mintha kissé fátyolosná és reszketőssé válnék. Ő is ember, szörnyű ítéletkimondás irtózatossá terhével a vállán. Ő is megborzong attól a végzetes szótól. De kimondja:

– ... összbüntetésül halálra ítéli...

Aztán folytatódik a büntetéssorozat. Hatévi fegyház. Ötévi fegyház. Tízévi fogház. Márffy izeg-mozog a helyén. Fölnéz a plafonra, azután a padlón nyugtalanul bokázó lába fejére, nagyokat fúj, mintha tüdejéből kifogyna a lélegzet, egyet-egyet rándít a vállán. Néha oldalt fordul a feje. A szájával grimaszokat csinál. Ajkán az az őt jellemző, megszokott mozdulat, amely a pólyás baba szopására emlékeztet. Különösen ijesztő és torz mozdulat annak az embernek az ajkán, akiről épp most állapítja meg a bíróság, hogy gyilkos, nyolc ember gyilkosa. Azután széles szájjal, gúnyosan vigyorog. És ez még furcsább, még visszataszítóbb...

A rendelkező résznek vége. A vádlottak leülhetnek. Mialatt Krayzett bíró az indoklást olvassa, szemügyre lehet venni őket. Amikor a helyére visszamegy, Marosi is mosolyog. Ez azonban egészen más, mint Márffy mosolya. Arca lángvörös az izgalomtól, szeme zavaros az első perc kábulatától. Látszik rajta, hogy úgyszólván öntudatlanul mosolyog. Mint olyan ember, aki nem érti, mi történik vele. Egészen belesüpped karfás ülőhelyébe, feketé zsakettje fölött a hasán összekulcsolja a kezét. És azután félig lehunyt szemmel így marad a tárgyalás végéig. Ahogy így magába roskad, csupa mindenről lemondó kétségbeesés, megtört reménytelenség.

Mellette Szász. Pontosan olyan, mint volt a tárgyalás akármelyik napján. Barna kamáslis lábát a térdén keresztülveti, karját összefonja. Az arca komoly és kifejezéstelen. Vele szemben Radó

mintha Szász párszobra volna. Ő is összefont karral és keresztbe vetett lábbal ül, az ő arcáról sem lehet leolvasni semmit. Vargha egy gesztus nélkül megy vissza a helyére. A helyzetnek megfelelő komolysággal viseltetik.

Horváth-Halas a szó szoros értelmében röhög, amikor a szokott helyére visszaviszik. Márffy felé int a fejével, mintha azt kérdezné tőle: „Nos, mit szólsz hozzá?” Márffy gúnyos grimaszsal görbíti félre a fejét, a kezével olyan mozdulatot tesz, ami ezt mondja: „Micsoda hallatlan ostobaság!”, azután ő is elkezd nevetni. Az elnök nem állja meg, hangos szavakkal rendreutasítja.

A rendreutasítás azonban nem sokat használ. Márffy állandó grimasszal kommentálja az ítéletet. Valahányszor az indoklás egy-egy bizonyítékra hivatkozik, gúnyosan elmosolyodik. Amikor Radó rendőrségi beismeréséről van szó, hangtalanul fölnevet és a fejté csóválja. Drenka elkésve lép be a tárgyalóterembe. Helyére megy. Márffy a fejével int neki és mosolyog. Mintha azt kérdezné: „Hitted volna ezt? Kötélre, engem! Ilyen képtelenség” Egy-egy pillanatra komor árnyék borul az arcára. A következő percben azonban már megint úr maga fölött. Látszik rajta: elszántan és vaskemények akarja a fenegyerek szerepét végigjátszani... Mindhalálig...

Az indoklás azonban nagyon sokáig tart. Órákig. A többi vádlottnak könnyű. Mind belefásult a maga komolyságába vagy kétségbeesésébe. Azt a pózt azonban, amelyet Márffy választott magának, nagyon nehéz végigjátszani. Egyre jobban belefárad. Egyre gyakrabban kiesik belőle. A hallgatóság arcait vizsgálja. Talán egy biztató baráti tekintetet keres. Azután fölfelé néz a terem plafonja alatt a fecskéfészek formájában meglapuló, üres emeleti karzatokra. Hátha onnan jön a megmentő csoda? Közben felocsúdik a révedezésből és hirtelen új életre galvanizált halott mosollyal folytatja azt, amit abbahagyott. Gúnyos grimaszok és ideges gesztusok sorozatával polemizál az ítélet indoklásával.

– Vádlottak azt mondták, hogy politikai hajsza folyik ellenük... – olvassa a bíró.

Márffy szorgalmasan bólogat a fejével.

– Igen, igen! – És gúnyosan vigyorog hozzá.

– Márffy kapkodó és ingadozó védekezése...

Márffy bosszú fintorral megcsóválja a fejét.

Pár perces szünet. Márffy idegesen ugráló tánclépésekkel masírozik le és föl a terem sarkában. Odakiált valamit Szásznak. Mind a ketten hangosan nevetnek. A teremben senki sem hiszi nekik, hogy valóban jól mulatnak.

Szünet után folytatódik a vég nélküli indoklás. Márffy lassan megtörik és véglegesen elfárad. Szürke felöltőjének a zsebébe mélyeszi a kezét és komoran maga elé mered. Csak ha az elnök szól hozzá, ugrik vissza a régi szerepbe. Fellebbez. És a fellebbezését azzal indokolja, hogy a bíróság „részrehajló” volt és őt „terrorizálta”. Majd amikor azt kérdezik tőle, akar-e kegyelemért folyamodni, dacos és éles hangon kiáltja oda: –Nem kell kegyelem!

Ennek a hősi póznak, amely nyilván még mindig a Ferenc körütnak és környékének, szól, nem sok a jelentősége. Mert a vádlott akár kér, akár nem kér kegyelmet, hivatalból szokták megfontolni, mi a tanács véleménye erről a kérdésről. A bíróság máris visszavonul, hogy kegyelmi tanácsa alakuljon, és hétpecsétes titok alatt döntsön, ajánlja-e megkegyelmezésre a halálraítélt vádlottakat?

Abban a tanácsban azonban nem az a kérdés, hogy valakinek kell-e a kegyelem? Hanem az, hogy érdemes-e a kegyelemre?

„magyar állam nevében...”

Pontosan tíz órakor vonult be dr. Langer Jenő kúriai bíró vezetésével a bíróság. Teljesen megteltek akkorra a padsorok. Feszült izgalom közepette szólította sorra maga elé az elnök a vádlottakat. Konstatálta az elnök, hogy a szabadon levő ifj. Drenka Béla nem jelent meg. Idősebb Drenka Béla bejelenti az elnöknek, hogy fia Aszódról csak tizenegy vagy tizenkét órakor fog megjelenni.

Halálos csendben áll föl ezután a bíróság és vele együtt mindenki, aki a teremben tartózkodik.

– A magyar állam nevében... – Így kezdődik az ítélet. Azután az elnök leül és megkezdzi az ítélet felolvasását.

A bíróság Márffy Józsefet, Marosi Károlyt és Radó Józsefet mint tettestársakat bűnösnek mondja ki nyolc rendbeli gyilkosság

büntetésében, valamint több gyilkosság büntetésének a kísérletében, mert előre megfontolt szándékkal az Erzsébetvárosi Körben bombát helyeztek el. Horváth-Halas József mint tettes, Márffy József mint felbujtó és Vargha Ferenc mint bűnségéd bűnös a Koháry utcai merényletben. Márffy József bűnös a francia követség elleni bombamerénylet kísérletében, és végül Marosi Károly és Szász József mint tettes egy rendbeli, Márffy mint felbujtó két rendbeli gyilkosság büntetésének kísérletében és bűnös a Rassay Károly és Miklós Andor sérelmére elkövetett bombamerénylet kísérletében. A királyi törvényszék ezért Márffy Józsefet, valamint Marosi Károlyt összbüntetésül halálbüntetésre, ezen felül a halálbüntetésnek szabadságvesztésre való átváltoztatása esetén tízévi hivatalvesztésre, Szász Józsefet és Horváth-Halas Józsefet hatévi, Vargha Ferencet ötévi fegyházra és tízévi hivatalvesztésre ítéli, nyolc hónapot kitöltötnek vesz a vizsgálati fogsággal. Radó József fiatalkorú vádlottat tízévi, fiatalkorúak fogházában letöltendő fogházbüntetésre ítéli.

Az összes bűnjeleket a törvényszék az igazságügyminisztérium bűnügyi múzeumába utalja.

Végül Szász Józsefet felmenti az Erzsébetvárosi Kör elleni bombamerényletben való részesség, Márffyt, Szászt és ifj. Drenka Bélát pedig a 101-es bizottság fenyegető levelei miatt emelt hatósági erőszak elleni vádja alól.

Az ítélet rendelkező részének felolvasása után sokan távoznak. Néhány percre megszakad ezért a tárgyalás, és a zajt Márffy arra használja fel, hogy hangosan röhög a bíróság felé.

– Csodálom, hogy még ilyen komoly helyzetben is van kedve röhögni – szól erélyesen Márffyra az elnök.

Márffy azonban alig tudja elfojtani a nevetését, és amikor az elnök intézkedésére a vádlottak leülnek, Márffy még mindig nevet.

Krayzell Miklós táblabíró kezdi azután a terjedelmes ítéleti indoklást felolvasni. Az indoklás első fejezete a nemzetvédelmi osztaggal foglalkozik. A második fejezete a IX. kerületi nemzetvédelmi osztályról azt mondja, hogy ott kezdődtek a bajok, amikor Márffy oda bevonult. Márffyték a fennálló jogrenddel szem-

behelyezkedtek, állandóan bombamerényleteket, zsidóveréseket terveztek, és Márffy felségjogokat bitorolva vérbírótságot szervezett, amely még halálos ítélet hozatalára is feljogosítottnak érezte magát. Az a gyanú is felmerült, hogy Kasnyik János öngyilkossága ezzel a titkos bírósággal hozható összefüggésbe.

A harmadik fejezet a nyomozás során állítólag elkövetett atrocitásokkal foglalkozik. A vádlottak egybehangzóan vallották, hogy őket megkínozták, és ennek hatása alatt tettek beismerő vallomást. A törvényszék a legalaposabban megvizsgálta ezt a dolgot, és kétséget kizáróan megállapította, hogy a vádlottaknak nemcsak bizonyítani, de még valószínűsíteni sem sikerült azt, hogy őket bántalmazták volna, és hogy ennek következtében tettek volna beismerő vallomást.

Az egyes pontokra tér ki ezután az ítélet. Az Erzsébetvárosi Kör elleni bombamerényletnél részletesen kiterjeszkedik a vádlottaknak és a tanúknak a vallomására.

– Egyértelműen tagadták a vádlottak a bűncselekmények elkövetését – mondja az indoklás. Olyan következetességgel tették, ezt, hogy tagadó magaviseletükkel azt a gyanút ébresztették, hogy tagadó vallomásuk összebeszélés eredménye. Radó végig beismerésben volt, csak az utolsó napokban kezdett el tagadni. A hatósági tekintély lerombolása után a rendőrség iránti bizalom megingatása volt védekezésük célja. Azt a látszatot próbáltak kelteni, hogy ők politikai meggyőződésük mártírjai. A törvényszék megállapítja, hogy a jelen pernek a politikához semmi köze sincs. A bíróság részletesen kimutatja, hogy a vádlottak tagadása nem helytálló, ellenben a valóságnak megfelelő volt a nyomozás során tett beismerő vallomásuk. A bűncselekményt Márffy, Marosi, Chriaszty, Radó és Kasnyik közösen követték el.

Szünetet rendelt el ezután az elnök, majd a szünet után folytatták az ítélet indoklásának felolvasását. A bíróság a francia követség, a fogház elleni, valamint a Rassay Károly- és Miklós Andor-féle bombamerényletekben is kétségtelenül megállapítja a vádlottak bűnösségét. A francia követség elleni bomba egy barna papírosba volt csomagolva, és a papír a döntő bizonyíték Márffy bűnössége mellett.

Márffynál és Marosinál súlyosbító körülménynek tekintette a bűntények halmazatát, és hogy több embert tettek nyomorékká. Valamennyi vádlottnál enyhítő körülmény a büntetlen előélet.

A 101-es bizottság fenyegető levelei ügyében az ítélet bebizonyítottak látja, hogy a miniszterelnöknek, a főkapitánynak és a francia követségnek a leveleket Márffy írta, Drenka Béla másolta és Szász vitte azokat vissza Márffyhoz. Tekintve, hogy egyes személyek ízléstelenségéről van szó, és mert a levelek nem alkalmasak arra, hogy félelmet keltsenek és a címzetteket hivatásuk gyakorlásában akadályozzák, vagy más intézkedésre kényszerítsék, bűncselekmény hiányában kellett felmenteni őket.

Az ítélet indoklásának felolvasása evvel véget ért.

Dr. Dolowschiák Mihály ügyészégi alelnök az ítélet e büntető részébe megnyugszik, a felmentő rész ellen azonban fellebbez.

A vádlottakat kérdezi meg ezután sorra az elnök.

Márffy előbb kitérő választ ad, majd így kiált az elnök felé: – Hát fellebbezek! Mégpedig azért fellebbezek – egy céduláról olvassa ezeket a szavakat –, mert az itt lévő tanács elfogult volt, másodsor, mert részrehajló volt...

Elnök: – Fegyelmi büntetéssel sújtom ezért! Azt megengedem, hogy azt mondja, hogy elfogult volt a tanács, de azért a kijelentésért, hogy részrehajló volt, megbüntetem!

Márffy: – Továbbá fellebbezek azért is, mert engem az elnök úr folyton terrorizált.

Elnök: – Rendreutasítom!

Márffy: – Védekezésemet nem engedte meg. Ezenkívül az itt lévő tanács megsértette a törvényt, és fellebbezek végül, mert ártatlan vagyok.

Elnök: – A fegyelmi büntetést majd közölni fogom.

Szász és Marosi halk hangon jelentik be fellebbezésüket és ártatlannak mondják magukat. Drenka tudomásul veszi a felmentését. Vargha és Horváth-Halas szintén fellebbez, mert ártatlan. Radó nagy hangon, szinte ordítva azt mondja, hogy fellebbez, mert ártatlan, és a védekezés lehetősége nem volt megadva.

Sorra bejelentik a fellebbezésüket a védők is.

Az elnök ezután kijelenti, hogy a Radóra vonatkozó ítélet végrehajtható, és ezért Radót a ceglédi fiatakorúak fogházába való átszállítás végett az ügyésznek adja át.

Szász, Horváth-Halas és Vargha védői védenekik szabadlábba helyezését kérték, a bíróság azonban a büntetés súlyos voltára való tekintettel a további fogvatartást mondotta ki.

Márffy szólítja ismét az elnök a bírói emelvény elé.

– A törvény kötelességemmé teszi – mondja az elnök –, hogy megkérdézzem, kíván-e a halálos ítélettel szemben kegyelemért folyamodni?

Márffy a földre szegezett tekintettel hallgatja az elnök szavait, majd dacosan felkapja a fejét és úgy dörgi a bíróság felé: –Nem kell kegyelem!

Elnök: – Ezért a modortalán hangjáért ismét rendreutasítom. Úgy látszik, maga fel akarja tenni a koronáját az eddigi illetlen és nevetlen magaviseletére.

Marosi alig hallható hangon, szinte könnyörögve mondja, hogy kegyelemért folyamodik.

Langer elnök ezután Márffy és Marosi védőit felszólítja, hogy három nap alatt írásban terjesszék elő a védenekik érdekében kegyelmi folyamodványaikat. Közölte végül, hogy a törvény rendelkezéseihez képest a bíróság nyomban kegyelmi tanácsa alakul át, a zárt ülésen meghallgatja az ügyészt, és azután dönt, hogy kegyelemre ajánlja-e az elítélteket vagy sem.

Ezzel a főtárgyalás befejeződött. A hallgatóságot a rendörök gyorsan eltávolították a teremből. Az épületben lévő rendörök ezután a második emelettől le a földszinti fogházbejáratig zárt falat alkottak és mindaddig nem engedtek senkit a lépcső közelébe sem, míg Márffyt vissza nem vezették a fogházba.

TARTALOM

A bombavetőők pere 5

A Pesti Hírlap tudósítássorozata a bombaper elsőfokú
főtárgyalásáról..... 41

